

Ústav štátu a práva SAV

Klemensova 19, 813 64 Bratislava, Slovenská republika

Jozef Vozár - Ľubomír Zlocha

(eds.)

AKTUÁLNE TRENDY V OBLASTI PRÁVA HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽE

Zborník z domácej vedeckej konferencie
organizovanej dňa 4.12.2017 Ústavom štátu a práva SAV v Bratislave
v konferenčných priestoroch SAV na Klemensovej ul. v Bratislave
pod záštitou riaditeľa Ústavu štátu a práva SAV
doc. JUDr. Jozefa Vozára, CSc.

2017

Ústav štátu a práva SAV

Klemensova 19, 813 64 Bratislava, Slovenská republika

Jozef Vozár - Ľubomír Zlocha

(eds.)

CURRENT TRENDS IN THE FIELD OF COMPETITION LAW

Collection of Papers from National Conference
Organised by the Institute of State and Law SAS in Bratislava on the 4th of December 2017
in the Conference Rooms of the SAS on the Klemensova Street in Bratislava
under the Auspices of the Director of State and Law SAS
doc. JUDr. Jozef Vozár, CSc.

2017

Táto publikácia bola napísaná v rámci projektu APVV-15-0456 - *Dlhodobé a recentné tendencie vývoja pozitívneho práva vo vybraných odvetviach právneho poriadku.*

AGENTÚRA
NA PODPORU
VÝSKUMU A VÝVOJA

Recenzenti:

JUDr. Andrea Moravčíková, PhD.

JUDr. Branislav Jablonka, PhD.

CIP

Aktuálne trendy v oblasti práva hospodárskej súťaže : zborník z domácej vedeckej konferencie organizovanej Ústavom štátu a práva SAV v Bratislave, dňa 4. decembra 2017 v konferenčných priestoroch SAV na Klemensovej ul. Bratislave pod záštitou riaditeľa Ústavu štátu a práva SAV doc. JUDr. Jozefa Vozára, CSc. / zostavovatelia: Jozef Vozár, Ľubomír Zlocha – 1. vyd. – Bratislava : Ústav štátu a práva SAV, 2017 – 131 s.

(Sympóziá, kolokviá, konferencie)

ISBN 978-80-973039-0-7

34*

- právo
- zborníky

Všetky práva vyhradené. Toto dielo ani jeho žiadnu časť nemožno reprodukovať, ukladať do informačných systémov alebo inak rozširovať bez súhlasu majiteľov práv.

Za odbornú a jazykovú stránku publikácie zodpovedajú autori jednotlivých príspevkov. Rukopis neprešiel redakčnou a jazykovou úpravou.

ISBN 978-80-973039-0-7

© 2017 Ústav štátu a práva SAV v Bratislave

OBSAH

I. časť

PRÁVO PROTI OBMEDZOVANIU HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽE

Katarína Kalesná /	Formalistický v. ekonomický prístup k aplikácii súťažných pravidiel
Lukáš Lapšanský /	Ochrana hospodárskej súťaže podľa článku 55 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky
Viliam Janáč /	Akciónárske dohody a právo hospodárskej súťaže
Barbora Králičková /	Algoritmický spotrebiteľ

II. časť

PRÁVO PROTI NEKALEJ SÚŤAŽI

Jozef Vozár /	Nemajetková ujma (Pohľad na problematiku v oblasti práva proti nekalej súťaži)
Lubomír Zlocha /	Právne nároky z nekalosúťažného zneužitia doménových mien

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

Právne predpisy:

CSP	zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov
OBZ	zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov
OSP	zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov
OZ	zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov
Ústava	Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov
ZEÚ	Zmluva o Európskej únii
ZFEÚ	Zmluva o fungovaní Európskej únie
ZOHS	zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

PREDSLOV

V dňoch 7. a 8. apríla 2014 usporiadal Ústav štátu a práva SAV prvú konferenciu, ktorej predmetom bola oblasť hospodárskej súťaže, pod názvom „Míľniky súťažného práva“. Touto konferenciou Ústav štátu a práva SAV nadviazal na tradíciu usporiadania konferencií k aktuálnym problémom obchodného práva, ktoré sa v minulosti pravidelne konali pod odbornou garanciou prof. JUDr. Oľgy Ovečkovej, DrSc.

Po viac ako troch rokoch, dňa 4. decembra 2017, Ústav štátu a práva SAV opäť zorganizoval konferenciu, ktorej názov jasne determinuje odborné zameranie konferencie: „Aktuálne trendy v oblasti práva hospodárskej súťaže.“ Tradične bola konferencia koncepčne rozdelená na dve charakteristické oblasti:

- ochrana hospodárskej súťaže,
- právo proti nekalej súťaži.

Napriek skutočnosti, že tentokrát sa konferencia konala len za účasti našich domácich prednášajúcich, zazneli na nej veľmi podnetné príspevky. Prednášajúci sa tešili širokému záujmu publika, ktoré svojimi postrehmi a otázkami k jednotlivým príspevkom podnietili živú diskusiu k rozoberanej problematike.

Pre krátkosť času neposkytli všetci prednášajúci svoje príspevky v písomnej podobe za účelom publikovania v tomto recenzovanom zborníku.

Touto cestou sa chceme poďakovať všetkým zúčastneným za ich účasť na konferencii, prednášajúcim za ich príspevky, a najmä za ich aktívnu osobnú účasť na konferencii.

doc. JUDr. Jozef Vozár, CSc.

JUDr. Ľubomír Zlocha, PhD.

I. časť

PRÁVO PROTI OBMEDZOVANIU HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽE

Formalistický v. ekonomický prístup k aplikácii súťažných pravidiel

Formalistic v. Economic Approach to Application of Competition rules

K a l e s n á, K.*

Article is focused on different approaches to interpretation and application of competition rules enabled by the character of the legal regulation in form of general clauses. Having in mind that there is up to now no generally accepted theoretical system leading to creation undisputed competition rules, the article gives overview of the most important interpretation techniques and based on the case law of the EU courts shows differences between economic (effects-based approach) and more formalistic traditional way of interpretation and application of the competition rules.

Key words: competition, general clause, EU, rules, approach

1. Úvod. Význam hospodárskej súťaže

Hospodárska súťaž ako jedna zo základných ekonomických kategórií už tradične vystupuje ako najdôležitejší samoregulačný mechanizmus trhu, z čoho vyplýva korelácia medzi trhom, a hospodárskou súťažou. Hospodárska súťaž je teda podmienkou funkčnosti trhového mechanizmu, inak povedané, tam, kde niet súťaže, zlyháva trh.

I napriek týmto všeobecne akceptovaným východiskovým premisám odôvodňujúcim verejný záujem na fungovaní súťaže a zachovaní jej existenčných a katarzných účinkov pre trh, doposiaľ nebol vytvorený všeobecne platný teoretický systém, ktorý by umožňoval formuláciu nesporných pravidiel súťažnej politiky.¹ Doterajší vývoj v tejto oblasti dokazuje skôr, že „prevažne akceptované teoretické východiská sa v priebehu času menia a pozície výrazného štátneho intervencionizmu striedajú postoje uprednostňujúce trhové autoregulačné mechanizmy.“²

---

* Doc. JUDr. Katarína Kalesná, CSc. Ústav európskeho práva, UK Právnická fakulta, Bratislava.

¹ MUNKOVÁ, J., SVOBODA, P., KINDL, J. Soutěžní právo. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 5.

² Tamže.

2. Rôzne súťažnopolitické koncepcie

Hľadanie optimálneho prístupu k naplneniu ekonomických funkcií hospodárskej súťaže viedlo k vzniku rôznych súťažnopolitických koncepcií počnúc slávnou „neviditeľnou rukou trhu“ Adama Smitha cez schémy dokonalej a nedokonalej konkurencie až k modelu efektívnej súťaže, ktorá slúži na dosiahnutie efektívnosti fungovania ekonomiky. Práve efektívnosť hospodárstva sa stáva kritériom rozlíšenia tých nedokonalostí súťaže, ktoré pozitívne pôsobia na fungovanie hospodárstva na rozdiel od tých, ktorých vplyv je negatívny a teda vyžaduje určitý štátny, najčastejšie legislatívny zásah.

Osobitnú pozornosť medzi súťažnopolitickými koncepciami si nepochybne zaslúži ordoliberalizmus, resp. Freiburská škola. Ide doposiaľ o veľmi vplyvný smer ekonomického myslenia, ktorý ovplyvnil nielen povojnovú rekonštrukciu Nemecka, ale poslužil aj ako základ formovania súťažného práva v EÚ. Hospodársky mechanizmus by v zmysle učenia tejto školy mal byť „založený na slobodnej súťaži, ktorá vedie k efektívnej alokácii vzácnych zdrojov, trhové ceny v nej plnia koordinačnú funkciu a konečne je súťaž zdrojom technického pokroku.“³ Úlohou štátnej autority v chápaní Freiburskej školy je „zabezpečenie tvorby pravidiel, noriem a inštitúcií, ktoré pôsobia ako rámcové podmienky pre ekonomické správanie účastníkov hospodárskeho procesu.“⁴ Vzhľadom na to, že táto škola sa stavia skepticky k možnosti existencie prirodzeného ekonomického poriadku, vidí úlohu štátu nielen pri tvorbe predpokladov súťažného systému, resp. stanovení základných pravidiel fungovania súťaže, ale aj pri prijímaní opatrení na jeho udržanie, teda napr. pri kontrole monopolných štruktúr, ktoré považuje za škodlivé pre hospodársku súťaž, akokoľvek v hospodárstve vznikajú celkom prirodzene.⁵

V protiklade k Freiburskej škole možno vnímať tzv. Chicagsku školu reprezentujúcu liberalistické ekonomické a súťažné koncepcie. Táto škola víťaziaca najmä v USA v 80. rokoch minulého storočia vystupuje predovšetkým proti štátnym zásahom do prirodzeného vývoja akceptujúc záver, že sama súťaž je schopná očistiť trh od jeho najmenej efektívnych

---

³ Tamže, s. 21.

⁴ Tamže a literatúra tam citovaná.

⁵ Tamže, s. 21.

účastníkov. Zároveň táto škola považuje za základný cieľ štátnej súťažnej politiky zvýšenie celkového spotrebiteľského blahobytu.⁶

3. Legislatívne stvárnenie súťažných pravidiel

Z hľadiska koncepčného prístupu k právnej úprave nedovoleného obmedzovania hospodárskej súťaže (antitrust) ide na európskej i národnej úrovni o právo tzv. generálnych klauzúl, t. j. „celkom všeobecné vyjadrenie najdôležitejších znakov určitého reprobovaného... konania, ktoré bývajú...v samotnom texte zákona doplnené niekoľkými konkrétnymi prípadmi, ktoré slúžia ako vodítko na výklad generálnej klauzuly.“⁷ Ako však uvádzajú autori, tieto príklady nemožno považovať za vyčerpávajúce. „Šablónovitý nie je ani hospodársky život, ktorého jednotlivé prejavy sú pomeriavané týmto predpisom a je na výklade a rozhodovacej praxi, aby všeobecne formulovanú normu naplnila konkrétnym obsahom.“⁸

Práve vzhľadom na rozmanitosť hospodárskeho života slúžia generálne klauzuly pre európskeho i národného zákonodarcu ako poistka pre prípad, keď je ťažké anticipovať konkrétne formy správania, ktoré sa môžu v praxi vyskytnúť a teda aj ich vyjadriť vo forme konkrétnej skutkovej podstaty. Ak sa totiž nepodarí konkrétne správanie podradiť pod konkrétnu skutkovú podstatu pomenovanú v zákone, z logiky právnej úpravy vyplýva, že ho stále bude možné postihnúť na základe všeobecnej skutkovej podstaty za predpokladu, že sú jej znaky naplnené. A práve osobitné skutkové podstaty, ktorých exemplifikatívny výpočet právna úprava ponúka, slúžia aj ako indikátor limitujúci akčný rádius generálnej klauzuly. „Takto vymedzený potenciál generálnej klauzuly spolu s účelom právnej úpravy sú dôležitou informáciou pre aplikačnú prax a jej orgány, ktoré v rámci generálnej klauzuly kreujú nové skutkové podstaty.“⁹

Z tohto hľadiska je úloha judikatúry v súťažnom práve skutočne nezastupiteľná. Je totiž otázkou výkladu a rozhodovacej praxe naplniť všeobecne formulovanú normu konkrétnym obsahom. „[Judikatúra] názorne aplikuje všeobecné pravidlo na konkrétny prípad, vyloží

---

⁶ Tamže, s. 17.

⁷ KNAP, K., MUNKOVÁ, J., TOMSA, M. Ochrana práv a zájmov podnikateľov v hospodárskej súťaži. Ostrava. Montanex, 1993, s. 77.

⁸ Tamže, s. 77.

⁹ KALESNÁ, K. Generálne klauzuly v súťažnom práve. Právny obzor, roč. 99, 2016, č. 2, s. 80.

a zovšeobecni ho pre množinu obdobných správani. Tým pôsobí inštruktívne ako v rámci rozhodovacej činnosti, tak pri náležitej publicite rozhodnutí,...“¹⁰

Generálna klauzula tak v porovnaní s inými normami poskytuje vyššiu mieru flexibility, avšak na druhej strane kladie zvýšené nároky na interpretáciu ako predpoklad správnej aplikácie všeobecnej normy.¹¹ „Výhodou, ale zároveň aj nevýhodou potom môže byť aj to, že právna úprava pripúšťa rôzne možnosti výkladu, resp. rôzny vývoj interpretácie, a to pri nezmenenej zákonnej dikcii.“¹²

4. Modernizácia európskeho súťažného práva

Zrejmy príklon k ekonomickému prístupu k aplikácii súťažných pravidiel v rozhodovacej praxi Komisie EÚ v období po roku 2000 treba vnímať ako súčasť celkovej modernizácie súťažnej politiky a práva EÚ, ktorá bola komplexná a jej cieľom bolo zefektívniť aplikáciu súťažného práva. Jej jadrom bolo prijatie nového nariadenia č. 1/2003¹³ smerujúceho práve k menej byrokratickej, efektívnejšej a decentralizovanej aplikácii súťažno-právnych noriem v EÚ.¹⁴ Súčasťou modernizácie bola aj „postupná revolúcia v interpretácii a aplikácii hmotného práva, ktorá prebiehala pred i po roku 2004.“¹⁵

Podstatou nového prístupu k interpretácii a aplikácii hmotného práva bol výrazný trend „ekonomizácie ochrany súťaže“¹⁶, pre ktorý je charakteristické, že „sofistikovaná mikroekonomická analýza sa stala základom rozhodovania o predpokladaných dôsledkoch posudzovaného správania podnikov (tzv. effect-based approach).“¹⁷

---

¹⁰ Dielo cit. v pozn. č. 8, s. 77.

¹¹ Bližšie pozri dielo cit. v pozn. č. 10, s. 79-80 a literatúra tam citovaná.

¹² KALESNÁ, K. Zneužívanie dominantného postavenia – právna úprava a prístupy k jej aplikácii. In Efektívnosť právnej úpravy ochrany hospodárskej súťaže – návrhy de lege ferenda. UK v Bratislave, Právnická fakulta, 2017, s. 29.

¹³ Council Regulation (EC) No 1/2003 of 16 December 2002 on the implementation of the rules on competition laid down in Articles 81 and 82 of the Treaty, OJ 2003, L 1/1. V platnej právnej úprave ide o čl. 101 a 102 Zmluvy o fungovaní EÚ (ZFEÚ).

¹⁴ ŠMEJKAL, V. Soutěžní politika a právo Evropské unie 1950-2015. Vývoj, mezníky, tendence a komentované dokumenty. Praha: Leges, 2015, s. 192.

¹⁵ JONES, A., SUFRIN, B (2011) : EU Competition Law (4th edition). Oxford: OUP, s. 45.

¹⁶ Dielo cit. v pozn. č. 15, s. 189.

¹⁷ Tamže, s. 189.

Okrem ekonomizačného trendu aplikácie súťažného práva sa modernizácia prejavila aj v rovine procesného práva, najmä pokiaľ ide o využitie rôznych alternatív plného sankčného konania (záväzky, *leniency* a pod.)¹⁸ Ako neodmysliteľnú súčasť modernizácie treba spomenúť aj prehĺbenie harmonizácie súťažného práva s právom EÚ v jej jednotlivých členských štátoch, nielen v procese stvárnenia legislatívnych pravidiel, ale aj v procese interpretácie a aplikácie súťažného práva¹⁹, čo zároveň predstavuje aj nevyhnutný predpoklad úspešnej spolupráce orgánov ochrany hospodárskej súťaže v rámci Európskej súťažnej siete.²⁰

Súčasťou modernizačného balíčka bolo napokon aj nové nariadenie č. 139/2004, ktoré rovnako reflektovalo nový trend ekonomizácie ochrany súťaže.²¹

Nový prístup k aplikácii súťažných pravidiel akcentoval celkovú transformáciu súťažného práva a jeho orientáciu na ochranu spotrebiteľa, v rámci ktorej sa súťaž chápala ako prostriedok zvyšovania spotrebiteľského blahobytu. To sa premietlo nielen v nových aktoch sekundárneho práva EÚ, napr. v spomínanom nariadení č. 1/2003 ale aj v novej smernici č. 2014/104/EÚ o súkromnom vymáhaní súťažného práva, ale aj v jednotlivých úpravách *soft law*. V tejto súvislosti možno spomenúť napr. Pokyny o použiteľnosti čl. 81 ods.3 ZES²², v ktorom Komisia jednoznačne deklarovala, že „cieľom čl. 81 je chrániť súťaž na trhoch ako prostriedok na zvyšovanie spotrebiteľského blahobytu a zabezpečovania efektívnej alokácie zdrojov.“²³ Rovnako rezonovala táto myšlienka aj v Pokynoch na posudzovanie vylučovacích praktík²⁴, v ktorom Komisia oznámila, že sa sústreďí najmä na to, aby spotrebiteľia mali prospech z efektívnosti a produktivity, ktoré sú výsledkom účinnej hospodárskej súťaže medzi podnikmi.²⁵

Hlavným testovacím kritériom posudzovania zneužívajúcich praktík však naďalej zostalo vylúčenie rovnako výkonného konkurenta, čím sa zachováva kontinuita s doterajším prístupom, v ktorom sa akcentovala otvorená a fragmentovaná štruktúra trhov.²⁶

---

¹⁸ Tamže, s. 190.

¹⁹ Tamže, s. 191.

²⁰ Tamže, s. 201.

²¹ Bližšie tamže, s. 202.

²² Communication from the Commission- Notice-Guidelines on the application of Article 81(3) of the Treaty. OJ 2004 C 101, 27.4.2004.

²³ Tamže.

²⁴ Oznámenie Komisie -Pokyny k prioritám Komisie v oblasti presadzovania práva pri používaní čl. 82 Zmluvy o ES na zneužívajúce správanie dominantných podnikov vylučujúce ostatných súťažiteľov.(2009/C 45/02) OJ C 45, 24.2.2009.

²⁵ Tamže.

²⁶ Dielo citované v pozn. č. 15, s. 196.

Určité pochybnosti ohľadne novej orientácie súťažnej politiky i súťažného práva priniesla Lisabonská zmluva, ktorá neprevzala pôvodný čl. 3 Zmluvy o ES. Ten považoval za jednu z úloh potrebných na splnenie cieľov Spoločenstva vytvoriť systém, ktorým sa zabezpečí, aby sa na vnútornom trhu nenarúšala hospodárska súťaž.²⁷ Ochrana hospodárskej súťaže sa preniesla do osobitného protokolu 27 pripojeného k zmluvám, ktorý potvrdil, že vnútorný trh ako cieľ integrácie „zahŕňa systém zabezpečujúci, aby hospodárska súťaž nebola narušovaná.“ Pochybnosť evokovaná touto novou úpravou sa týkala priority ochrany vnútorného trhu, s ktorým je hospodárska súťaž pevne spojená, vo vzťahu k cieľom stojacim v jadre modernizačného úsilia Komisie EÚ, najmä k zvýšeniu spotrebiteľského blahobytu prostredníctvom hospodárskej súťaže.²⁸ Túto pochybnosť rozptýlili až súdy EÚ, podľa ktorých nepredstavuje nová právna úprava hospodárskej súťaže v Protokole zmenu oproti predchádzajúcemu stavu.²⁹

5. Formalistický v. ekonomický prístup k aplikácii súťažného práva

Výrazné úsilie Komisie o nahradenie formalistického prístupu k aplikácii súťažných pravidiel ekonomickým prístupom akcentujúcim hospodársku súťaž ako prostriedok zabezpečenia spotrebiteľského blahobytu hodnotila odborná literatúra ako posun „od právneho formalizmu k ekonomickému pragmatizmu, resp. od Freiburgu k Chicagu.“³⁰

Istý rozchod medzi rozhodovacou praxou Komisie a judikatúrou európskych súdov je markantný aj v jednotlivých súťažných rozhodnutiach ostatného obdobia. V oblasti zneužívania dominantného postavenia možno pozorovať rozdielny uhol pohľadu Komisie a súdov EÚ napr. v rozhodnutí INTEL.³¹

V tomto prípade Komisia v roku 2009 uložila rekordnú pokutu spoločnosti INTEL za zneužitie dominantného postavenia, ktorého sa táto spoločnosť dopustila aplikáciou cenovej stratégie zameranej na vylúčenie konkurenta, spoločnosti Advanced Micro Devices (ďalej „AMD“), z trhu. Podstata vylučovacieho správania spočívala najmä vo využití tzv. zliav za

---

²⁷ Článok 3 ods.1 písm.g) Zmluvy o ES.

²⁸ Dielo citované v pozn. č. 15, s. 208.

²⁹ Napr. Konkurrensverket v. Telia Sonera Sverige AB. C-52/09, Komisia proti Taliansku C-496/09.

³⁰ Dielo citované v pozn. č. 15, s. 194 a literatúra tam citovaná.

³¹ Rozhodnutie Komisie z 13.5.2009 vo veci COMP/C-3/37.990, OJ C 227/13, 22.9.2009, rozsudok Všeobecného súdu z 13.5.2014 Intel corp. proti Komisii, vec T-286/09, ECLI: E-U:T:2014:547.

exkluzivitu, ktoré podľa Komisie obmedzili schopnosť konkurencie súťažiť. Komisia oprela odôvodnenie svojho rozhodnutia aj o test rovnako efektívneho súťažiteľa. Konštatovala, že došlo k narušeniu štruktúry trhu a priamemu poškodeniu súťažiteľa a to aj napriek tomu, že AMD v inkriminovanom období zvyšoval svoj podiel na trhu. Práve to sa stalo základom obrany INTELu, ktorý namietal nedostatočné preukázanie spôsobilosti zliav obmedziť hospodársku súťaž a nedostatočnú analýzu trhu.³²

Kým Komisia sa usilovala oprieť svoje rozhodnutie popri naplnení formálno-právnych znakov zneužitia dominantného postavenia aj o test rovnako efektívneho konkurenta, Všeobecný súd považoval samu existenciu nelegálnej praktiky za dostačujúci podklad záveru, že došlo k zneužívaniu dominantného postavenia. Súd vychádzajúc z ustálenej judikatúry³³ považoval zľavy za exkluzivitu bez existencie ich objektívneho ospravedlnenia, resp. bez preukázania ich kompenzácie vyššou efektívnosťou, za naplnenie skutkovej podstaty zneužívania dominantného postavenia aj bez konkrétneho dôkazu spôsobilosti zľavovej stratégie narušiť hospodársku súťaž pomocou ekonomických metód.³⁴

Tento rozsudok sa stal predmetom kritiky pre jednoznačnú favorizáciu formálno-právneho prístupu pred analýzou dopadov zakázaného správania na hospodársku súťaž (*effects based approach*).³⁵

Opačný prístup možno pozorovať v rozsudku POST DANMARK³⁶, kde sa Súdny dvor zaoberal politikou diskriminačných cien dominantného podniku. V tomto rozsudku v porovnaní s vyššie citovaným prípadom Súdny dvor zohľadnil nielen existenciu protisúťažného účelu predmetnej praktiky, ale aj jej protisúťažné dôsledky na fungovanie súťaže na vymedzenom relevantnom trhu. Súdny dvor zároveň upozornil aj na podmienky, za ktorých môže dominantný podnik svoje inak zakázané správanie odôvodniť a ktoré sú

---

³² ŠMEJKAL, V., DUFKOVÁ, B. Průvodce aktuální judikaturou Soudního dvora EU k ochraně hospodářské soutěže. UK v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 124-125.

³³ Hoffman-La Roche, 85/76.

³⁴ Dielo citované v pozn. č. 33, s. 125.

³⁵ Tamže, s. 126.

³⁶ Rozhodnutie Súdneho dvora vo veci C-209/10 z 27.3.2012-Post Danmark A/S proti Konkurrencerådet, EU:C:2012:172

v podstate aplikáciou dôvodov výnimky podľa článku 101 ods. 3 Zmluvy o fungovaní EÚ na prípady zneužívania dominantného postavenia.³⁷

Záver

Opatrný a diferencovaný prístup európskych súdov k aplikácii ekonomického prístupu presadzovaného Komisiou našiel svoj koncentrovaný výraz vo vyjadrení generálnej advokátky Kokott³⁸, v zmysle ktorého by „si súd nemal dovoliť byť natoľko ovplyvnený súčasným myslením („Zeitgeist“) alebo efemérnymi trendmi, ale mal by skôr brať do úvahy právne základy, na ktorých v európskom práve spočíva zákaz zneužitia dominantného postavenia.“³⁹

To predstavuje zrejímavý posun oproti komisárovi M. Montimu, ktorý „tlačil súťažnú politiku a právo ES ku konvergencii s antitrustom USA a jeho ideovou základňou sformovanou Chicagskou školou. Zmyslom ochrany súťaže sa malo stať zabezpečenie blahobytu spotrebiteľov prostredníctvom efektívnej alokácie zdrojov.“⁴⁰

Ekonomický prístup opierajúci sa o ideovú základňu Chicagskej školy v konečnom dôsledku redukuje zásahy úradov ochrany hospodárskej súťaže. Má však aj svojich oponentov najmä z radov zástupcov ordoliberalného myslenia v európskej súťažnej politike a práve.⁴¹ Rovnako uvádza aj J. Bejček, že prvotné nadšenie pre tzv. more economic approach z rozhodovacej praxe vyprchalo.⁴² Bejček zároveň upozorňuje na to, že táto koncepcia nie je celkom prijateľná pre všetky členské štáty EÚ a napr. Nemecko „stále trvá na slobode súťaže ako predmete ochrany prostredníctvom súťažného práva.“⁴³

Eufória z ekonomického prístupu by v žiadnom prípade nemala znamenať absolutizáciu efektívnosti ako jediného kritéria posudzovania možného protisúťažného správania. Rovnako,

---

³⁷ Dielo citované v pozn. č. 33, s. 170. K tomu pozri bližšie KALESNÁ, K. Zneužívanie dominantného postavenia - právna úprava a prístupy k jej aplikácii. In: Efektívnosť právnej úpravy ochrany hospodárskej súťaže – návrhy de lege ferenda, UK v Bratislave, Právnická fakulta, 2017, s. 29 a nasl.

³⁸ Generálna advokátka Kokott, Stanovisko z 21.5.2015. (Podľa BEHRENS, P. The Continuing Relevance of Ordoliberal Thinking in European Competition Policy and Law, Antitrust 2015, č. 4, s. 104).

³⁹ Citované podľa BEHRENS, P. The Continuing Relevance of Ordoliberal Thinking in European Competition Policy and Law, Antitrust 2015, č. 4, s. 104.

⁴⁰ ŠMEJKAL, V. dielo citované v pozn. č.15, s. 194.

⁴¹ BEHRENS, P., citované dielo, s. 104-112.

⁴² BEJČEK, J. Tržní a vyjednávací síla jako výzva pro veřejné a/nebo soukromé právo? In: VOZÁR, J. (ed.) Mířníky súťažného práva. Bratislava, VEDA, Vyd. SAV 2014. s. 33.

⁴³ Tamže, s. 33.

zdôraznenie spotrebiteľského prospechu ako kritéria v hodnotení protisúťažných praktík by nemalo opomenúť, že záujmy spotrebiteľa chráni aj samo zachovanie súťažného prostredia, pretože je to v konečnom dôsledku práve súťaž, ktorá pre neho vytvára možnosť voľby medzi rôznymi súťažnými ponukami.

Zdroje

BEHRENS, P. The Continuing Relevance of Ordoliberal Thinking in European Competition Policy and Law. *Antitrust* 4/2015, s. 104-112.

BEJČEK, J. Tržní a vyjednávací síla jako výzva pro veřejné a/nebo soukromé právo? In: VOZÁR, J. (ed.) *Mílniky súťažného práva*. Bratislava, VEDA, vyd. SAV 2014, s. 25- 44.

JONES, A., SUFRIN, B.(2011) *EU Competition Law*. (4 th Ed.). OXFORD. OUP.

KALESNÁ, K. Generálne klauzuly v súťažnom práve. *Právny obzor*, roč.99, 2016, č. 2, s. 79-88.

KALESNÁ, K. Zneužívanie dominantného postavenia- právna úprava a prístupy k jej aplikácii. In: *Efektívnosť právnej úpravy ochrany hospodárskej súťaže – návrhy de lege ferenda*. UK v Bratislave, Právnická fakulta, s. 29-34.

KNAP, K., MUNKOVÁ, J., TOMSA, M. *Ochrana práv a zájmů podnikatelů v hospodářské soutěži*. Ostrava. Montanex 1993.

MUNKOVÁ, J., SVOBODA, P., KINDL, J.: *Soutěžní právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006.

ŠMEJKAL, V. *Soutěžní politika a právo Evropské unie 1950-2015. Vývoj, mezníky, tendence a komentované dokumenty*. Praha: Leges, 2015.

ŠMEJKAL, V., DUFKOVÁ, B. *Průvodce aktuální judikaturou Soudního dvora EU k ochraně hospodářské soutěže*. UK Praha, Právnická fakulta, 2015.

Ochrana hospodárskej súťaže podľa článku 55 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky

Protection of competition under Article 55 clause 2 of the Constitution of the Slovak Republic

L a p š a n s k ý, L.*

Article 55 (2) of the Constitution regulates the positive commitment of the state to protect and promote competition in the form of a basic constitutional principle. This obligation binds down all public authorities, both the legislator and the law enforcement authorities. State obligation under Article 55 (2) of the Constitution applies only to economic activities carried out on a relevant market. Public authorities are required to ensure market entry and equality of competition rules on the market. For certain economic activities, the obligation to protect and promote competition is limited or excluded from the public interest; the admissibility of the intervention is verified by the proportionality test. The possibility of non-application of the competition rules due to the need to perform tasks or to provide services in the public interest was also regulated by the legislator.

Key words: *protection of economic competition, Constitution, Constitutional Court*

Úvod

Podľa článku 55 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej tiež „Ústava“): „(1) Hospodárstvo Slovenskej republiky sa zakladá na princípoch sociálne a ekologicky orientovanej trhovej ekonomiky. (2) Slovenská republika chráni a podporuje hospodársku súťaž. Podrobnosti ustanoví zákon.“

---

* Mgr. Lukáš Lapšanský, PhD., Ústav štátu a práva SAV. Tento príspevok bol pripravený v rámci riešenia projektu APVV-15-0456 s názvom Dlhodobé a recentné tendencie vývoja pozitívneho práva vo vybraných odvetviach právneho poriadku.

Citovaný odsek 1 článku 55 Ústavy potvrdil aj na ústavnoprávnej úrovni, že hospodárstvo Slovenskej republiky už nie je centrálné riadeným hospodárstvom, ale hospodárstvom trhovým.⁴⁴

Citovaný odsek 2 článku 55 Ústavy potvrdzuje, že základným mechanizmom realizácie trhového hospodárstva je hospodárska súťaž. Hospodárska súťaž je pre trhovú ekonomiku nepostrádateľná.⁴⁵

Právna doktrína ponúkla niekoľko definícií, vymedzení či charakteristík hospodárskej súťaže.⁴⁶ Trochu prekvapivo sa aj Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „Ústavný súd“) podujal uchopiť pojem hospodárskej súťaže, hoci jeho ambíciou nebolo sformulovať ucelenú definíciu hospodárskej súťaže, ale iba vystihnúť jej podstatu. Podľa Ústavného súdu podstatou hospodárskej súťaže je navodzovanie pohybu na trhu, ktorý spočíva nielen v nahrádzaní jedného tovaru či služby iným tovarom či službou, ale aj v obmene súťažiacich subjektov, kde časť ekonomicky efektívnejších podnikateľov je úspešnejšia ako iní podnikatelia. V súlade s článkom 55 ods. 2 Ústavy Slovenská republika chráni a podporuje hospodársku súťaž, a nie neúspešných podnikateľov. K trhovému hospodárstvu patrí aj zánik neefektívnej hospodárskej činnosti a subjektov, ktorí hospodársku činnosť vykonávajú neefektívne. Samotná okolnosť, že podniky, menšie či väčšie, môžu zaniknúť, vypadnúť z hospodárskej súťaže, neodporuje ústave, pretože je v článku 55 ods. 2 Ústavy implikovaná.⁴⁷

Hospodárska súťaž, ktorú Slovenská republika podľa článku 55 ods. 2 Ústavy chráni a podporuje, je právnym inštitútom; Ústavný súd dáva právnym inštitútom hospodárskej súťaže v zmysle článku 55 ods. 2 Ústavy do protikladu tak s prípadným propagandistickým či politickým významom tohto pojmu, ako aj s prípadnou koncepciou hospodárskej súťaže ako

---

⁴⁴ SVÁK, J., CIBULKA, E., KLÍMA, K. Ústavné právo Slovenskej republiky. Všeobecná časť. Bratislava : EUROKÓDEX, s.r.o., 2009, s. 920.

⁴⁵ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 1.7.1998, sp. zn. PL. ÚS 13/97.

⁴⁶ Ohľadne niektorých definícií hospodárskej súťaže v judikatúre a právnej doktríne – vid' napr. KALESNÁ, K., BLAŽO, O. Zákon o ochrane hospodárskej súťaže. Komentár. Praha : C.H.Beck 2012, s. 1; OVEČKOVÁ, O. a kolektív. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Bratislava : Wolters Kluwer s.r.o., 2017, s. 306; VOZÁR, J. Právo proti nekalej súťaži. Bratislava : Veda, 2013, s. 89 a 90; KRÁLIČKOVÁ B. Súkromnoprávne aspekty protimonopolného práva. Bratislava : VEDA, 2012, s. 18.

⁴⁷ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 14.11.2015, sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 26.

tzv. ideálnej či absolútnej hospodárskej súťaže,⁴⁸ pretože taká hospodárska súťaž ako právny inštitút neexistuje.⁴⁹

Napriek kľúčovej úlohe, ktorú hospodárska súťaž zohráva v súčasnom hospodárstve, a uznaniu hospodárskej súťaže ako právneho inštitútu, právna doktrína venuje rozboru právneho režimu ochrany hospodárskej súťaže podľa článku 55 ods. 2 Ústavy prekvapivo málo pozornosti. V druhej polovici deväťdesiatych rokov sa síce na stránkach časopisu *Právny obzor* rozvinula zaujímavá doktrinálna debata, ktorá sa čiastočne opierala o článok 55 ods. 2 Ústavy, ale táto debata nesmerovala primárne k objasneniu obsahu záväzku chrániť a podporovať hospodársku súťaž podľa článku 55 ods. 2 Ústavy, ale skôr k správne konceptnému uchopeniu hospodárskej súťaže, ktorá sa chráni podľa zákona o ochrane hospodárskej súťaže.⁵⁰ Zastávame názor, že doteraz vydané rozhodnutia Ústavného súdu vytvárajú podklad pre načrtnutie aspoň základných prvkov systému ochrany hospodárskej súťaže podľa článku 55 ods. 2 Ústavy.

1. Povinnosť chrániť a podporovať hospodársku súťaž – základný ústavný princíp

Článok 55 ods. 2 sa v systematike Ústavy zaraďuje do tretej hlavy prvého oddielu, ktorý má názov Hospodárstvo Slovenskej republiky.

Ustanovením článku 55 ods. 1 Ústavy sa určujú princípy, na ktorých sa zakladá hospodárstvo Slovenskej republiky. Ide o princíp sociálne a ekologicky orientovanej trhovej ekonomiky. Aby bol zákon v súlade s článkom 55 ods. 1 Ústavy musia byť splnené všetky tieto ustanovené princípy. Ústava v článku 55 ods. 2 deklaruje ochranu a podporu hospodárskej súťaže.⁵¹

---

⁴⁸ Ohľadne stručného predstavenia teórie dokonalej konkurencie – vid' napr. ŽITŇANSKÁ, L. Podstata a predpoklady hospodárskej súťaže. In *Právny obzor*, 1996, č. 79, s. 339-347.

⁴⁹ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 41.

⁵⁰ DRGONEC, J., DRGONCOVÁ, J. Ústavná a zákonná ochrana hospodárskej súťaže v Slovenskej republike. In *Právny obzor*, 1995, č. 78, s. 280-298; ŽITŇANSKÁ, L. K vzťahu ústavnoprávnej a zákonnej ochrany hospodárskej súťaže v Slovenskej republike. In *Právny obzor*, 1996, č. 79, s. 135-138; ZEMANOVIČOVÁ, D. Zákon o ochrane hospodárskej súťaže vyžaduje logický výklad. In *Právny obzor*, 1996, č. 79, s. 247-252; DRGONEC, J. Právna ochrana hospodárskej súťaže v právnom poriadku Slovenskej republiky. In *Právny obzor*, 1996, č. 79, s. 351-358; ŽITŇANSKÁ, L. Základné právne predpoklady existencie hospodárskej súťaže v podmienkach Slovenskej republiky. In *Právny obzor*, 1996, č. 79, s. 367-382; ŽITŇANSKÁ, L. Štát, zákonodarstvo a hospodárska súťaž. In *Právny obzor*, 1997, č. 80, s. 53-61.

⁵¹ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 28.1.2009, sp. zn. PL. ÚS 3/03.

Ustanovením článku 55 Ústavy sa formulujú princípy hospodárskej politiky Slovenskej republiky. Princípy hospodárskej politiky patria k základným ústavným princípom.⁵²

Článok 55 ods. 2 Ústavy – na rozdiel od práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa článku 35 ods. 1 Ústavy, ktoré je subjektívnym právom oprávnených osôb – neupravuje subjektívne právo fyzickej alebo právnickej osoby. Ustanovenie článku 55 ods. 2 Ústavy nezaručuje právo na hospodársku súťaž, ani právo byť účastníkom hospodárskej súťaže.⁵³

Skutočnosť, že ochrana a podpora hospodárskej súťaže je osobitným ústavným princípom výslovne zaručeným článkom 55 ods. 2 Ústavy, privodzuje – spolu s inými skutočnosťami – záver, podľa ktorého niet ústavnoprávneho dôvodu pre subsumpciu ochrany hospodárskej súťaže do kategórie kvázi trestného práva. V konaní podľa zákona č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže (ďalej tiež „ZOHS“) niet dôvodu uplatňovať základné procesné práva priznané ústavou z titulu kvázi trestnej povahy tohto konania.⁵⁴

Základné ústavné princípy v právnom štáte určujú činnosť všetkých štátnych orgánov a predurčujú proces tvorby a obsah právnych predpisov, pretože normy uvedené v ústave v právnom štáte nemajú iba politický alebo deklaratívny význam. Ustanovením článku 55 ods. 2 Ústavy sa právne záväzným spôsobom ustanovuje záujem Slovenskej republiky chrániť a podporovať hospodársku súťaž. Pretože článok 55 ods. 2 Ústavy je ústavnou normou, v spojení s článkami 2 ods. 2 a 152 ods. 4 Ústavy sa touto normou zakladá povinnosť všetkých štátnych orgánov Slovenskej republiky správať sa tak, aby v relevantných spoločenských vzťahoch chránili a podporovali hospodársku súťaž.⁵⁵ Z článku 55 ods. 2 Ústavy jednoznačne vyplýva ústavné právo ochrany hospodárskej súťaže ako hospodárskej politiky štátu; patrí k základným ústavným princípom a vyplýva z neho pozitívny záväzok štátu chrániť hospodársku súťaž.⁵⁶

2. Adresáti povinnosti chrániť a podporovať hospodársku súťaž

---

⁵² Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 13/97.

⁵³ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 13/97.

⁵⁴ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 13.1.2016, sp. zn. I. ÚS 505/2015, odsek 38.

⁵⁵ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 13/97.

⁵⁶ Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 23.5.2013, sp. zn. 8Sžhpu/1/2012.

Povinnosť štátnych orgánov chrániť a podporovať hospodársku súťaž sa vzťahuje tak na fázu tvorby práva (kapitola 2.1.), ako aj na fázu aplikácie práva (kapitola 2.2.).

2.1. Zákonodarca

Ochranu a podporu hospodárskej súťaže vo fáze tvorby práva je povinná zabezpečiť Národná rada Slovenskej republiky.⁵⁷

Článok 55 ods. 2 Ústavy neustanovuje, že Slovenská republika chráni a podporuje len takú časť alebo podobu hospodárskej súťaže, ktorú za hospodársku súťaž označí zákon vydaný na ochranu hospodárskej súťaže. Preto ochranu a podporu hospodárskej súťaže podľa Ústavy nemožno stotožniť s ochranou hospodárskej súťaže upravenej v § 1 ZOHS. Druhá veta článku 55 ods. 2 Ústavy má právny význam nielen pre určenie, ktorý štátny orgán má právomoc tvoriť právo na ochranu a podporu hospodárskej súťaže. Formuláciou „podrobnosti ustanoví zákon“ sa nevytvára len ústavný základ pre prijatie zákona o ochrane hospodárskej súťaže. Národná rada Slovenskej republiky môže prijať ľubovoľné množstvo zákonov, v ktorých budú právne normy vzťahujúce sa výlučne alebo čiastočne aj na ochranu a podporu hospodárskej súťaže.⁵⁸ V súlade s ústavou prevzatým prísľubom chrániť a podporovať hospodársku súťaž má Národná rada Slovenskej republiky právomoc prijímať právne normy na ochranu a podporu hospodárskej súťaže, ako napr.:

- a) v zákonoch o daniach a cenách,⁵⁹
- b) v zákone č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii, a to ochranou plurality informácií zákazom niektorých potenciálne rizikových majetkových prepojení podľa § 42 až § 44 tohto zákona,⁶⁰
- c) v zákone č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach,
- d) v zákone č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci,⁶¹ a to nielen kvôli § 2 ods. 1, v ktorom sa uvádza: „*Zakazuje sa poskytovanie štátnej pomoci, ktorá narušuje alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže tým, že zvýhodňuje určitých podnikateľov alebo výrobu určitého*

---

⁵⁷ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 40.

⁵⁸ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 13/97.

⁵⁹ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 13/97.

⁶⁰ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 40.

⁶¹ V súčasnosti zrušený a nahradený zákonom č. 358/2015 Z.z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci).

tovaru alebo poskytovanie služieb, ak poskytnutie štátnej pomoci nepriaznivo ovplyvňuje podmienky obchodu medzi Slovenskou republikou a Európskymi spoločenstvami...“,

- e) v zákone č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v § 10 ods. 2, podľa ktorého: *„O privatizácii podniku s charakterom prirodzeného monopolu, o určení majetkovej účasti štátu na podnikaní takéhoto podniku alebo obchodnej spoločnosti a o privatizácii akciovej spoločnosti s majetkovou účasťou štátu, ktorá má charakter prirodzeného monopolu, vždy rozhoduje vláda, a to po prerokovaní zámeru a postupu privatizácie v Národnej rade Slovenskej republiky... Národná rada sa musí vyjadriť o návrhu do 30 dní od jeho predloženia. Po márnom uplynutí tejto lehoty sa návrh považuje za prerokovaný.“*⁶²

Z vyššie uvedeného, exemplifikatívneho výpočtu právnych úprav, prostredníctvom ktorých zákonodarca naplňa pozitívny záväzok štátu chrániť a podporovať hospodársku súťaž, vyplýva, že zákonodarca naplňa tento záväzok prijímaním právnych predpisov:

- a) ktoré priamo upravujú vzťahy v hospodárskej súťaži, a to či už výhradne (ZOHS) alebo čiastočne (zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii), alebo
- b) ktorých aplikácia môže mať vplyv na postavenie účastníkov v hospodárskej súťaži (napr. zákony o daniach a cenách).

2.2. Orgány aplikácie práva

2.2.1. Inštitucionálna pôsobnosť povinnosti chrániť a podporovať hospodársku súťaž

Povinnosť chrániť a podporovať hospodársku súťaž zaťažuje všetky orgány aplikujúce právne predpisy, ktorými zákonodarca naplňa pozitívny záväzok štátu chrániť a podporovať hospodársku súťaž, a to tak právne predpisy priamo upravujúce vzťahy v hospodárskej súťaži, ako aj právne predpisy s potenciálnym vplyvom na postavenie účastníkov v hospodárskej súťaži (viď kapitola 2.1. tohto príspevku).

Vo fáze aplikácie práva sú ochranu a podporu hospodárskej súťaže v Slovenskej republike povinné poskytovať všetky orgány Slovenskej republiky v rozsahu zverenej

---

⁶² Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 30.

právomoci, nielen Protimonopolný úrad Slovenskej republiky (ďalej tiež „Protimonopolný úrad“).⁶³

Realizácia hospodárskej politiky Slovenskej republiky, zabezpečenie trhového hospodárstva a jeho princípov vyžaduje, aby úrad ustanovený podľa ZOHS (Protimonopolný úrad) vykonával kontrolu trhového prostredia a v prípade zistení jeho porušenia reagoval podľa článku 2 ods. 2 Ústavy svojimi rozhodnutiami a zabezpečil tak realizáciu ústavou garantovaných princípov. Na druhej strane, porušenia ZOHS zistené Protimonopolným úradom neznamenajú automaticky porušenie ústavných garancií článku 55 ods. 1 Ústavy. Takýto postup pri plnení rozhodovacej činnosti orgánov verejnej moci by bol aj v ďalších odvetviach automaticky spájaný s porušením ústavy. Kladné ani záporné rozhodnutia orgánov verejnej moci takýto účinok vyvolať nemôžu.⁶⁴

Zákomom č. 610/2003 Z. z. o elektronických komunikáciách⁶⁵ sa neustanovujú podmienky inej hospodárskej súťaže, aká je predmetom úpravy v ZOHS. Rozdiel medzi obomi zákonmi spočíva v orgánoch štátu, ktorým sa zverila pôsobnosť vo veciach hospodárskej súťaže. Pôsobnosť Telekomunikačného úradu Slovenskej republiky⁶⁶ je obmedzená iba na hospodársku súťaž pri poskytovaní elektronických komunikačných sietí a elektronických komunikačných služieb. Pôsobnosť vo veciach ochrany hospodárskej súťaže má aj Rada pre vysielanie a retransmisiiu, a to v rozsahu ochrany plurality informácií pred majetkovými prepojeniami zakázanými § 42 až § 44 zákona č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii v znení neskorších predpisov.⁶⁷

Ústavný súd už mal príležitosť skúmať, či postup daňového úradu pri výkone daňovej kontroly na daň z pridanej hodnoty mohol zasiahnuť do práva sťažovateľa vyplývajúceho z článku 14 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ustanovujúci zákaz diskriminácie) v spojení s článkom 55 ods. 2 Ústavy. Ústavný súd nezistil v argumentácii sťažovateľa objektívne okolnosti nasvedčujúce tomu, že by sa s ním z dôvodov uvedených v

---

⁶³ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 40.

⁶⁴ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 31.3.2005, sp. zn. PL. ÚS 2/04.

⁶⁵ V súčasnosti zrušený a nahradený zákonom č. 351/2011 Z.z. o elektronických komunikáciách.

⁶⁶ V súčasnosti nahradený Úradom pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb (zákon č. 402/2013 Z.z. o Úrade pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb a Dopravnom úrade a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

⁶⁷ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 40.

článku 14 tohto dohovoru v spojení s článkom 55 ods. 2 Ústavy zaobchádzalo rozdielne oproti iným osobám v rovnakých situáciách.⁶⁸

Zastávame názor, že povinnosť chrániť a podporovať hospodársku súťaž zaťažuje nielen orgány štátnej správy, ale aj obce a vyššie územné celky. Z litery článku 55 ods. 2 Ústavy vyplýva, že povinnosť chrániť a podporovať hospodársku súťaž prevzala Slovenská republika, teda Slovenská republika ako celok. Z článku 64a Ústavy⁶⁹ vyplýva, že aj obce a vyššie územné celky sú súčasťou Slovenskej republiky. Obce a mestá vykonávajú územnú samosprávu (článok 64, článok 67 ods. 1 a 2 a článok 68 Ústavy) a prenesený výkon štátnej správy (článok 71 Ústavy). Navyše, aj ZOHS zahŕňa do svojej pôsobnosti aj obce a vyššie územné celky, a to z dôvodu a v rozsahu výkonu samosprávy a preneseného výkonu štátnej správy, ktoré zabezpečujú [§ 2 ods. 1 písm. b)].

Zákon č. 136/2001 Z.z. o ochrane hospodárskej súťaže zahŕňa do svojej pôsobnosti aj subjekty záujmovej samosprávy, a to v rozsahu preneseného výkonu štátnej správy [§ 2 ods. 1 písm. b)]. Ak prenesený výkon štátnej správy je dôvodom zahrnutia obcí a vyšších územných celkov do pôsobnosti článku 55 ods. 2 Ústavy, rovnaký dôvod odôvodňuje to, aby boli do pôsobnosti článku 55 ods. 2 Ústavy zahrnuté aj subjekty záujmovej samosprávy, a to práve v rozsahu preneseného výkonu štátnej správy.

2.2.2. Výklad právnym predpisov priamo upravujúcich vzťahy v hospodárskej súťaži

2.2.2.1. Preferencia teleologického výkladu

Z článku 55 ods. 2 Ústavy možno vyvodit' aj záver, že pri výklade právnych noriem z oblasti ochrany hospodárskej súťaže je nutné pri rozhodovacej činnosti orgánov ochrany hospodárskej súťaže a súdov preferovať tie výkladové techniky, ktorými bude tento cieľ (ochrana hospodárskej súťaže) naplnený, teda nie vychádzať zo striktno textualistického výkladu právnych noriem, ale z objektívneho teleologického výkladu právnych noriem.⁷⁰ V tomto prípade bol predmetom výkladu ZOHS.

⁶⁸ Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 24.9.2008, sp. zn. II. ÚS 349/08.

⁶⁹ „Obec a vyšší územný celok sú samostatné územné samosprávne a správne celky Slovenskej republiky ...“

⁷⁰ Cit. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Sžpu/1/2012.

2.2.2.2. Povinnosť eurokonformného výkladu a uplatňovania

V zmysle článku 152 ods. 4 Ústavy⁷¹ sa zákony musia interpretovať a aplikovať tak, aby boli v súlade s ústavou. Súčasťou procesu zabezpečovania tohto súladu je aj interpretácia a aplikácia zákonov podľa doložky prednosti určenej článkom 7 ods. 2 Ústavy⁷², teda tak, aby právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie⁷³ dostali prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. To sa v celom rozsahu a bez výnimiek vzťahuje aj na výklad a uplatňovanie ZOHS.⁷⁴

Účelom článku 7 ods. 2 druhá veta Ústavy je založiť v prospech právne záväzných aktov Európskych spoločenstiev a Európskej únie rovnakú povinnosť, akú založil v prospech Ústavy článok 152 ods. 4 Ústavy, teda zabezpečiť prednosť európskeho práva prostredníctvom povinnosti vykladať a uplatňovať zákony a podzákonné právne normy v súlade s právne záväznými aktmi Európskych spoločenstiev a Európskej únie⁷⁵.

Zastávame názor, že vyššie reprodukováný záver Ústavného súdu, podľa ktorého výklad a uplatňovanie ZOHS musí byť v súlade s právne záväznými aktmi Európskych spoločenstiev a Európskej únie, je namieste spresniť.

V prvom rade, povinnosť slovenských orgánov aplikácie práva zabezpečiť eurokonformný výklad ZOHS platí iba v rozsahu, v akom sa pôsobnosť ZOHS prekrýva s pôsobnosťou európskeho súťažného práva. Ako sme uviedli vyššie, dôvodom uloženia povinnosti zabezpečiť eurokonformný výklad zákonov a podzákonných právnych noriem je nutnosť zabezpečiť prednosť európskeho práva. Povinnosť zabezpečiť prednosť európskeho

---

⁷¹ „Výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.“

⁷² „Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvo a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2.“

⁷³ Kategória „právne záväzných aktov Európskych spoločenstiev a Európskej únie“ v zmysle článku 7 ods. 2 Ústavy predstavuje osobitnú kategóriu prameňov práva, ktorá zahŕňa primárne právo a niektoré pramene sekundárneho práva Európskych spoločenstiev a Európskej únie, medzi ktoré spadajú nariadenia a case law Súdneho dvora Európskej únie; smernice do tejto kategórie spadajú iba ohľadne niektorých typov svojich účinkov a možnosť zaradenia dokumentov soft law odporúčacieho charakteru (odporúčania, stanoviská) do tejto kategórie je otvorená (viď napr. DRGONEC, J. Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax. Bratislava : C. H. Beck, 2015, s. 319 – 323).

⁷⁴ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 33.

⁷⁵ DRGONEC, J. Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax. Bratislava : C. H. Beck, 2015, s. 320.

práva ale prirodzene vzniká iba v tých spoločenských vzťahoch, ktoré európske právo upravuje.

A taktiež, povinnosť slovenských orgánov aplikácie práva zabezpečiť eurokonformný výklad ZOHS môže vzniknúť iba pod podmienkou, že tieto orgány majú právomoc európske právo aplikovať.

Vo svetle týchto spresnení môžu nastať rôzne situácie.

Zákon o ochrane hospodárskej súťaže upravuje zákaz dohôd obmedzujúcich súťaž (§ 4) a zneužívania dominantného postavenia (§ 8). Zmluva o fungovaní Európskej únie (ďalej tiež „ZFEÚ“) tiež upravuje zákaz dohôd obmedzujúcich súťaž a zneužívania dominantného postavenia, ale iba takých, ktoré 'môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi'. Vecná pôsobnosť § 4 a 8 ZOHS:

- sa prekrýva s pôsobnosťou článkov 101 a 102 ZFEÚ v tom, že sa paralelne vzťahujú na dohody obmedzujúce súťaž a zneužívania dominantného postavenia, ktoré 'môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi'; prednosť európskeho súťažného práva v týchto prípadoch je normatívne upravená aj v článku 3 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy⁷⁶ (ďalej tiež „nariadenie č. 1/2003“),
- sa neprekrýva s pôsobnosťou článkov 101 a 102 ZFEÚ vo vzťahu k dohodám obmedzujúcim súťaž a zneužívaniam dominantného postavenia, u ktorých nie je splnená podmienka, že 'môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi'.

Súčasne, ZOHS priznáva Protimonopolnému úradu právomoc vydávať rozhodnutia o tom, že konanie alebo činnosť podnikateľa sú zakázané podľa článkov 101 a 102 ZFEÚ [§ 22 ods. 1 písm. d)], ako aj postupovať a rozhodovať vo veciach ochrany súťaže vyplývajúcich z nariadenia č. 1/2003 [§ 22 ods. 1 písm. f)].

---

⁷⁶ Úradný vestník č. L 001 zo dňa 4.1.2003, s. 1 a nasl.

Preto povinnosť zabezpečiť eurokonformný výklad ZOHS bude nepochybne zaťažovať Protimonopolný úrad vo vzťahu k prípadom dohôd obmedzujúcich súťaž a zneužívania dominantného postavenia, ktoré 'môžu ovplyvniť' obchod medzi členskými štátmi.⁷⁷

Iná situácia nastáva v oblasti koncentrácií. Zákon o ochrane hospodárskej súťaže upravuje kontrolu koncentrácií (§ 9 a nasl.). Nariadenie Rady (ES) č. 139/2004 z 20. januára 2004 o kontrole koncentrácií medzi podnikateľmi⁷⁸ (ďalej tiež „nariadenie č. 139/2004“) tiež upravuje kontrolu koncentrácií, no vecná pôsobnosť nariadenia sa obmedzuje na „koncentrácie s významom pre celé spoločenstvo“, teda na koncentrácie, ktoré dosahujú určité minimálne kvantitatívne parametre (článok 1 ods. 2 a 3). Pôsobnosť nariadenia č. 139/2004 ale vylučuje pôsobnosť súťažného práva členského štátu (článok 21 ods. 3 nariadenia). Je síce pravda, že samotné nariadenie upravuje prípady, keď určitá koncentrácia spadajúca do pôsobnosti nariadenia napokon bude spadať do pôsobnosti súťažného práva členského štátu [článok 4 ods. 4 a článok 8 ods. 3 písm. b)] a *vice versa* (článok 4 ods. 5), ale jedná sa o výnimočné a okrajové situácie. Odhliadnuc od týchto výnimočných a okrajových situácií namieste je záver, že v oblasti kontroly koncentrácií sa pôsobnosť ZOHS s pôsobnosťou nariadenia č. 139/2004 v zásade neprekrýva a preto ani nemôže vzniknúť povinnosť zabezpečiť eurokonformný výklad ZOHS.

3. Predmet ochrany

Hospodársku súťaž, ktorú sa štát zaviazal chrániť a podporovať, teda objekt chránený článkom 55 ods. 2 Ústavy, vymedzuje Ústavný súd pomocou pojmov činnosť s ekonomickou podstatou (kapitola 3.1.) a relevantný trh (kapitola 3.2.). Nález Ústavného súdu PL. ÚS 13/97 načrtáva možnosť existencie osobitného objektu ochrany, ktorého aktuálnosť vo svetle ostatnej judikatúry Ústavného súdu je ale otázna (kapitola 3.3.).

---

⁷⁷ Napríklad cit. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Sžhpu/1/2012: „... Najvyšší súd poznamenáva, že by bolo v príkrom rozpore s požiadavkou jednotného výkladu práva EU a národného práva, ak by sa nenaplnili ciele efektívnosti oboch týchto práv, ktoré sa vzájomne prelínajú a kryjú. Národné právo v oblasti hospodárskej súťaže musí byť vykladané v záujme zabezpečenia právnej istoty a jednotnej aplikácie európskeho súťažného práva. ... Odvolací súd zdôrazňuje, že úrad ... sa v danom prípade dôsledne zaoberal aj súbežným použitím čl. 102 ZFEU ... a jeho súbehu s ust. § 8 ods. 2 a 6 zákona č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a jej vplyvu na obchod medzi štátmi, ktoré boli podrobne ozrejmene v ... rozhodnutia prvostupňového správneho orgánu a z ktorého jednoznačne vyplýva, že táto praktika žalobcu mala vplyv na dovoz tovarov, či už označených alebo neoznačených označením Z. B. ...“

⁷⁸ Úradný vestník č. L 024 zo dňa 29.1.2004, s. 1 a nasl.

3.1. Činnosť s ekonomickou podstatou

Ústavný súd dospel k záveru, že nie každé správanie súťažnej povahy je relevantné z hľadiska hospodárskej súťaže, pretože existujú súťažné činnosti bez ekonomickej podstaty, ktoré sú celkom vyňaté spod pôsobnosti pravidiel hospodárskej súťaže⁷⁹.

Ústavný súd sa vo svojej rozhodovacej praxi výslovne odvolal na niekoľko rozhodnutí Súdneho dvora Európskych spoločenstiev a Súdneho dvora Európskej únie (ďalej tiež „Súdny dvor“), v ktorých súd charakterizoval činnosti bez ekonomickej podstaty a z tohto dôvodu ich vyňal spod pôsobnosti pravidiel hospodárskej súťaže, ako napr.:

- a) na rozhodnutie vo veci *Sat fluggesellschaft Mbh v. eurocontrol* (číslo konania C-364/92), kde Súdny dvor uviedol, že: „*navigácia vzdušnej dopravy je úlohou zahŕňajúcou uplatňovanie verejnej moci a nemá ekonomickú podstatu, nakoľko táto činnosť predstavuje službu vo verejnom záujme, ktorý sa zameriava tak na ochranu užívateľov leteckej dopravy, ako aj obyvateľstva vystaveného vplyvom lietadiel letiacich nad ním*“⁸⁰,
- b) na rozhodnutie vo veci *Federación Española de Empresas de Tecnología Sanitaria (FENIN) v. Komisia* (číslo konania C-205/03), v ktorom Súdny dvor zamietol žalobu proti 26 verejným inštitúciám zabezpečujúcim správu národného zdravotného systému z dôvodu, že nie sú podnikmi pre účel uplatňovania článku 82 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (ustanovujúceho zákaz zneužívania dominantného postavenia)⁸¹. Súdny dvor v odôvodnení uviedol, že národný zdravotný systém pôsobí v súlade so zásadou solidarity, pretože je financovaný z príspevkov na sociálne zabezpečenie a iných štátnych príspevkov a poskytuje bezplatné služby poistencom na základe všeobecného poistenia, takže inštitúcie spravujúce národný zdravotný systém pri riadení zdravotného systému nekonajú ako podniky⁸²,
- c) na rozhodnutie vo veci *Poucet a Pistre* (spojené konania číslo C-159/91 et C-160/91), v ktorom Súdny dvor vylúčil z pojmu „podnik“ inštitúcie poverené spravovaním niektorých obligatórnych systémov sociálneho zabezpečenia založených na zásade solidarity. V systéme zdravotného poistenia a poistenia v materstve, ktoré posudzoval, boli totiž dávky rovnaké pre všetky osoby, ktorým boli určené, hoci príspevky boli

⁷⁹ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odseky 32 a 33.

⁸⁰ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 27.2.1997, sp. zn. PL. ÚS 7/96; cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 13/97.

⁸¹ V súčasnosti článok 102 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

⁸² Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 35.

proporcionálne vo vzťahu k výške príjmov; v systéme starobného poistenia zabezpečovali financovanie starobných dôchodkov aktívni pracovníci a okrem toho práva na dôchodok stanovené zákonom neboli proporcionálne vo vzťahu k príspevkom zaplateným v systéme starobného poistenia; nakoniec sa systémy s prebytkom finančných prostriedkov podieľali na financovaní systémov, ktoré mali štrukturálne finančné problémy. Solidarita nutne znamenala to, že rôzne systémy boli spravované jedinou inštitúciou a účasť v týchto systémoch bola povinná.⁸³

Kritériami, vo svetle ktorých Súdny dvor posudzoval oprávnenosť neaplikovateľnosti európskych pravidiel hospodárskej súťaže na určité činnosti, sa zjavne inšpiroval aj Ústavný súd vo vlastnej rozhodovacej činnosti pri posudzovaní opodstatnenosti vyňatia určitých činností spod pôsobnosti pravidiel hospodárskej súťaže. Podľa Ústavného súdu napríklad:

„Zdravotné poistenie⁸⁴ a dôchodkové poistenie⁸⁵ patrí k tým spoločenským vzťahom, ktoré vo verejnom záujme sú vyňaté z hospodárskej súťaže. Je to dané účelom zdravotného a dôchodkového poistenia a jeho právnou podstatou. V súlade so skôr citovaným rozhodnutím Súdneho dvora Európskej únie (s. 19) zdravotné aj dôchodkové poistenie možno hodnotiť ako službu vo verejnom záujme zameranú na uplatnenie ústavných práv jednotlivca. Štát zabezpečuje poskytovanie tejto služby ako dlžník, ktorý voči všetkým osobám plní záväzok slúžiaci na uplatnenie ústavou zaručeného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa (čl. 39 ods. 1), resp. práva na bezplatnú zdravotnú starostlivosť na základe zdravotného poistenia (čl. 40). Zdravotné a dôchodkové poisťovne v základnom zdravotnom a dôchodkovom poistení sú iba sprostredkovateľom plnenia záväzku štátu voči jednotlivcovi.“⁸⁶

3.2. Činnosť s ekonomickou podstatou uskutočňovaná na konkrétnom relevantnom trhu

---

⁸³ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 35.

⁸⁴ Ústavný súd formuloval svoj názor v dobe účinnosti zákona č. 273/1994 Z.z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní.

⁸⁵ Ústavný súd formuloval svoj názor v dobe účinnosti zákona č. 123/1996 Z.z. o doplnkovom dôchodkovom poistení zamestnancov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁸⁶ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 13/97.

Predmetom ochrany podľa článku 55 ods. 2 Ústavy nie je akákoľvek činnosť s ekonomickou podstatou, ale iba taká činnosť s ekonomickou podstatou, ktorá je uskutočňovaná na určitom konkrétne vymedzenom relevantnom trhu.

Podľa ustálenej judikatúry Ústavného súdu, hospodárska súťaž sa neuskutočňuje navzájom medzi všetkými subjektmi vykonávajúcimi hospodársku činnosť;⁸⁷ objektom ochrany podľa článku 55 ods. 2 Ústavy nie je jediný celoštátny trh existujúci „od vzniku štátu do jeho zániku“ pre všetky výrobky, tovary a služby navzájom absolútne nezastupiteľné.⁸⁸ Naopak, už vo svojom náleze PL. ÚS 13/97 Ústavný súd spresnil, že ochrana a podpora hospodárskej súťaže podľa § 7 ods. 3 zákona č. 188/1994 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže⁸⁹ sa vzťahuje iba na hospodársku súťaž realizovanú medzi súťažiteľmi na relevantných trhoch Slovenskej republiky. V tomto konaní Ústavný súd identifikoval viaceré relevantné trhy, na ktorých pôsobili subjekty dotknuté posudzovanou právnou úpravou (trh doplnkového dôchodkového poistenia, trh doplnkového zdravotného poistenia, ...).

Vo svojom náleze PL. ÚS 14/2014 Ústavný súd potvrdil kľúčovú úlohu konceptu relevantný trh pri vymedzovaní predmetu ochrany článku 55 ods. 2 Ústavy. Podľa súdu:

„41. ... Celé trhové hospodárstvo štátu je fragmentované na relevantné trhy. Účelom ochrany hospodárskej súťaže je ochrana ekonomicky významných aktivít na relevantných trhoch, v okruhu súťažiteľov, ktorí navzájom naozaj súťažia, lebo vykonávajú podobnú, a preto porovnateľnú činnosť, ktorej pomocou sa usilujú dosiahnuť maximálny zisk od subjektov práva, ktoré výsledok tejto činnosti potrebujú. ...

42. Protimonopolný úrad Slovenskej republiky v rozhodnutí č. 99/FH/1/1/233 vyslovil základné pravidlo pre interpretáciu a aplikáciu relevantného trhu: „Relevantný trh je potrebné definovať z troch hľadísk... geografického... časového... vecného.“

...

43. Ústavný súd uvádza tieto príklady (bod 42) na ozrejmienie, že celý trh sa fragmentuje na veľké množstvo relevantných trhov ...“

---

⁸⁷ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 13/97.

⁸⁸ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 43.

⁸⁹ Toto ustanovenie definovalo pojem relevantný trh: „Relevantný trh je priestorový a časový súbeh ponuky a dopytu takých tovarov, ktoré sú na uspokojenie určitých potrieb užívateľov zhodné alebo vzájomne zastupiteľné.“

Ústavný súd teda pre potreby vymedzenia predmetu ochrany podľa článku 55 ods. 2 Ústavy siahol po pojme relevantný trh, ktorý definuje ZOHS (§ 3 ods. 2 až 4) a aplikuje Protimonopolný úrad. Možným dôvodom akceptácie tohto zákonného pojmu pre potreby vymedzenia predmetu ústavnej ochrany hospodárskej súťaže je ten, že tento pojem sa stal štandardizovaným pojmom, ktorý opakovane využíva zákonodarca v zákonoch so všeobecnou pôsobnosťou⁹⁰ aj v zákonoch s odvetvovou pôsobnosťou⁹¹ a ktorý sa systematicky používa aj v európskom súťažnom práve.

3.3. Rovnosť právneho postavenia subjektov pôsobiacich na rôznych relevantných trhoch?

Ako sme uviedli vyššie, nález Ústavného súdu PL. ÚS 14/2014 jasne obmedzil predmet ochrany podľa článku 55 ods. 2 Ústavy na činnosť s ekonomickou podstatou uskutočňovanú na určitom konkrétnom relevantnom trhu. V skoršom náleze PL. ÚS 13/97 ale Ústavný súd rozhodol tak, akoby predmetom ochrany podľa článku 55 ods. 2 Ústavy mohla byť – za určitých osobitných podmienok – aj rovnosť právneho postavenia subjektov pôsobiacich na rôznych relevantných trhoch. Ústavný súd uviedol, že:

„Slovenská republika prisľubom chrániť a podporovať hospodársku súťaž vyjadreným v ústave prijala záväzok vytvárať právne podmienky hospodárskej súťaže formujúce prirodzené trhové prostredie, v ktorom o úspešnosti podnikania rozhodne podnikateľská zdatnosť účastníkov hospodárskej súťaže. Z hľadiska ochrany a podpory hospodárskej súťaže, ktorú orgány Slovenskej republiky v rámci svojej právomoci uskutočňujú, spravidla nie je významný vzájomný vzťah medzi relevantnými trhmi. V záujme proporcionálneho rozvoja národného hospodárstva nemožno vylúčiť, že štát v súlade s ústavou vykoná zásahy na jednom alebo niekoľkých relevantných trhoch zvyhodňujúce tieto trhy. Predmetom konania o návrhu sa však stalo atypické zvýhodnenie jedného trhu. Atypickosť tohto stavu bola daná povahou zvýhodnenia poskytnutého účastníkom hospodárskej súťaže na trhoch doplnkového dôchodkového a doplnkového zdravotného poistenia. Zvýhodnenie sa uskutočnilo vo forme

---

⁹⁰ Napr. ZOHS; § 42 ods. 13 zákona č. 343/2015 Z.z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁹¹ Napr. zákon č. 351/2011 Z.z. o elektronických komunikáciách; § 4 ods. 3 zákona č. 324/2011 Z.z. o poštových službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov; § 18 ods. 9 zákona č. 516/2008 Z.z. o Audiovizuálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov; § 3a ods. 5 písm. e) zákona č. 238/2006 Z.z. jadrového zákona; § 47 ods. 1 písm. f) zákona č. 308/2000 Z.z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách.

nadobúdania dlhopisov Fondu národného majetku pred dobou splatnosti. Nadobúdanie a nakladanie s dlhopisom Fondu národného majetku nie je nevyhnutnou podmienkou poskytovania doplnkového dôchodkového a doplnkového zdravotného poistenia, ani nie je predmetom hospodárskej súťaže na týchto trhoch. Preto ústavný súd rozhodol aj o nesúlade § 24 ods. 9 písm. c)⁹² s čl. 55 ods. 2 ústavy.“

K právnej analýze premietnutej do citovanej pasáže nezaujal Ústavný súd vo svojom neskoršom náleze PL. ÚS 14/2014 žiadny postoj; inak sa na nález PL. ÚS 13/97 v mnohých iných otázkach odvolával.

Ak by bol právny názor premietnutý do vyššie citovanej pasáže nálezu PL. ÚS 13/97 stále aktuálny, znamenalo by to, že predmety ochrany podľa článku 55 ods. 2 Ústavy by boli dva, a to:

- a) všeobecný predmet ochrany, ktorým je činnosť s ekonomickou podstatou uskutočňovaná na určitom konkrétnom relevantnom trhu, a
- b) osobitný predmet ochrany, ktorým je rovnosť právneho postavenia subjektov pôsobiacich na rôznych relevantných trhoch; tento osobitný predmet ochrany by sa aplikoval iba v prípade, ak by zvýhodnenie subjektov pôsobiacich na jednom relevantnom trhu (oproti subjektom pôsobiacim na iných relevantných trhoch) spočívalo v právnej skutočnosti, ktorá nie je ani podmienkou pôsobenia subjektov na dotknutom (zvýhodnenom) relevantnom trhu ani predmetom hospodárskej súťaže na dotknutom (zvýhodnenom) relevantnom trhu.

Možno sa domnievať, že účelom aplikácie tohto osobitného predmetu ochrany by bolo zabrániť tomu, aby sa výber nástroja – inak ústavnoprávne možného – zvýhodnenia subjektov pôsobiacich na jednom relevantnom trhu (oproti subjektom pôsobiacim na iných relevantných

---

⁹² Podľa § 24 ods. 4, 6 a 9 písm. c) zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení úplného znenia č. 326/1997 Z.z.:

„(4) Dlhopis fondu je zaknihovaný cenný papier na meno, ktorý oprávňuje majiteľa tohto dlhopisu na výplatu menovitej hodnoty a výnosu tohto dlhopisu. Výnos tohto dlhopisu sa určuje vo výške diskontnej sadzby vyhlásenej Národnou bankou Slovenska a platnej ku koncu bežného roka z jeho menovitej hodnoty. Na tieto dlhopisy sa nevzťahuje osobitný zákon.

(6) Dlhopis podľa odseku 4 vrátane jeho výnosu je splatný 31. decembra 2000. Fond ručí za splatenie dlhopisov podľa odseku 4 svojím majetkom.

(9) Dlhopis podľa odseku 4 môžu pred dobou jeho splatnosti podľa odseku 6 nadobudnúť do vlastníctva právnické osoby, ktoré vykonávajú doplnkové dôchodkové a zdravotné poistenie podľa osobitného predpisu,“

trhoch) zo strany zákonodarcu neuskutočnil úplne svojvoľne, mimo rámca požiadavky aspoň minimálnej systémovej koherentnosti.

Každopádne, ostáva dúfať, že Ústavný súd využije najbližšiu možnú príležitosť k tomu, aby sa vyjadril k otázke, či osobitný predmet ochrany podľa článku 55 ods. 2 Ústavy, ktorého existenciu načrtáva nález PL. ÚS 13/97, ostáva súčasťou pozitívneho práva alebo je prekonaný.

4. Obsah povinnosti chrániť a podporovať hospodársku súťaž

Medzi princípy hospodárskej politiky Slovenskej republiky patrí aj podporovanie a ochrana konkurenčného hospodárskeho prostredia a vytváranie právnych prostriedkov a záruk proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže, ktoré zákon označí za nedovolené. Základom hospodárskej súťaže je voľnosť vstupu na trh a rovnosť pravidiel správania na trhu pre účastníkov hospodárskej súťaže. Slovenská republika prostredníctvom článku 55 ods. 2 Ústavy zaručuje, že zabezpečí základné pravidlá vstupu do hospodárskej súťaže a účasti na hospodárskej súťaži.⁹³

Z uvedených záverov Ústavného súdu vyplýva, že orgány verejnej moci Slovenskej republiky zaťažuje pri zabezpečovaní ochrany podľa článku 55 ods. 2 Ústavy povinnosť:

- a) zabezpečiť voľnosť vstupu na trh a rovnosť pravidiel správania účastníkov hospodárskej súťaže na trhu, teda povinnosť dosiahnuť určitý stav právneho prostredia (kapitola 4.1.),
a
- b) vymedziť nedovolené konania a ustanoviť právne prostriedky a záruky proti nedovoleným konaniam, teda povinnosť upraviť určité normatívne nástroje (kapitola 4.2.).

4.1. Povinnosť dosiahnuť určitý stav právneho prostredia

4.1.1. Povinnosť zabezpečiť voľnosť vstupu na trh

---

⁹³ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 13/97.

Vo svojom náleze PL. ÚS 7/96 Ústavný súd posudzoval § 8 ods. 8 písm. e) nariadenia vlády č. 134/1994 Z. z. o vydávaní a použití investičných kupónov v znení nariadenia vlády č. 139/1996 Z. z.

Podľa § 8 ods. 1, 3 a 8 písm. e) uvedeného nariadenia vlády:

„(1) Organizovanie trhu s dlhopisom podľa § 22 a § 24 ods. 3 a 4 zákona (ďalej len „dlhopis fondu“) medzi osobami oprávnenými nadobúdať dlhopis fondu podľa § 24 ods. 7 a 8 zákona pred lehotou jeho splatnosti podľa § 24 ods. 11 zákona zabezpečuje Fond národného majetku Slovenskej republiky (ďalej len „fond“).

(3) Fond zmluvne dohodne s RM-Systémom Slovakia, a. s. Bratislava (ďalej len „RM-Systém Slovakia, a. s.“) technické zabezpečenie trhu s dlhopismi fondu v registračných miestach kupónovej privatizácie a v obchodných miestach RM-Systému Slovakia, a. s., overovanie oprávnenosti prevodov dlhopisov fondu, vedenie evidencie o vykonaných prevodoch dlhopisov fondu na základe zmlúv o prevodoch dlhopisov fondu, zúčtovanie prevodov dlhopisov fondu voči fondu a postupovanie príkazov Stredisku cenných papierov Slovenskej republiky (ďalej len „stredisko“) na vykonanie majetkových prevodov dlhopisov fondu medzi osobami uvedenými v § 24 ods. 7 a 8 zákona.

(8) Pri technickom zabezpečení prevodov dlhopisov fondu medzi osobami oprávnenými nadobudnúť dlhopis fondu RM-Systém Slovakia, a. s. podľa zmluvy s fondom overí najmä, či obchodník s cennými papiermi⁷) zastupujúci prevodcu alebo nadobúdateľa alebo obstarávajúci prevod dlhopisov fondu pre prevodcu alebo pre nadobúdateľa je fondom splnomocnený osobitnou zmluvou uzatvorenou medzi fondom a obchodníkom s cennými papiermi, či koná v súlade s podmienkami tejto zmluvy a ...“

Navrhovatelia namietali to, že posudzovaným ustanovením § 8 ods. 8 písm. e) nariadenia vlády č. 134/1994 Z.z. by vznikli dve skupiny obchodníkov s cennými papiermi. Jednu skupinu by tvorili tí obchodníci s cennými papiermi, s ktorými by Fond národného majetku Slovenskej republiky (ďalej tiež „Fond“) uzavrel zmluvu, a ak by pri sprostredkovaní obchodov s dlhopismi fondu túto zmluvu dodržali, nimi obstarávaný prevod dlhopisov fondu by stredisko cenných papierov vykonalo. Druhú skupinu by tvorili tí obchodníci s cennými papiermi, s ktorými by Fond zmluvu neuzatvoril, a teda ako obchodníci s cennými papiermi by pri nakladaní s dlhopismi fondu svoju podnikateľskú činnosť vykonávať nemohli.

Podľa Ústavného súdu, toto ustanovenie malo obmedzujúci charakter. Pritom verejný záujem na zavedení tohto obmedzenia sa nepreukázal. Navyše, toto obmedzenie nebolo ustanovené zákonom, ale iba nariadením vlády, čo je v rozpore s požiadavkou, aby právny predpis obmedzujúci hospodársku súťaž mal právnu silu zákona. Z uvedených dôvodov Ústavný súd konštatoval porušenie článku 55 ods. 2 Ústavy.

V náleze PL. ÚS 1/06⁹⁴ Ústavný súd posudzoval § 25 ods. 4 zákona č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike, ktorý stanovoval s účinnosťou od 1.1.2005, že činnosť overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení podľa § 25 ods. 2 písm. c) tohto zákona bude vykonávať za úhradu vo výške ekonomicky oprávnených nákladov príspevková organizácia zriadená Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky (Slovenská energetická agentúra). Pritom overovanie hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení bolo až do 31.12.2004 voľnou živnosťou, ktorú vykonávali na základe živnostenského oprávnenia fyzické osoby, právnické osoby, ako aj ako príspevková organizácia ministerstva hospodárstva. Ústavný súd posudzoval súladnosť napadnutej legislatívy tak s článkom 35 ods. 1 Ústavy (právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť), ako aj s článkom 55 ods. 2 Ústavy.

Navrhovateľ (generálny prokurátor) odôvodňoval svoj návrh tým, že právo podnikat' je ústavnou zárukou slobody výkonu hospodárskej činnosti podľa uváženia. I keď je možné ho vo verejnom záujme obmedziť zákonom, zákonodarca musí pritom rešpektovať aj iné zásady, zakotvené v Ústave, najmä existenciu hospodárskej súťaže. Od 1.1.2005 bolo konkurenčné hospodárske prostredie na úseku činnosti overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení narušené a došlo k vážnemu obmedzeniu hospodárskej súťaže a tým k narušeniu hospodárskej trhovej ekonomiky, ako základného ústavného princípu, v spomenutej oblasti ekonomiky. Takéto obmedzenie hospodárskej súťaže sa však neopiera o žiaden dôvod. Predmetná činnosť nemá strategický význam pre Slovenskú republiku ako takú, ani pre chod jej hospodárstva. Ani samotný predkladateľ návrhu zákona v dôvodovej správe neuvádza žiaden argument na podporu takéhoto závažného znemožnenia hospodárskej súťaže. Ak zákonodarca za tohto skutkového stavu prijal napadnutú právnu úpravu, zasiahol bez dostatočného dôvodu i do právnej istoty subjektov, ktoré si túto činnosť slobodne vybrali v

---

⁹⁴ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 10.3.2010, sp. zn. PL. ÚS 1/06.

minulosti ako predmet svojho podnikania a investovali svoje prostriedky do prístrojov a zariadení umožňujúcich túto činnosť technicky vykonávať.

Ústavný súd pripomenul svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej príkazy ústavných noriem obsiahnuté v jednotlivých článkoch Ústavy je potrebné rešpektovať pri prijímaní každého zákona Národnej rady Slovenskej republiky, a to bez ohľadu na to, či ide o zákon, ktorým sa určité spoločenské vzťahy upravujú po prvýkrát, alebo o zákon, ktorým sa mení, prípadne dopĺňa už predtým existujúca zákonná úprava určitých spoločenských vzťahov (napr. PL. ÚS 38/ 95, PL. ÚS 25/00).

Ústavný súd konštatoval, že zmena právnej úpravy vylúčila z možnosti vykonávať činnosť overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení tie subjekty, ktoré túto činnosť vykonávali za predchádzajúcej právnej úpravy na základe živnostenského oprávnenia, teda že určité kategórie účastníkov reálne prítomných na trhu boli zmenou právnej úpravy z tohto trhu eliminované.

V tomto prípade ale Ústavný súd nevyslovil nesúlad posudzovanej právnej úpravy s článkom 55 ods. 2 Ústavy z toho dôvodu, že zásah, ktorý posudzovaná právna úprava predstavovala, prešiel testom proporcionality (viď kapitola 5.2.3. tohto príspevku).

4.1.2. Povinnosť zabezpečiť rovnosť pravidiel správania sa účastníkov hospodárskej súťaže na trhu

Národná rada Slovenskej republiky, ako jediný zákonodarný orgán v Slovenskej republike (článok 72 Ústavy), prijíma veľké množstvo zákonov. Pri prijímaní zákonov sa národná rada snaží nielen naplniť ústavnú povinnosť zabezpečiť rovnosť pravidiel správania sa účastníkov hospodárskej súťaže na trhu vyplývajúcu z článku 55 ods. 2 Ústavy, ale aj premietnuť do legislatívnej roviny ochranu mnohých iných záujmov, ktoré vyhodnocuje ako legitímne. Pestrosť záujmov, ochrana ktorých sa premieta do legislatívy, a rôznorodosť skupín subjektov, ktorým táto legislatívna ochrana svedčí, spôsobuje, že na mnohých relevantných trhoch pôsobia subjekty, na ktorých sa nevzťahujú dokonale rovnaké pravidlá správania sa. Logicky preto v rozhodovacej praxi Ústavného súdu vyvstala otázka, aké rozlišovanie subjektov pôsobiacich na rovnakom relevantnom trhu spadá do medzí legitímnej úvahy zákonodarcu a aké rozlišovanie už bude sankcionovateľné na základe článku 55 ods. 2 Ústavy.

Ústavný súd sa vyjadril k otázke, akú kvalitu musí mať situácia nerovnosti pravidiel správania sa účastníkov hospodárskej súťaže na trhu, aby na ňu bol článok 55 ods. 2 Ústavy vôbec aplikovateľný. No najmä sa vyjadril k otázke kritérií rozlišovania, na základe aplikácie ktorých sa účastníci hospodárskej súťaže na rovnakom relevantnom trhu môžu dostať do nerovného postavenia.

4.1.2.1. Danosť nerovnakého postavenia účastníkov hospodárskej súťaže

V konaní PL. ÚS 7/2013⁹⁵ Ústavný súd posudzoval ustanovenie § 6 ods. 12 písm. j) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve.

Podľa posudzovaného ustanovenia, obec poskytne finančné prostriedky na žiaka, poslucháča, resp. dieťa:

- a) cirkevnej alebo súkromnej základnej umeleckej školy,
- b) cirkevnej alebo súkromnej jazykovej školy,
- c) cirkevnej alebo súkromnej materskej školy, a
- d) cirkevného alebo súkromného školského zariadenia,

najmenej vo výške 88 % zo sumy určenej na mzdy a prevádzku na žiaka, poslucháča, resp. dieťaťa:

- a) základnej umeleckej školy,
- b) jazykovej školy,
- c) materskej školy a
- d) školského zariadenia

v zriaďovateľskej pôsobnosti obce. Obec poskytne finančné prostriedky na žiaka, poslucháča, resp. dieťa, v cirkevných alebo súkromných zariadeniach školského stravovania najmenej vo výške 88 % zo sumy určenej na mzdy a prevádzku na stravovanie žiaka školy v zriaďovateľskej pôsobnosti obce.

---

⁹⁵ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 25.6.2014, sp. zn. PL. ÚS 7/2013.

Ústavný súd považoval za potrebné uviesť, že pre účely financovania cirkevných a súkromných školských zariadení vychádza napadnutá právna úprava z toho, že obecná samospráva určuje sama prostredníctvom všeobecného záväzného nariadenia podrobnosti ich financovania. Posudzovaná právna úprava tak postuluje iba všeobecný právny rámec pre financovanie cirkevných a súkromných školských zariadení v podobe minimálnej požiadavky na výšku dotácie v ich prospech v porovnaní s objemom financovania školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti obce. Ústavný súd mohol posudzovať iba ústavnú konformitu tohto všeobecného rámca pre financovanie neštátnych školských zariadení. Obecnej samospráve nič nebráni, aby týmto cirkevným a súkromným školským zariadeniam zabezpečila rovnocenné financovanie v porovnaní s financovaním školských zariadení, ktoré zriaďuje samotná obec.

Podľa názoru Ústavného súdu, pre záver o súlade právnej úpravy, ktorá upravuje minimálne požiadavky na financovanie cirkevných a súkromných školských zariadení a umožňuje ich odlišné financovanie oproti verejným školským zariadeniam, s článkom 55 ods. 2 Ústavy nebolo potrebné skúmať, či verejné a iné školské zariadenia (resp. ich zriaďovatelia) sú navzájom v súťažnom vzťahu. Konanie, ktoré je prípustné podľa právnych predpisov týkajúcich sa financovania školských zariadení, nemôže porušovať predpisy na ochranu hospodárskej súťaže.

Z článku 55 ods. 2 Ústavy vyplýva povinnosť štátu vytvoriť (podústavný) právny rámec pre ochranu hospodárskej súťaže a vytvoriť účinný mechanizmus na potieranie protisúťažných konaní. Podľa § 39 ZOHS orgány štátnej správy pri výkone štátnej správy, orgány územnej samosprávy pri výkone samosprávy a pri prenesenom výkone štátnej správy a orgány záujmovej samosprávy pri prenesenom výkone štátnej správy nesmú zjavnou podporou zvýhodňujúcou určitého podnikateľa alebo iným spôsobom obmedzovať súťaž.

Z uvedeného vyplýva, že k prípadnému porušeniu hospodárskej súťaže by mohlo dôjsť (ak vôbec) až konkrétnym konaním obecnej samosprávy, a nie priamo právnym predpisom upravujúcim minimálne požiadavky na financovanie školských zariadení, a to iba za podmienok ustanovených v zákone o ochrane hospodárskej súťaže, ktorého vydaním štát plnil požiadavku článku 55 ods. 2 Ústavy. Preto Ústavný súd nepovažoval za dôvodnú námietku navrhovateľov, že napadnutá právna úprava upravujúca financovanie cirkevných a súkromných školských zariadení nie je v súlade s článkom 55 ods. 2 Ústavy.

Z reprodukovaneho právneho názoru Ústavného súdu možno vydedukovať, že článok 55 ods. 2 Ústavy je neaplikovateľný na stav, keď zákonodarca prikáže, aby orgány verejnej moci (v tomto prípade obce), ktoré poskytujú určitej skupine subjektov financovanie z verejných prostriedkov (v tomto prípade školským zariadeniam v zriaďovateľskej pôsobnosti obce), poskytovali inej skupine subjektov (v tomto prípade cirkevným a súkromným školským zariadeniam) financovanie z verejných prostriedkov najmenej vo výške určitého podielu z výšky financovania poskytovaného prvej skupine subjektov (v tomto prípade najmenej 88% financovania vybraných položiek školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti obce). Orgány verejnej moci sa totiž vždy môžu rozhodnúť zabezpečiť druhej skupine subjektov rovnakú mieru financovania ako prvej skupine subjektov. Až definitívne určená výška financovania druhej skupiny subjektov oproti financovaniu prvej skupiny subjektov, ktorá bude vyplývať z rozhodnutia orgánu verejnej moci, bude môcť predstavovať predmet rozlišovania (prípadných) účastníkov hospodárskej súťaže relevantný z pohľadu článku 55 ods. 2 Ústavy.

4.1.2.2. Kritériá rozlišovania účastníkov hospodárskej súťaže

4.1.2.2.1. Prípustné kritéria rozlišovania účastníkov hospodárskej súťaže

V spomínanom náleze PL. ÚS 3/03 Ústavný súd posudzoval niektoré časti zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch.⁹⁶ Tento zákon o. i. zriadil Recyklačný fond ako neštátny účelový fond, v ktorom sa zhromažďovali peňažné prostriedky na podporu zberu, zhodnotenia a spracovania odpadov vznikajúcich z vymedzených okruhov výrobkov.

Zákon upravoval orgány Recyklačného fondu, jeho činnosť a zdroje jeho príjmov. Zdrojmi príjmov boli tzv. príspevky výrobcov a dovozcov do Recyklačného fondu (ďalej len „príspevok“), pričom zákon rámcovo upravoval, ktoré okruhy výrobkov podliehajú povinnosti platiť príspevok. Platenie príspevku bolo založené na princípe, že príspevok platí výrobca alebo dovozca tých výrobkov, ktoré podliehajú povinnosti platiť príspevok. Príspevok sa platil vo výške súčinu ustanovenej sadzby a množstva (hmotnosti) výrobkov uvedených na trh v Slovenskej republike, po odpočítaní vyvezených (prípadne reexportovaných) výrobkov.

---

⁹⁶ Zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon bol s účinnosťou od 1.1.2016 nahradený zákonom č. 79/2015 Z.z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Výrobca platil príspevok vo štvrtročných zálohových platbách v priebehu kalendárneho roka a nasledujúci kalendárny rok platil doplatok príspevku, ak uvedené zálohy nepokryli výšku príspevku vypočítaného z údajov za predchádzajúci kalendárny rok. Dovožca platil príspevok pri každom dovoze.

Najvyšším orgánom Recyklačného fondu bola správna rada. Správna rada mala 16 členov. Desať členov správnej rady vymenúval minister hospodárstva na návrh reprezentatívneho združenia zamestnávateľov tak, aby v nej mali svoje zastúpenie výrobcovia alebo dovozcovia za každý sektor komodít podliehajúcich povinnosti platiť príspevok; návrhmi reprezentatívneho združenia zamestnávateľov na vymenovanie člena bol minister viazaný. Troch členov vymenúval minister životného prostredia na návrh záujmových združení miest a obcí, pričom návrhmi záujmových združení miest a obcí bol minister viazaný. Po jednom členovi vymenúvali bez návrhu minister hospodárstva, minister financií a minister životného prostredia. Správna rada schvaľovala rozpočet Recyklačného fondu, rozhodovala o zásadných otázkach týkajúcich sa rozvoja činnosti a politiky Recyklačného fondu, zodpovedala za hospodárenie s prostriedkami Recyklačného fondu a rozhodovala o poskytnutí prostriedkov Recyklačného fondu.

Podľa navrhovateľov, právny stav vytvorený zákonom č. 223/2001 Z. z. o odpadoch mal negatívny vplyv na hospodársku súťaž vo viacerých podobách a rovinách, a to najmä v tom, že:

- a) vyberanie príspevku do Recyklačného fondu malo mať za následok zvyšovanie nákladov výrobcov a dovozcov, a tým malo mať vplyv aj na hospodársku súťaž s výrobkami zaťaženými príspevkom na recykláciu,
- b) dovozcovia museli vynakladať finančné prostriedky určené na zaplatenie príspevku už v priebehu kalendárneho roka, v rámci ktorého uskutočňujú dovozy. Výrobcovia však obdobné prostriedky mohli až do vzniku povinnosti zaplatiť štvrtročné príspevky a tzv. doplatok príspevku použiť na svoju hospodársku činnosť, čím získavali v hospodárskej súťaži oproti dovozcom výhodu, ktorá nie je vecne odôvodniteľná,
- c) dovážaný finálny výrobok bol zaťažený príspevkom spravidla iba raz, i keď porovnateľný domáci finálny výrobok mohol byť fakticky príspevkom zaťažený aj viacnásobne (ak bol výsledkom spracovania medziproduktu, za ktorý už bol, ako za samostatný výrobok, príspevok zaplatený).

Podľa Ústavného súdu, navrhovatelia nepreukázali, že by na základe napadnutých častí zákona o odpadoch dochádzalo k nerovnakému zaobchádzaniu so skupinou podnikateľov. Namietaná zákonná úprava ukladala rovnaké práva a povinnosti v rámci tej istej skupiny dovozcov alebo vývozcov, alebo predajcov a výrobcov zákonom upravených komodít.

Ústavný súd nezistil, že by preskúmaná právna úprava vytvárala objektívne nezdôvodniteľné rozdiely v právnom postavení subjektov hospodárskej súťaže.

Podľa navrhovateľov, k porušeniu ústavných zásad na ochranu a podporu hospodárskej súťaže dochádzalo aj tým, že zákon o odpadoch umožňoval konkrétne sadzby príspevku stanoviť až vo vykonávacom právnom predpise, i keď v duchu zákonných kritérií, ktoré však neboli v skutočnosti aplikovateľné.

Správna rada Recyklačného fondu mala pri rozhodovaní o poskytnutí prostriedkov Recyklačného fondu prihliadať na:

- a) súlad navrhovaného využitia prostriedkov s účelom odpadového hospodárstva,
- b) súlad so schváleným rozpočtom Recyklačného fondu,
- c) schválené priority štátnej environmentálnej politiky Slovenskej republiky a
- d) schválený program Slovenskej republiky.

Účel odpadového hospodárstva bol v ustanovení § 3 zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch definovaný pomerne všeobecne a v konečnom dôsledku skutočnosť, či požadovaný súlad bol alebo nebol dodržaný, posudzovala v rámci svojej úvahy správna rada.

Čo sa týka schválených priorít štátnej environmentálnej politiky, na ktoré mala správna rada prihliadať, žiaden právny predpis sa nezmieňoval o mechanizme schvaľovania priorít štátnej environmentálnej politiky.

Podľa navrhovateľov si teda recyklačný fond mohol vytvárať vlastnú politiku, ktorá ale nebola politikou štátnou, resp. verejnou, ale politikou tohto fondu, ktorý bol kreačne závislý na súkromnom združení (reprezentatívne združenie zamestnávateľov zastupujúce aj výrobcov alebo dovozcov komodít podliehajúcich povinnosti platiť príspevok). Podľa navrhovateľov

z uvedeného vyplývalo, že správna rada rozhoduje o rozdelení prostriedkov Recyklačného fondu, na ktoré nie je právny nárok, vychádzajúc z pomerne vágných kritérií, má dostatok priestoru na voľnú úvahu, sama si stanovuje politické ciele takéhoto rozdeľovacieho mechanizmu, je len vecou jej rozhodnutia, či v konečnom dôsledku uchádzačovi, ktorý spĺňa inak jej požiadavky a požiadavky zákona, prostriedky poskytne, a je pri svojej rozhodovacej činnosti nezávislá od štátu a verejných inštitúcií.

Ústavný súd sa s týmito argumentmi nestotožnil. Podľa názoru súdu, tvrdenie, že Recyklačný fond (resp. jeho orgány) koná mimo dozoru štátu, neobstojí. Jednotlivé kontrolné právomoci, ale aj otázka zodpovednosti za porušenie povinností z tohto zákona, sú zverené orgánom štátnej správy odpadového hospodárstva. Tieto orgány nerozhodujú len o správnych deliktoch, ale prijímajú aj evidenciu o objemoch výroby, dovoze, vývoze a reexporte jednotlivých komodít, ktoré sú im predkladané raz štvrťročne. Orgány štátnej správy odpadového hospodárstva kontrolujú aj správnosť výpočtu odvodu do Recyklačného fondu. Navrhovatelia napokon uviedli, že bez ohľadu na vhodnosť alebo nevhodnosť ponechania Recyklačného fondu ako inštitúcie, Recyklačný fond svojou činnosťou zasahuje do súťažných vzťahov a deformuje svojou príspevkovou politikou hospodársku súťaž. Reálne je určený na podporu podnikateľov, ktorí v tejto oblasti podnikajú zo ziskových dôvodov a ktorých činnosť nie je osobitne odôvodnené dotovať, a už vôbec nie z dôvodov motivácie k zvýšeniu rozsahu zberu a zhodnotenia odpadov. Uvedené obmedzenie súťaže nie je pritom odôvodnené verejným záujmom, a preto je podľa navrhovateľov v rozpore s článkom 55 ods. 2 Ústavy.

Ústavný súd uviedol, že všeobecné námietky navrhovateľov smerujúce k poukazovaniu rozporu právnej úpravy riadenia a pôsobenia Recyklačného fondu, ako aj k spôsobu odvádzania príspevkov a podpory vybraných činností zo strany fondu, s článkom 55 ods. 2 Ústavy nie sú spôsobilé narušiť hospodársku súťaž v takom rozsahu (v tom zmysle, že vytvárali objektívne nezdôvodniteľné rozdiely v právnom postavení jednotlivých súťažiteľov do takej miery), že dochádza k jej podstatnému obmedzeniu, resp. vylúčeniu hospodárskej súťaže.

V citovanom konaní PL. ÚS 14/2014 Ústavný súd posudzoval niektoré ustanovenia zákona č. 463/2013 Z. z., ktorým sa novelizoval zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmu a ktorým sa do zákona o dani z príjmov zaviedol inštitút daňovej licencie právnických osôb.

Daňová licencia je minimálna daň, ktorú právnické osoby musia platiť bez ohľadu na prípadnú nižšiu daňovú povinnosť vypočítanú v daňovom priznaní alebo na prípadnú daňovú stratu. Cieľom zavedenia daňovej licencie bolo dosiahnuť zníženie počtu a výšky daňových únikov.

Navrhovatelia namietali porušenie ochrany hospodárskej súťaže uzákonením daňových licencií z dôvodu nastolenia rozdielov medzi podnikateľmi – právnickými osobami, ktoré boli zaťažené povinnosťou platiť daňové licencie, a podnikateľmi – fyzickými osobami, ktoré povinnosťou platiť daňové licencie zaťažené neboli.

Ústavný súd uviedol, že hospodárska súťaž sa neuskutočňuje na relevantnom trhu, kde by právnické osoby súperili s fyzickými osobami. Hospodárska súťaž sa môže uskutočňovať aj medzi právnickými osobami a fyzickými osobami, ale nie na základe rozlíšenia podnikateľských subjektov na protikladné skupiny právnických osôb a fyzických osôb. Právnické osoby môžu súťažiť s fyzickými osobami na početných relevantných trhoch, no môžu súťažiť aj na relevantných trhoch, kde fyzické osoby vôbec nepôsobia. Navrhovatelia teda namietli porušenie článku 55 ods. 2 Ústavy z dôvodu, ktorý nie je spôsobilý s ústavnou intenzitou naozaj ohrozovať či obmedzovať hospodársku súťaž (odsek 44).

Vo svojom náleze PL. ÚS 14/2014 Ústavný súd vyslovil aj právny názor, podľa ktorého na relevantných trhoch (bez obmedzenia na jeden alebo viacero relevantných trhov) v zásade pôsobia podnikatelia dvoch skupín:

- a) takí podnikatelia, ktorí daňový základ priznajú podľa svojich skutočných výsledkov a z neho zaplatia daň, a
- b) podnikatelia, ktorí protiprávne, na hrane zákona alebo aj oprávnene dane neodvedú.

Ústavný súd si bol pritom vedomý zložitosti a komplikovanosti hľadania hranice medzi tzv. „daňovou optimalizáciou“ (zákonom ešte dovoleným postupom), vyhýbaním sa daňovej povinnosti, daňovým únikom či protiprávnym konaním daňového subjektu. Tento stav okrem iného zapríčiňuje nerovnaký prístup na trh a nerovnaké postavenie na trhu, ktoré sa vytvára rozdelením podnikateľov na tých, ktorí dane riadne platia, a tých, ktorí sú oproti prvej skupine zvýhodnení, lebo dane neplatia, a tak si vytvárajú príležitosť na investovanie, ktorá je nedostupná podnikateľom, ktorí o svoje zdroje prišli zaplatením daní. Mnohí neoprávnene

zvýhodnení podnikatelia tak získavajú konkurenčnú výhodu oproti podnikateľom podnikajúcim v súlade so zákonom (odsek 47).

Na základe vyššie uvedených právnych názorov Ústavného súdu možno uviesť, že orgány verejnej moci môžu vystaviť účastníkov hospodárskej súťaže pôsobiacich na jednom relevantnom trhu rôznym pravidlám správania sa bez toho, aby tým porušili článok 55 ods. 2 Ústavy, ak rozdielnosť v pravidlách správania sa účastníkov hospodárskej súťaže pôsobiacich na jednom relevantnom trhu nedosahuje ústavnoprávnu intenzitu v podobe podstatného ohrozenia, podstatného obmedzenia alebo vylúčenia hospodárskej súťaže na relevantnom trhu.

Kritériami rozlišovania účastníkov hospodárskej súťaže, ktoré nedosahujú stanovenú ústavnoprávnu intenzitu, sú:

- a) postavenie účastníka ako fyzickej osoby alebo právnickej osoby,
- b) začlenenie účastníka do určitej skupiny dovozcov, vývozcov, predajcov alebo výrobcov zákonom vymedzených komodít,
- c) neodvedenie dane účastníkom (či už protiprávne, na hrane zákona alebo aj oprávnene) (oproti účastníkom, ktorí daňový základ priznajú podľa svojich skutočných výsledkov a z neho zaplatia daň), alebo
- d) iná skutočnosť, ktorá je objektívne odôvodniteľná.

4.1.2.2.2. Nepripustné kritéria rozlišovania účastníkov hospodárskej súťaže

V spomínanom náleze PL. ÚS 13/97 Ústavný súd posudzoval vybrané ustanovenia zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby. Zákony č. 190/1995 Z.z. a č. 322/1996 Z.z. novelizovali zákon č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby tak, že zvýhodnili niektoré skupiny právnických osôb pri nadobúdaní a používaní dlhopisov emitovaných Fondom národného majetku Slovenskej republiky (ďalej tiež „dlhopisy fondu“).

Fond národného majetku Slovenskej republiky bol právnickou osobou zriadenou priamo zákonom. Okrem iných úloh bol na Fond prevedený majetok štátu určený na privatizáciu a Fond vydával rozhodnutia o privatizácii tohto majetku postupom, ktorý upravoval práve zákon č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby.

Menovitá hodnota dlhopisov fondu bola stanovená na 10.000 slovenských korún. Výnos týchto dlhopisov sa určil vo výške diskontnej sadzby vyhlásenej Národnou bankou Slovenska a platnej ku koncu bežného roka. Splatnosť dlhopisov fondu, vrátane výnosu z nich, bola stanovená v zásade na 31.12.2000, resp. 31.12.1997, ak majiteľ dlhopisu dosiahol (ku dňu 19.11.1996) vek 70 rokov a viac. Fond ručil za splatenie dlhopisov svojim majetkom. Právo nadobudnúť dlhopis fondu mal ktorýkoľvek občan Slovenskej republiky; právo nadobudnúť dlhopisy fondu teda bolo vyhradené fyzickým osobám.

Zvýhodnenie vybraných skupín právnických osôb spočívalo v tom, že dlhopis fondu mohli pred dobou jeho splatnosti nadobudnúť (od fyzických osôb, ktoré ho prvotne nadobudli) niektoré skupiny právnických osôb, medzi ktorými aj:

- a) právnické osoby alebo fyzické osoby na splatenie svojich záväzkov voči Fondu súvisiacich s nadobudnutím privatizovaného majetku,
- b) právnické osoby, ktoré vykonávajú doplnkové dôchodkové a zdravotné poistenie podľa osobitného predpisu, a
- c) banky, ktoré sú určené na reštrukturalizáciu podľa osobitného predpisu.

Uvedené skupiny subjektov mali priznané nielen právo nadobudnúť dlhopisy fondu pred dobou ich splatnosti, ale aj právo dlhopisy fondu pred dobou ich splatnosti použiť na splatenie svojich záväzkov voči fondu alebo voči Slovenskému pozemkovému fondu.

Podľa Ústavného súdu ustanovenia zákona určovali účelové využitie dlhopisu fondu pred dobou jeho splatnosti. Účinok týchto ustanovení zákona bol obmedzený v čase, konkrétne do doby splatnosti dlhopisu fondu, pretože po splatnosti dlhopisov fondu všetci majitelia dlhopisov fondu dosiahli pri nakladaní s dlhopisom rovnaké právne postavenie. Pred dobou splatnosti dlhopisov fondu sa však dostali do nerovného postavenia niektoré skupiny osôb v porovnaní so všetkými ostatnými osobami. Časť osôb, ktoré zákon oprávňoval nadobudnúť dlhopis fondu do vlastníctva ešte pred jeho splatnosťou, sa zúčastňovala na hospodárskej súťaži. Týmto účastníkom hospodárskej súťaže zákon priznáva oprávnenie, ktoré nemajú iní účastníci hospodárskej súťaže.

Podľa Ústavného súdu, už samotné oprávnenie nadobudnúť vlastníctvo k dlhopisom fondu pred dobou ich splatnosti priznané iba niektorým zo všetkých účastníkov hospodárskej

súťaže vytváralo nerovnaké právne postavenie subjektov zúčastňujúcich sa hospodárskej súťaže. Tým, že zákonodarca umožnil nadobudnúť dlhopisy fondu pred ich splatnosťou subjektom, ktoré nadobudli svoj majetok v privatizácii zákonodarca narušil hospodársku súťaž na všetkých relevantných trhoch, kde pôsobia účastníci, ktorí nadobudli majetok v privatizácii, a zároveň účastníci, ktorí nadobudli majetok z iného právneho dôvodu. Pritom neboli identifikované dôvody, pre ktoré by bolo vo verejnom záujme obmedziť hospodársku súťaž tak, aby subjekty, ktoré nadobudli majetok privatizáciou, získali výhodnejšie právne postavenie ako ostatní účastníci hospodárskej súťaže na relevantnom trhu. Zákonodarca tak nastolil právny stav, ktorý nie je v súlade s princípom ochrany a podpory hospodárskej súťaže zaručeným článkom 55 ods. 2 Ústavy.

Banky mali podľa § 1 ods. 1 zákona č. 21/1992 Zb. o bankách navzájom rovnocenné postavenie. Posudzované ustanovenia zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby narušili toto rovnocenné postavenie bánk tým, že právo nadobudnúť dlhopisy fondu pred dobou ich splatnosti priznali len bankám, ktoré sú určené na reštrukturalizáciu⁹⁷. Nadobudnutie dlhopisov fondu pred dobou ich splatnosti nebolo nevyhnutnou podmienkou reštrukturalizácie bánk ani zárukou dosiahnutia účelu reštrukturalizácie. Toto osobitné právo priznané bankám určeným na reštrukturalizáciu nebolo možné hodnotiť ako oprávnenie priznané vo verejnom záujme za účelom reštrukturalizácie bánk. Preto Ústavný súd rozhodol, že ustanovenie zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby, ktoré priznalo právo nadobudnúť dlhopisy fondu pred dobou ich splatnosti bankám určeným na reštrukturalizáciu nie je v súlade s princípom ochrany a podpory hospodárskej súťaže zaručeným článkom 55 ods. 2 Ústavy.

Na základe vyššie uvedených právnych názorov Ústavného súdu možno uviesť, že orgány verejnej moci nemôžu vystaviť účastníkov hospodárskej súťaže pôsobiacich na jednom relevantnom trhu rôznym pravidlám správania sa bez toho, aby tým porušili článok 55 ods. 2 Ústavy, ak rozdielnosť v pravidlách správania sa je dôsledkom aplikácie kritérií ako napr.:

---

⁹⁷ Proces reštrukturalizácie úverového portfólia bánk upravoval zákon č. 58/1996 Z.z., ktorým sa novelizoval zákon č. 21/1992 Zb. o bankách. Procesom reštrukturalizácie s účasťou štátu mali prejsť úverové portfóliá bánk, ktoré poskytli úvery alebo na ktoré prešli pohľadávky z úverov poskytnutých pred 1. januárom 1990, pričom tieto úvery sa stali klasifikovanými z dôvodu existencie rizika, že pohľadávky z nich nebudú dlžníkmi splatené riadne a včas v ich plnej menovitej hodnote (§ 44a zákona č. 21/1992 Zb. o bankách v znení zákona č. 58/1996 Z.z.).

- a) nadobudnutie majetku účastníka v privatizácii (oproti účastníkom, ktorí svoj majetok nadobudli z iného právneho dôvodu), alebo
- b) určenie banky na reštrukturalizáciu (oproti bankám, ktoré na reštrukturalizáciu určené nie sú).

Možno sa domnievať, že všeobecnou pohnútkou pri aplikácii článku 55 ods. 2 Ústavy v týchto prípadoch bolo zabrániť tomu, aby sa výber kritéria zvýhodnenia určitých subjektov pôsobiacich na trhu zo strany zákonodarcu uskutočnil úplne svojvoľne, mimo rámca požiadavky aspoň minimálnej systémovej koherentnosti a legitímnosti.

4.2. Povinnosť upraviť určité normatívne nástroje

Ako sme už spomenuli, medzi princípy hospodárskej politiky Slovenskej republiky patrí aj vytváranie právnych prostriedkov a záruk proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže, ktoré zákon označí za nedovolené⁹⁸. Po rozčlenení tohto záveru Ústavného súdu na konkrétne čiastkové úlohy možno povedať, že z článku 55 ods. 2 Ústavy vyplýva pozitívny záväzok Slovenskej republiky:

- a) vymedziť hypotézy obmedzovania hospodárskej súťaže⁹⁹,
- b) označiť tieto obmedzovania hospodárskej súťaže za nedovolené,
- c) upraviť záruky toho, aby k nedovoleným obmedzovaniam hospodárskej súťaže nedochádzalo, a
- d) upraviť právne prostriedky zisťovania a vyvodzovania dôsledkov z nedovolených obmedzovaní hospodárskej súťaže.

Vzhľadom na povahu týchto čiastkových úloh je zrejmé, že subjektom, ktorý ich bude musieť plniť, je zákonodarcu.

5. Obmedzenie povinnosti chrániť a podporovať hospodársku súťaž

---

⁹⁸ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 13/97.

⁹⁹ Otázka vymedzovania protisúťažných konaní bola predmetom pozornosti zo strany právnej doktríny; viď napr. KALESNÁ, K.. Zneužívanie dominantného postavenia v teórii a v aplikačnej praxi. In Právny obzor, 2012, č. 4, s. 297 – 306; ŠABOVÁ, Z. Zásada nullum crimen sine lege a ukládanie sankcií v súťažnom práve. In Právny obzor, 2013, č. 2, s. 105 – 125; KALESNÁ, K.. Generálne klauzuly v súťažnom práve. In Právny obzor, 2016, č. 2, s. 79 – 88.

Rôzne kategórie protagonistov spoločenských vzťahov v demokratickej, slobodnej a rozvinutej spoločnosti presadzujú rôzne záujmy, pričom mnohé z nich sú vzájomne antagonistické. Jednou z úloh orgánov verejnej moci je identifikovať tieto záujmy, kvalifikovať niektoré z nich ako záujmy verejné a v prípade vzájomného antagonistického vzťahu viacerých verejných záujmov niektorý z nich prioritizovať.

Ústavný súd postupne vypracoval pravidlá riešenia stretu protichodných chránených záujmov, pričom tieto pravidlá sa budú vzťahovať aj na prípad stretu verejného záujmu na ochrane a podpore hospodárskej súťaže s inými verejnými záujmami (kapitola 5.1.). Ústavný súd už mal príležitosť aplikovať tieto pravidlá na situáciu stretu záujmu na ochrane a podpore hospodárskej súťaže a iného protichodného chráneného verejného záujmu vo fáze tvorby (kapitola 5.2.). Popri tom, Národná rada Slovenskej republiky upravila osobitný mechanizmus riešenia stretu záujmu na ochrane a podpore hospodárskej súťaže s inými verejnými záujmami vo fáze aplikácie ZOHS (kapitola 5.3.).

5.1. Spôsob riešenia konfliktu záujmu chrániť a podporovať hospodársku súťaž s inými záujmami chránenými ústavou

Ústava predstavuje právny celok, ktorý treba aplikovať vo vzájomnej súvislosti všetkých ústavných noriem; len výnimočne a ojedinele môže nastať stav, keď sa spoločenský vzťah upravuje jedinou normou Ústavy.¹⁰⁰

V prípade stretu záujmov chránených právnymi normami sa nijakému záujmu neposkytuje taká veľká ochrana, ktorá by mala za následok absolútnu neuplatniteľnosť práv slúžiacich na ochranu konfliktného záujmu. V súlade s touto zásadou sa zaručuje aj podpora a ochrana hospodárskej súťaže podľa článku 55 ods. 2 Ústavy. Hospodársku súťaž štát chráni len tam a dovtedy, kde a dokiaľ nevzniknú dôvody pre obmedzenie alebo vylúčenie hospodárskej súťaže vo verejnom záujme. Tak ako právo podnikat', ani ochranu hospodárskej súťaže teda nemožno nadrad'ovať nad všetky ostatné verejné záujmy, ani nad práva a slobody priznané súkromným osobám.¹⁰¹

---

¹⁰⁰ Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 10.10.1995, sp. zn. II. ÚS 128/95.

¹⁰¹ Cit. nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 7/96 a PL. ÚS 13/97.

V prípade stretu verejného záujmu na ochrane a podpore hospodárskej súťaže s iným chráneným záujmom alebo základným právom alebo slobodou prirodzene vyvstane otázka pravidiel riešenia takéhoto stretu. V spomínanom náleze PL. ÚS 1/06 Ústavný súd pripomenul, že je žiaduce zohľadniť aj princíp, resp. zásadu primeranosti (proporcionality), ktorý podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu (napr. PL. ÚS 52/99, PL. ÚS 49/03, PL. ÚS 1/04) tiež patrí medzi ústavné princípy vlastné právnemu štátu.

Zásada proporcionality sa taktiež označuje ako test proporcionality. Podľa Jána Drgonca, test proporcionality je jedným z testov ústavnosti používaným Ústavným súdom. Pomocou testu proporcionality sa môže riešiť konflikt medzi:

- a) dvoma základnými právami alebo slobodami,
- b) základným právom alebo slobodou a ústavným princípom (ako napr. práve povinnosť štátu chrániť a podporovať hospodársku súťaž podľa článku 55 ods. 2 Ústavy), alebo
- c) medzi dvoma ústavnými princípmi.

Pri každom takomto ústavne relevantnom konflikte je potrebné najskôr rozhodnúť, čomu dať prednosť. V prípade konfliktu medzi základným právom alebo slobodou a ústavným princípom by prednosť mal dostať ústavný princíp, pre ktorý sa obmedzuje základné právo alebo sloboda. V prípade konfliktu medzi dvoma základnými právami alebo slobodami alebo medzi dvoma ústavnými princípmi sa uplatní zásada spravodlivej rovnováhy. Následne, podľa toho, čo je objektom obmedzenia (základné právo alebo sloboda alebo ústavný princíp), sa určí, ktorý test ústavnosti je vhodný pre posúdenie primeranosti obmedzenia; môže to byť tzv. všeobecný test proporcionality alebo niektorý spomedzi modifikovaných testov proporcionality.¹⁰²

Test proporcionality sa uplatňuje tak v rámci abstraktnej ochrany ústavnosti, ako aj v rámci konkrétnej ochrany ústavnosti.¹⁰³

5.2. Možnosť prevážania iného verejného záujmu nad záujmom chrániť a podporovať hospodársku súťaž vo fáze tvorby práva

---

¹⁰² DRGONEC, J. cit. dielo, s. 155 a 156.

¹⁰³ DRGONEC, J. cit. dielo, s. 155.

5.2.1. Aký test proporcionality?

Takzvaný všeobecný test proporcionality pozostáva z troch krokov, troch čiastkových testov, ktorými sú:

- a) test vhodnosti, ktorého súčasťou sú dva kroky, dva ďalšie čiastkové testy, a to:
  - i) test ústavne nevyľúčeného a dostatočne dôležitého cieľa a
  - ii) test racionálnej väzby medzi právnou normou a účelom právnej úpravy; v rámci tohto podtestu sa overuje, či je právna norma spôsobilá dosiahnuť sledovaný účel; ak právna norma nie je spôsobilá dosiahnuť sledovaný účel, ide zo strany zákonodarcu o prejav svojvôle nezlučiteľný s princípom právneho štátu,
- b) test nevyhnutnosti; v rámci tohto testu sa overuje, či pre dosiahnutie sledovaného cieľa nebol k dispozícii aj prostriedok menej obmedzujúci základné právo alebo slobodu alebo ústavný princíp,
- c) test primeranosti (proporcionality v užšom zmysle); v rámci tohto testu sa overuje, či posudzovaná norma obmedzujúca základné právo alebo slobodu alebo ústavný princíp nemôže svojimi negatívnymi dôsledkami presahovať pozitíva v podobe presadenia cieľa sledovaného touto normou.

Ak posudzovaný zásah (do základného práva alebo slobody alebo do ústavného princípu) neprejde ktorýmkoľvek spomedzi týchto troch čiastkových testov, namieste je záver, že zásah je neústavný.¹⁰⁴

Ján Drgonec upozorňuje na to, že uplatnenie testu proporcionality v rozhodovacej praxi Ústavného súdu vykazuje osobitné znaky takmer od prípadu k prípadu a preto spôsob jeho využívania nie je predvídateľný. Vopred nemožno predvídať, ktoré kritériá a v akej kvalite

---

¹⁰⁴ DRGONEC, J. cit. dielo, s. 156 až 159.

Ústavný súd uplatní a ktoré, naopak, zanedbá a ani to, ktoré osobitné zásady vnesie *ad hoc* do svojho rozhodovania.¹⁰⁵

Podľa našich poznatkov, spomínaný nález PL. ÚS 1/06 je doposiaľ jediným rozhodnutím, v ktorom Ústavný súd pristúpil k aplikácii princípu (testu) proporcionality v situácii konfliktu medzi ústavným princípom ochrany a podpory hospodárskej súťaže podľa článku 55 ods. 2 Ústavy (a taktiež základným právom na podnikanie a uskutočňovanie inej zárobkovej činnosti podľa článku 35 ods. 1 Ústavy) a iným chráneným záujmom. Ústavný súd pripomenul, že:

„Vo vzťahu k princípu (zásade) proporcionality možno z doterajšej judikatúry Ústavného súdu vyvodiť, že obmedzenie, resp. zasahovanie do ústavou chránených práv a slobôd, a teda aj do základného práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa článku 35 ods. 1 ústavy, je ústavne akceptovateľné len vtedy, ak je ustanovené zákonom, zodpovedá niektorému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedlňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom (mutatis mutandis PL. ÚS 3/00, I. ÚS 4/02, I. ÚS 36/02 alebo I. ÚS 193/03).“ (strana 10);

a taktiež, že:

„Z uvedeného (v súvislosti s článkom 35 ods. 1 a článkom 55 ods. 2 ústavy) vyplýva, že ustanovenie podmienok a obmedzenie výkonu určitého povolania a určitých hospodárskych činností uskutočňuje verejná moc vo verejnom záujme, ktorým je predovšetkým záujem na kvalite výkonu takýchto činností. V týchto prípadoch je potrebné vždy sledovať, či obmedzenie práva (na slobodnú voľbu povolania) takýmto verejným záujmom je ešte proporcionálne alebo či dokonca nedochádza takýmto obmedzením k narušeniu či popretiu zmyslu a podstaty základného práva (práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť zaručeného v čl. 35 ods. 1 ústavy)“ (strana 16).

---

¹⁰⁵ DRGONEC, J. cit. dielo, s. 167.

V náleze PL. ÚS 1/06 tak Ústavný súd aplikoval princíp proporcionality nastavený tak, že pre ústavnú akceptovateľnosť zásahu (do základného práva podnikat' a do ústavného princípu ochrany a podpory hospodárskej súťaže) vyžaduje, aby:

- a) sa obmedzenie hospodárskej súťaže dialo vo verejnom záujme, teda za účelom dosiahnutia určitého cieľa, ktorý je legitímny a zodpovedá naliehavej spoločenskej potrebe,
- b) podmienky obmedzenia hospodárskej súťaže upravil zákon,
- c) obmedzenie hospodárskej súťaže bolo nevyhnutné pre dosiahnutie sledovaného cieľa v tom zmysle, že vzťah medzi obmedzením hospodárskej súťaže a sledovaným cieľom je primerane vyvážený, a
- d) obmedzenie hospodárskej súťaže nenarušovalo či nepopieralo zmysel a podstatu ústavnej povinnosti štátu chrániť a podporovať hospodársku súťaž.

5.2.2. Aplikovateľnosť testu proporcionality zásahu do základného práva na podnikanie aj na zásah do ústavného princípu chrániť a podporovať hospodársku súťaž?

Verejný záujem na obmedzení hospodárskej súťaže (článok 55 ods. 2 Ústavy) nemožno stotožňovať, ani zamieňať s verejným záujmom opodstatňujúcim obmedzenie práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť (článok 35 ods. 1 Ústavy)¹⁰⁶.

Dôvod, pre ktorý sa osobitne spomína vzťah medzi ústavným princípom ochrany a podpory hospodárskej súťaže podľa článku 55 ods. 2 Ústavy a základným právom podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa článku 35 ods. 1 Ústavy je ten, že tento ústavný princíp a toto základné právo sú systémovo previazané¹⁰⁷. Podľa Ústavného súdu :

„Právo podnikat' sa v súkromnom záujme chráni ako spôsob obživy jednotlivca. Zároveň sa ním zabezpečuje verejný záujem na rozvoji podnikania ako dôležitého prvku trhového hospodárstva. Toto právo sa priznáva osobám ako právny prostriedok rozvoja trhovej ekonomiky zaručenej čl. 55 ods. 1 ústavy, ...

¹⁰⁶ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 13/97.

¹⁰⁷ SVÁK, J., CIBULKA, E. Ústavné právo Slovenskej republiky. Osobitná časť. Bratislava : EUROKÓDEX, s.r.o., 2009, s. 393.

Základom trhového hospodárstva a s ním spätaj hospodárskej súťaže je voľnosť vstupu na trh a rovnosť pravidiel správania na trhu pre všetkých účastníkov hospodárskej súťaže. Vstup na trh je súčasťou ústavou zaručeného práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť, pretože v trhovom hospodárstve je podstatné uplatnenie práva podľa čl. 35 ods. 1 na trhu.

... “¹⁰⁸

Z citovaných úvah Ústavného súdu, ako aj z iných poznatkov uvedených v predchádzajúcich častiach tohto príspevku, vyplýva, že:

- a) právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa článku 35 ods. 1 Ústavy je:
  - i) subjektívnym právom jednotlivca, ktorým sa chráni určitý spôsob jeho obživy, a súčasne
  - ii) právnym prostriedkom rozvoja trhovej ekonomiky, teda toho typu ekonomiky, dosiahnutie ktorého predpokladá článok 55 ods. 1 Ústavy, a

- b) voľnosť vstupu na trh je:
  - i) stavom, k dosiahnutiu ktorého musí Slovenská republika smerovať napĺňaním ústavného princípu podľa článku 55 ods. 2 Ústavy (vid' kapitola 4.1.1. tohto príspevku) a súčasne
  - ii) súčasťou základného práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa článku 35 ods. 1 Ústavy.

Je preto pochopiteľné, že v prípadoch, keď sa bude posudzovať zásah orgánu verejnej moci spočívajúci v obmedzení voľného vstupu na trh, vyvstane otázka ústavnej akceptovateľnosti tohto zásahu z pohľadu ústavného princípu ochrany a podpory hospodárskej súťaže podľa článku 55 ods. 2 Ústavy, ale aj z pohľadu základného práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa článku 35 ods. 1 Ústavy.

V spomínanom náleze PL. ÚS 1/06 Ústavný súd posudzoval návrh, v ktorom navrhovateľ namietal nesúladosť napadnutej legislatívy tak s ústavným princípom ochrany

---

¹⁰⁸ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 16.6.1998, sp. zn. II. ÚS 70/97.

a podpory hospodárskej súťaže podľa článku 55 ods. 2 Ústavy, ako aj so základným právom na podnikanie a uskutočňovanie inej zárobkovej činnosti podľa článku 35 ods. 1 Ústavy. Časť IV odôvodnenia nálezu (strany 12 až 21 nálezu), v ktorom Ústavný súd formuluje vlastné úvahy týkajúce sa opodstatnenosti návrhu, obsahuje iba tri zmienky o článku 55 ods. 2 Ústavy alebo o hospodárskej súťaži a aj tieto tri zmienky sú bez samostatnej výpovednej hodnoty. Aplikácia princípu (testu) proporcionality v tomto náleze bola zameraná prakticky výlučne na riešenie stretu základného práva na podnikanie a uskutočňovanie inej zárobkovej činnosti podľa článku 35 ods. 1 Ústavy a presadzovaného protichodného záujmu a nijakým spôsobom nezohľadňovala stret tohto presadzovaného protichodného záujmu aj s ústavným princípom ochrany a podpory hospodárskej súťaže podľa článku 55 ods. 2 Ústavy. To nezabránilo Ústavnému súdu výslovne konštatovať na konci časti IV odôvodnenia nálezu súladnosť napadnutej legislatívy tak s článkom 35 ods. 1 Ústavy, ako aj s článkom 55 ods. 2 Ústavy.

Vyvstáva preto otázka, či vyššie uvedená systémová previazanosť medzi ústavným princípom ochrany a podpory hospodárskej súťaže podľa článku 55 ods. 2 Ústavy a základným právom podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa článku 35 ods. 1 Ústavy v prípadoch, keď posudzovaný zásah má podobu narušenia voľnosti vstupu na trh, nemá za následok možnosť použiť rovnaké argumenty v teste proporcionality zásahu do tohto ústavného princípu aj v teste proporcionality do tohto základného práva. Súčasťou tejto otázky je aj podotázka, či je stále aktuálna vyššie uvedená zásada sformulovaná v náleze Ústavného súdu PL. ÚS 13/97 (prvý odsek tejto kapitoly), podľa ktorej verejný záujem na obmedzení hospodárskej súťaže (článok 55 ods. 2 Ústavy) nemožno stotožňovať, ani zamieňať s verejným záujmom opodstatňujúcim obmedzenie práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť (článok 35 ods. 1 Ústavy).

5.2.3. Test proporcionality v náleze Ústavného súdu PL. ÚS 1/06

Ako sme uviedli vyššie, pri každom ústavne relevantnom konflikte je potrebné najskôr rozhodnúť, čomu dať prednosť (viď kapitola 5.1. tohto príspevku). Ústavný súd v náleze PL. ÚS 1/06 uviedol, že záujem na ochrane konečného spotrebiteľa, ktorý napadnutá právna úprava sleduje, z hľadiska verejného záujmu prevažuje nad oprávneným záujmom podnikateľských subjektov na výkon overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení pre účely zákona o tepelnej energetike (strana 19).

5.2.3.1. Verejný záujem na obmedzení ústavného princípu ochrany a podpory hospodárskej súťaže

Súčasťou ústavou zaručenej ochrany a podpory hospodárskej súťaže je podmienka, aby každý orgán Slovenskej republiky uplatňujúci svoju pôsobnosť vo veciach hospodárskej súťaže prikrčil k obmedzujúcemu zásahu voči hospodárskej súťaži iba vtedy, ak sa obmedzenie hospodárskej súťaže deje vo verejnom záujme.¹⁰⁹ Ústava síce v článku 55 ods. 2 výslovne nezdôrazňuje požiadavku verejného záujmu, táto požiadavka ale patrí k všeobecným princípom implikovaným v princípoch tvorby práva v právnom štáte. Preto má právny význam aj vo vzťahu k princípom ochrany a podpory hospodárskej súťaže.¹¹⁰

Verejný záujem na obmedzení hospodárskej súťaže nemožno predpokladať, ale treba ho preukázať.¹¹¹ Na druhej strane, výslovná identifikácia verejného záujmu, kvôli ktorému sa prijíma zákonné obmedzenie vlastníka, sa vo fáze tvorby práva nevyžaduje. Stačí jeho následná identifikácia v prípade pochybnosti o jeho existencii, pričom verejný záujem nemusí identifikovať iba Národná rada Slovenskej republiky, ale môže ho zistiť aj Ústavný súd bez súčinnosti Národnej rady. Ide o interpretačné pravidlo s univerzálnou aplikovateľnosťou v každom prípade, keď treba posúdiť splnenie podmienky verejného záujmu z hľadiska zásahu do základných práv a slobôd.¹¹²

Ako sme uviedli vyššie (viď kapitola 4.1.1. tohto príspevku), v náleze PL. ÚS 1/06 Ústavný súd posudzoval ustanovenia zákona č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike, ktorý stanovoval s účinnosťou od 1.1.2005, že činnosť overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení bude vykonávať výlučne príspevková organizácia zriadená Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky (Slovenská energetická agentúra), a tým z výkonu tejto činnosti vylúčil subjekty, ktoré ju vykonávali do 31.12.2004 na základe živnostenského oprávnenia.

---

¹⁰⁹ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 22.

¹¹⁰ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 13/97.

¹¹¹ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 13/97.

¹¹² Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 24.

Ústavný súd vyvodil verejný záujem na stanovení zákonného monopolu pri overovaní hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení v prospech príspevkovej organizácie zriadenej ministerstvom hospodárstva z účelu, na ktorý sa toto overovanie vykonáva.

Overovaním sa zisťujú skutočnosti o stave prevádzky sústavy tepelných zariadení, ukazovatele energetickej účinnosti jednotlivých častí sústavy tepelných zariadení a hospodárnosť prevádzky sústavy tepelných zariadení. Nemožno spochybníť, že tieto ukazovatele majú charakter indikátorov, na základe ktorých možno následne prijímať či už priame, alebo nepriame opatrenia, na zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja životného prostredia, úspornej energetickej politiky (tak regiónov, ako aj štátu), a tým aj ovplyvnenie energetickej náročnosti ekonomiky. Ako vyplýva z vyjadrenia ministerstva hospodárstva, výstupy z overovania sa využívajú pri regulácii variabilnej zložky ceny tepla, ktorej rozhodujúcu časť tvoria náklady na palivo. Pre výpočet jednotkovej ceny sa uplatňujú normatívne účinnosti výroby, transformácie a rozvodu tepla určené pri overovaní. V cene tepla sú teda premietnuté iba technicky akceptovateľné straty tepla. Nehospodárnosť pri výrobe a rozvode tepla sa nemôže v jeho cene uplatňovať. Mechanizmus regulácie ceny tepla nepriamo stimuluje regulované subjekty k zvyšovaniu technickej úrovne zariadení na výrobu a rozvod tepla, zlepšovaniu energetickej hospodárnosti výroby a rozvodu tepla, a tým aj k dodržiavaniu normatívnych účinností, ktoré sa určujú pri overovaní hospodárnosti prevádzky sústav tepelných zariadení, aby eliminovali finančné straty zapríčinené nehospodárnosťou pri dodávke tepla. Výsledky overenia sú teda podkladom na určovanie štandardov energetickej účinnosti zariadení na výrobu, rozvod a spotrebu tepelnej energie, a tým prispievajú k zabezpečeniu celkového hospodárneho využívania energie. V neposlednom rade hospodárnosť prevádzky sústavy tepelných zariadení má nepriamy dopad aj na ekonomické zaťaženie spotrebiteľov v súvislosti so spotrebou tepla. Ak tepelná energetika zabezpečí výrobu tepla v požadovanom množstve a kvalite a pritom spoľahlivo a dlhodobo, tak to nesporne prispieva k rastu životnej úrovne.

Na druhej strane predstavuje tepelná energetika jednu z oblastí ekonomických aktivít, ktoré sa spätne zásadným spôsobom môžu podieľať na znižovaní kvality života občanov, na znečisťovaní životného prostredia a vyčerpaní prírodných zdrojov (najmä neobnoviteľných).

Preto je nevyhnutné zabezpečiť vzájomnú úzku prepojenosť energetických a environmentálnych aspektov v oblasti energetického plánovania a riadenia, ako aj pri praktickej činnosti pri výrobe, rozvode a spotrebe energie. Veľký význam pri súčasnom riešení

energetických a environmentálnych cieľov má hospodárne využívanie tepelnej energie spočívajúce v opatreniach a činnostiach zameraných na zvyšovanie celkovej energetickej účinnosti (t. j. zvyšovanie účinnosti energetických premien, znižovanie mernej spotreby energie a strát pri jej využívaní). Tieto skutočnosti však pre svoje reálne využitie vyžadujú jednotnosť postupov a použitých technológií na získavanie údajov spôsobilých zabezpečiť vyššie uvedené ciele v oblasti tepelnej energetiky, a to najmä prostredníctvom overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení.

Ústavný súd ďalej uviedol, že za daných okolností je z ústavného hľadiska akceptovateľný názor ministerstva hospodárstva, podľa ktorého Slovenská republika musí mať jednotnú metodiku overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení, ktorej uplatňovanie v praxi je najvhodnejšie zabezpečiť prostredníctvom príspevkovej organizácie zriadenej a riadenej týmto ministerstvom. Je pochopiteľný aj záver, že nejednotné vykonávanie tohto overovania pre účely zákona o tepelnej energetike by mohlo ovplyvňovať výsledky overovania a v konečnom dôsledku tolerovať nevhodnosť pri dodávke tepla, čím by sa značne narušila ochrana odberateľov a konečných spotrebiteľov tepla. Prijatá zákonná úprava umožnila príslušným orgánom štátnej správy získavať jednotný a jednoznačný prehľad relevantných údajov o hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení prihliadnúc aj na jednotnosť ekonomického zaťaženia dotknutých subjektov.

Ústavný súd posúdil existenciu verejného záujmu na zavedení zákonného monopolu na výkon činnosti overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení v prospech príspevkovej organizácie ministerstva hospodárstva nielen z pohľadu kritéria účelu, pre ktorý k tejto činnosti (overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení) dochádza, ale aj z pohľadu dvoch kritérií, a to kritérií:

- a) sektora, pre potreby ktorého k činnosti dochádza, a
- b) sektora, z iniciatívy ktorého činnosť vznikla.

Z pohľadu prvého uvedeného kritéria súd zdôraznil, že existencia verejného záujmu na ustanovení podmienok uskutočňovania ako aj samotného výkonu určitého povolania alebo činnosti je ďaleko intenzívnejšia v prípadoch, ak ide o výkon odbornej činnosti pre účely verejnej správy (oproti podmienkam výkonu „štandardnej“ podnikateľskej činnosti), a to

zvlášť vtedy, ak ide o činnosť, prostredníctvom ktorej sa *de facto* vykonáva kontrola podnikateľskej činnosti v určitom odbore či odvetví.

Z pohľadu druhého uvedeného kritéria, Ústavný súd zdôraznil, že to bola práve verejná moc, ktorá iniciovala už predošlou právnou úpravou existenciu činnosti overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení, pričom práve pre potreby a účely verejnej moci je táto činnosť vykonávaná príspevkovou organizáciou zriadenou ministerstvom hospodárstva, ktorá je zárukou splnenia podmienok ustanovených pre výkon overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení, ako aj jeho objektívneho vykonávania.

S aplikáciou tohto kritéria vyjadril nesúhlas sudca Lajos Mészáros vo svojom odlišnom stanovisku. Podľa jeho názoru, nález vytvára dojem, že verejný záujem je „žolíkom“, ktorý takmer za každých okolností vyváži právo na podnikanie. Obzvlášť myšlienka, že štát daný predmet podnikania poskytol, a tak ho môže aj odobrať, je ťažko zlučiteľná s konceptom priority občana pred štátom, s konceptom štátu založeného na úcte k základným právam. Každopádne, Ústavný súd konštatoval, že na zabezpečovanie hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení prostredníctvom overovania uskutočňovaného výlučne príspevkovou organizáciou ministerstva hospodárstva existuje dostatočný verejný záujem, ktorým možno ospravedlniť zásah do podnikania, a tým aj obmedzenie hospodárskej súťaže v tejto oblasti (strany 18 a 19).

Nález Ústavného súdu obsahuje aj úvahy zodpovedajúce druhej časti testu vhodnosti (v rámci tzv. všeobecného testu proporcionality), a to testu racionálnej väzby medzi právnou normou a účelom právnej úpravy (viď kapitola 5.2.1. tohto príspevku). Súď uviedol, že napadnutá právna úprava nebola prijatá samoúčelne a nepredstavuje svojvoľné alebo neodôvodnené obmedzenie základného práva podnikateľ. Naopak, prijaté ustanovenie smeruje k naplneniu legitímneho účelu, ktorý je z hľadiska zabezpečovania verejného záujmu dostatočne dôležitý, aby odôvodnil obmedzenie základného práva podnikateľ, preto ho možno považovať za zlučiteľný s princípom právneho štátu. Rovnako tieto závery odôvodňujú racionálnosť tohto zákonného obmedzenia a jeho cieľa (strana 20).

5.2.3.2. Úprava podmienok obmedzenia ústavného princípu ochrany a podpory hospodárskej súťaže zákonom

Zvýšený záujem Slovenskej republiky na ochrane a podpore hospodárskej súťaže sa v súlade s článkom 55 ods. 2 Ústavy zaručuje tým, že o podrobnostiach ochrany a podpory hospodárskej súťaže sa odkazuje na zákon bez toho, aby ústava zákonodarnému orgánu dovolila splnomocniť orgány výkonnej moci na ďalšie obmedzenia hospodárskej súťaže. Právny predpis obmedzujúci hospodársku súťaž podľa článku 55 ods. 2 Ústavy musí mať právnu silu zákona; nariadenie vlády takýto účinok vyvolať nemôže, pretože by tým došlo k porušeniu nielen článku 55 ods. 2, ale aj článku 120 ods. 1 Ústavy.¹¹³

Zastávame názor, že uvedenú zásadu je potrebné spresniť. Zákonodarca môže prijatím zákona dosiahnuť stav, keď sa na určitú činnosť s ekonomickou podstatou na určitom relevantnom trhu (viď kapitoly 3.1. a 3.2. tohto príspevku) nebude uplatňovať ústavný princíp ochrany a podpory hospodárskej súťaže. Právny poriadok Slovenskej republiky ale upravuje aj možnosť, že stav, keď sa na určitú činnosť s ekonomickou podstatou na určitom relevantnom trhu nebude uplatňovať ústavný princíp ochrany a podpory hospodárskej súťaže, bude môcť nastoliť svojim rozhodnutím alebo úradným postupom aj Protimonopolný úrad. Touto možnosťou je ustanovenie § 2 ods. 2 ZOHS, ktorý umožňuje neaplikovať ZOHS na situácie, keď sa podnikatelia dopustili konania predstavujúceho dohodu obmedzujúcu súťaž alebo zneužívanie dominantného postavenia, ak by aplikácia ZOHS znemožnila fakticky alebo právne poskytovanie služby vo verejnom záujme alebo plnenie úlohy vo verejnom záujme na základe osobitného zákona (viď kapitola 5.3. tohto príspevku). Aplikácia tejto možnosti neaplikovať ZOHS na vymedzené protisúťažné praktiky (dohody obmedzujúce súťaž, zneužívanie dominantného postavenia) závisí od splnenia určitých podmienok. Obsah týchto podmienok stanovil zákonodarca, ale otázku splnenia niektorých spomedzi týchto podmienok bude musieť zodpovedať Protimonopolný úrad. Preto si myslíme, že zásadu uvedenú v predchádzajúcom odseku by bolo potrebné chápať tak, že stav, keď sa na určitú činnosť s ekonomickou podstatou na určitom relevantnom trhu nebude uplatňovať ústavný princíp ochrany a podpory hospodárskej súťaže, môže privodený priamo zákonom alebo na základe podmienok stanovených zákonom.

V prípade riešenom Ústavným súdom v náleze PL. ÚS 1/06 podmienka, aby vektorom zásahu do ústavného princípu ochrany a podpory hospodárskej súťaže bol zákon, bola splnená, keďže sa realizoval zákonom č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike.

---

¹¹³ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 7/96.

5.2.3.3. *Nevyhnutnosť obmedzenia základného práva podnikat' (aj ústavného princípu ochrany a podpory hospodárskej súťaže?)*

V spomínanom náleze PL. ÚS 1/06 sa Ústavný súd zaoberal aj otázkou, či obmedzenie podnikania v oblasti overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení bolo z hľadiska zverenia jeho výkonu iba príspevkovej organizácii zriadenej ministerstvom hospodárstva nevyhnutné.

Ústavný súd uviedol (strana 20), že:

„... Je zjavné, že v takmer každom prípade obmedzenia základných práv a slobôd je predstaviteľné aj menej obmedzujúce riešenie. Avšak takéto striktné chápanie „nevyhnutnosti“ by mohlo demokraticky neprípustným spôsobom zúžiť priestor parlamentu pre realizáciu jeho politiky. Preto ústavný súd vzal do úvahy aj istý priestor pre uváženie parlamentu nezabúdajúc však na zásadu minimalizácie zásahov do základných práv a slobôd.

Ako už bolo uvedené, hospodárnosť prevádzky sústavy tepelných zariadení má preukázateľne dopad na širokú oblasť života spoločnosti (kvalita života občanov, životné prostredie, rozsah čerpania prírodných zdrojov a pod.) a jej overovanie nepochybne predstavuje podstatný prvok pri regulácii samotného podnikania v oblasti tepelnej energetiky (výroba tepla, výroba a rozvod tepla, rozvod tepla). Z tohto hľadiska možno preto konštatovať, že obmedzenie overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení je nevyhnutné a to aj s prihliadnutím na uvedenú potrebu zabezpečenia jednotnosti, prehľadnosti a objektívnosti výsledkov overovania.“

V prvom citovanom odseku Ústavný súd výslovne priznáva zákonodarcovi právo na veľkorysé poňatie podmienky nevyhnutnosti opatrenia, ktoré predstavuje obmedzenie práva podnikat' a vykonávať inú zárobkovú činnosť a taktiež obmedzenie zásady ochrany a podpory hospodárskej súťaže. V druhom citovanom odseku Ústavný súd konštatuje splnenie podmienky nevyhnutnosti zavedenia zákonného monopolu (na výkon činnosti overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení), hoci svoj záver opiera o potrebu dosiahnuť viacero cieľov (hospodárnosť prevádzky sústavy tepelných zariadení; overovanie hospodárnosti ...; potreba zabezpečenia jednotnosti, prehľadnosti a objektívnosti výsledkov

overovania hospodárnosti ...). Súdom uvedené ciele sú ale relevantné skôr vo fáze zisťovania existencie verejného záujmu a nie vo fáze posudzovania nevyhnutnosti zvoleného obmedzenia povinnosti chrániť a podporovať hospodársku súťaž na dosiahnutie identifikovaného cieľa verejného záujmu.

Práve fáza posudzovania splnenia podmienky nevyhnutnosti zvoleného obmedzenia bola dôvodom pre sformulovanie troch odlišných stanovísk sudcov Ústavného súdu .

Sudca Ľubomír Dobřík vyjadril názor, podľa ktorého identifikovaný verejný záujem mohol byť dosiahnutý aj tým, že živnosť (na základe ktorej mohli do 31.12.2004 činnosť overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení vykonávať aj iné subjekty ako Slovenská energetická agentúra) mohla byť presunutá medzi viazané živnosti s priamou ingerenciou kontroly a odborného vedenia. Aj v iných odvetviach dochádza k nakladaniu so závažnými materiálmi, napr. s jedmi a prekurzormi v lekárňach, so zbraňami v predajniach, a právny poriadok rieši všetky tieto závažné prípady v prospech voľnej súťaže hospodárskych subjektov a nie obmedzovaním ich súťaže.

Podľa sudcu Rudolfa Tkáčika:

„... úlohou Ústavného súdu nebolo zaoberať sa posudzovaním iba verejného záujmu „ako takého“ v tejto oblasti, ale preukazovaním verejného záujmu v relácii s konkrétnym legislatívnym riešením, ktoré predstavuje napadnuté zákonné ustanovenie, a to najmä so zreteľom na ústavný princíp právnej istoty a princíp proporcionality. Všetky požiadavky, ktoré mali byť dôvodom na odňatie predmetnej činnosti fyzickým a právnickým osobám (vrátane náležitej odbornosti) a zverenú príspevkovej organizácii, je možné dosiahnuť právnou reguláciou podmienok vykonávania tejto činnosti (napr. zmena zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), podrobnejšia úprava pravidiel a výstupov overovania a pod.) bez toho, aby muselo byť zasiahnuté do práv zaručených čl. 35 ods. 1 a čl. 55 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Inými slovami, v odôvodnení nálezu úplne absentuje príčinná súvislosť medzi deklarovaným verejným záujmom týkajúcim sa skvalitnenia overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení a konkrétnym legislatívnym riešením tejto otázky v napadnutom ustanovení § 25 ods. 4 zákona č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike v znení neskorších predpisov. Prezumpcia automatického skvalitnenia tejto služby tým, že ju bude vykonávať štátom zriadená príspevková organizácia, nemá opodstatnenie.“

Sudca Lajos Mészáros uviedol, že:

*„Nález je tiež veľmi nedôsledný v aplikácii testu proporcionality. V rámci kroku nevyhnutnosti uvádza, že parlament musí mať priestor na uváženie, a teda nevyhnutnosť nemožno brať striktné, ale viac kontextuálne. S tým zhľadom na povahu testu proporcionality možno súhlasiť (porov. Hogg, P. W.: *Constitutional Law of Canada*, Carswell. Toronto: Student Edition, 2001, s. 760, Grimm, D.: *Proportionality in Canadian and German Constitutional Jurisprudence*, Volume 57, Number 2, Spring 2007, s. 383 a nasl.). Pretože namietané ustanovenie prešlo krokom nevyhnutnosti, správne mal nasledovať test proporcionality v užšom zmysle, avšak ten v náleze absentuje (porov.: Grimm, D.: tamtiež, s. 397, Kosař, D.: *Kolize základních práv v judikatuře Ústavního soudu ČR*, *Jurisprudence* 1/2008, s. 16 a 17).“*

V náleze Ústavný súd použil aj kritérium skúsenosti s aplikáciou napadnutej právnej úpravy v praxi. Podľa súdu, v prospech záveru o opodstatnenosti stanovenia zákonného monopolu na výkon činnosti overovania hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení v prospech organizácie zriadenej ministerstvom hospodárstva hovoria aj poznatky ministerstva hospodárstva získané pri preskúvaní sťažností pre podozrenie z nehospodárnosti výroby a dodávky tepla po odberné miesto. Zatiaľ čo väčšina sťažností bola za účinnosti predošlej právnej úpravy opodstatnená, počet oprávnených sťažností sa za účinnosti napadnutej právnej úpravy znížil.

5.2.3.4. Zachovanie zmyslu a podstaty základného práva podnikat' (aj ústavného princípu ochrany a podpory hospodárskej súťaže?)

V náleze PL. ÚS 1/06 Ústavný súd neopomenul zdôrazniť, že napadnutá úprava obmedzila výkon podnikateľskej činnosti iba a jedine na účely § 25 ods. 2 písm. c) zákona o tepelnej energetike¹¹⁴. K inému obmedzeniu podnikateľskej činnosti zákonom o tepelnej energetike nedošlo. Pokiaľ ide o možnosti výkonu tejto podnikateľskej činnosti pre iné účely

---

¹¹⁴ „Dodávateľ je povinný zabezpečiť jedenkrát za tri roky overenie hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení po odberné miesto; overenie hospodárnosti prevádzky zariadenia na výrobu tepla, ktoré využíva tuhé alebo kvapalné fosílné palivá, zabezpečiť jedenkrát za dva roky; ak dôjde k podstatnej zmene technických parametrov, inštalovaného výkonu, skutočného odberu alebo organizácie prevádzky sústavy tepelných zariadení po odberné miesto, je dodávateľ povinný zabezpečiť overenie hospodárnosti prevádzky sústavy tepelných zariadení po odberné miesto najneskôr do 12 mesiacov od vykonanej zmeny.“

ako pre splnenie periodickej zákonnej povinnosti vyplývajúcej z § 25 ods. 2 písm. c) zákona č. 657/2004 Z.z. o tepelnej energetike, Ústavný súd poznamenal, že táto otázka nebola predmetom konania (strana 20).

Ústavný súd teda pripomenul, že dodávatelia (držitelia povolenia na rozvod tepla) musia nechať organizáciu zriadenú ministerstvom hospodárstva overiť hospodárnosť prevádzky nimi prevádzkovaných sústav tepelných zariadení iba za účelom splnenia periodickej zákonnej povinnosti vyplývajúcej z § 25 ods. 2 písm. c) zákona č. 657/2004 Z.z. o tepelnej energetike; inak si môžu kedykoľvek nechať overiť hospodárnosť prevádzky nimi prevádzkovaných sústav tepelných zariadení akýmkoľvek subjektom.

5.3. Zákonný mechanizmus riešenia stretu záujmu chrániť a podporovať hospodársku súťaž s inými verejnými záujmami vo fáze aplikácie ZOHS

Početnosť situácií, keď by plná aplikácia pravidiel hospodárskej súťaže znemožňovala plnenie úloh vo verejnom záujme, plnením ktorých boli poverení niektorí podnikatelia, viedla tak v európskom ako aj v slovenskom práve k stanoveniu pravidla, podľa ktorého sa pravidlá hospodárskej súťaže uplatňujú na týchto účastníkov iba do tej miery, pokiaľ sa tým nezmarí plnenie zverenej úlohy vo verejnom záujme.

Normatívnym vyjadrením možnosti neaplikácie pravidiel hospodárskej súťaže na vybrané podniky z dôvodu ohrozenia realizácie činností vo verejnom záujme v európskom práve je článok 106 ods. 2 ZFEÚ, podľa ktorého:

„Podniky poverené poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu alebo podniky, ktoré majú povahu fiškálneho monopolu, podliehajú pravidlám zmlúv, najmä pravidlám hospodárskej súťaže, za predpokladu, že uplatňovanie týchto pravidiel neznemožňuje právne alebo v skutočnosti plniť určité úlohy, ktoré im boli zverené. Rozvoj obchodu nesmie byť ovplyvnený v takom rozsahu, aby to bolo v rozpore so záujmami Únie.“

Tým, že článok 106 ods. 2 ZFEÚ umožňuje za istých podmienok odchýlky od aplikácie všeobecných pravidiel zmluvy, usiluje sa o zosúladenie záujmu členských štátov využívať určité podniky hlavne z verejného odvetvia ako nástroj hospodárskej alebo sociálnej politiky

so záujmom únie na dodržiavanie pravidiel hospodárskej súťaže a zachovaní jednoty spoločného trhu¹¹⁵.

Popri pripomenutí možnosti neaplikácie – inak aplikovateľných – pravidiel hospodárskej súťaže z dôvodu znemožnenia realizácie činností vo verejnom záujme v európskom práve, slovenský Ústavný súd otvára rovnakú možnosť aj v slovenskom práve. Ústavný súd konzistentne formuluje názor, že popri súťažnom správaní bez ekonomickej podstaty (viď kapitola 3.1. tohto príspevku) existujú aj spoločenské vzťahy s ekonomickou podstatou, v ktorých pôsobia alebo by mohli pôsobiť zákonitosti hospodárskej súťaže, ale existujú spoločenské záujmy prevažujúce nad záujmami uplatňovanými pri ochrane hospodárskej súťaže¹¹⁶.

Ústavný súd pripomenul, že vôľa Európskej únie po dodržiavani pravidiel hospodárskej súťaže a zachovaní jednoty spoločného trhu nedeterminuje všetky aktivity ani neabsolutizuje výkon aktivít, ktoré podriaďuje zákonitostiam hospodárskej súťaže. Sú činnosti, ktoré sú celkom vyňaté z hospodárskej súťaže (viď kapitola 3.1. tohto príspevku). V rámci činností, ktoré nie sú vyňaté z hospodárskej súťaže, prichádzajú do úvahy také činnosti, kde uplatnenie pravidiel hospodárskej súťaže je zúžené, aby nedošlo k zmareniu výkonu činnosti realizovanej vo verejnom záujme.¹¹⁷

Je zrejmé, že citovaným článkom 106 ods. 2 ZFEÚ sa priamo inšpiroval aj slovenský zákonodarca, keď v § 2 ods. 2 ZOHS upravil možnosť vylúčenia alebo obmedzenia aplikácie pravidiel ZOHS z dôvodu nutnosti umožniť uskutočňovanie činností vo verejnom záujme. Podľa § 2 ods. 2 ZOHS:

„Tento zákon sa vzťahuje na činnosti a konania podnikateľov, ktoré obmedzujú alebo môžu obmedzovať súťaž, okrem prípadov obmedzovania súťaže zo strany podnikateľov, ktorí poskytujú služby vo verejnom záujme podľa osobitného predpisu, ak uplatňovanie tohto zákona znemožňuje fakticky alebo právne plniť ich úlohy podľa osobitného predpisu.“

---

¹¹⁵ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 34.

¹¹⁶ Cit. nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 7/96 a PL. ÚS 13/97.

¹¹⁷ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 33.

Z citovaného ustanovenia vyplýva, že na základe § 2 ods. 2 ZOHS môžu byť spod aplikácie ZOHS vyňaté iba prípady obmedzovania súťaže zo strany podnikateľov. Formami obmedzovania súťaže zo strany podnikateľov sú iba dohody obmedzujúce súťaž (§ 4 a nasl. ZOHS) a zneužívanie dominantného postavenia (§ 8 ZOHS). Na základe ustanovenia § 2 ods. 2 ZOHS tak nemôžu byť vyňaté spod aplikácie ZOHS koncentrácie medzi podnikateľmi (§ 9 a nasl. ZOHS) ani nedovolené obmedzovanie hospodárskej súťaže orgánmi štátnej správy a subjektmi územnej a záujmovej samosprávy (§ 39 ZOHS). Prvou podmienkou aplikácie § 2 ods. 2 ZOHS je teda to, že podnikatelia sa dopustili porušenia zákazu dohôd obmedzujúcich súťaž alebo zneužívania dominantného postavenia. Otázku splnenia tejto prvej podmienky bude musieť zodpovedať Protimonopolný úrad [§ 22 ods. 1 písm. b) a f) ZOHS].

Podnikatelia, na ktorých by sa mohol uplatňovať § 2 ods. 2 ZOHS: „... *poskytujú služby vo verejnom záujme podľa osobitného predpisu, ...*“; a cieľom týchto podnikateľov je: „... *plniť ... úlohy podľa osobitného predpisu.*“

Zákonodarca doplnil druhú citovanú odvolávku na osobitný predpis poznámkou pod čiarkou, ktorá znie: „*Napríklad § 5 a 7 zákona č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní v znení neskorších predpisov*“. Uvedené § 5 a 7 zákona č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní upravujú podmienky záväznosti kolektívnych zmlúv pre zamestnávateľov združených v organizácii zamestnávateľov, ktorá kolektívnu zmluvu uzatvorila, ako aj – za určitých podmienok – pre zamestnávateľov, ktorí v tejto organizácii zamestnávateľov združení nie sú. Záväzná kolektívna zmluva podpísaná organizáciou zamestnávateľov, ktorá upravuje mzdové nároky zamestnancov tých zamestnávateľov, ktorí sú členmi tejto organizácie (a – za určitých podmienok – aj tých zamestnávateľov, ktorí členmi tejto organizácie nie sú), predstavuje v podstate dohodu podnikateľov, prípadne rozhodnutie združenia podnikateľov, o ich významnej nákladovej položke. Tento osobitný predpis neupravuje poskytovanie služieb vo verejnom záujme, ale plnenie úlohy vo verejnom záujme, ktorou je realizácia kolektívneho vyjednávania, ako nástroja podpory účinného sociálneho dialógu a dosahovania sociálneho mieru, založeného na bipartitnom princípe (§ 1 ods. 2 zákona č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní). Osobitný predpis spomínaný v § 2 ods. 2 ZOHS preto nemusí upravovať poskytovanie služieb vo verejnom záujme a súčasne naplnenie úlohy vo verejnom záujme, ale stačí, ak upravuje poskytovanie služieb vo verejnom záujme alebo plnenie úlohy vo verejnom záujme.

Z uvedeného vyplýva, že ďalšou podmienkou aplikácie § 2 ods. 2 ZOHS je to, aby osobitný predpis upravoval konanie podnikateľov pri poskytovaní služby vo verejnom záujme alebo pri plnení úlohy vo verejnom záujme.

Pojem verejný záujem nie je v slovenskom právnom poriadku vo všeobecnosti definovaný, ale vyplýva z niektorých osobitných predpisov¹¹⁸. Zákonodarca zvolenou formuláciou („... poskytovania služieb vo verejnom záujme podľa osobitného predpisu.“) prejavil vôľu, aby poskytovanie služieb vo verejnom záujme podnikateľmi, ktoré bude môcť byť vyňaté spod aplikácie ZOHS, bolo upravené osobitným predpisom. Ako sme uviedli vyššie, právny predpis obmedzujúci hospodársku súťaž musí mať právnu silu zákona (viď kapitola 5.1. tohto príspevku). Preto právomoc upraviť vo verejnom záujme konanie podnikateľov predstavujúce dohodu obmedzujúcu súťaž alebo zneužívanie dominantného postavenia má výlučne zákonodarca prostredníctvom prijatia osobitného zákona.

Na druhej strane, ak zákonodarca má právomoc upraviť v osobitnom zákone konanie podnikateľov predstavujúce dohodu obmedzujúcu súťaž alebo zneužívanie dominantného postavenia, tento osobitný zákon zväčša neobsahuje výslovnú kvalifikáciu týchto protisúťažných konaní podnikateľov ako konaní uskutočňovaných vo verejnom záujme. Vystáva preto otázka, či by Protimonopolný úrad mohol dospieť k záveru, že síce osobitný zákon upravuje také konanie podnikateľov, ktoré predstavuje dohodu obmedzujúcu súťaž alebo zneužívanie dominantného postavenia, ale toto konanie nie je vo verejnom záujme. V neprospech takejto právomoci Protimonopolného úradu hovorí skutočnosť, že Protimonopolný úrad aplikujúci ZOHS, ako všeobecný zákon upravujúci právne vzťahy v hospodárskej súťaži, by tým negoval vôľu zákonodarcu vyjadrenú v osobitnom zákone umožniť podnikateľom konanie v rozpore so ZOHS. Takým postupom by Protimonopolný úrad porušil zásadu *lex specialis derogat legi generali*, o to viac, že aj samotný ZOHS v § 2 ods. 2 výslovne uznáva vzťah ZOHS, ako *lex generalis*, a iného zákona upravujúceho konanie podnikateľov v rozpore so ZOHS, ako *lex specialis*. Navyše, ako sme uviedli vyššie, súčasťou Ústavou zaručenej ochrany a podpory hospodárskej súťaže je podmienka, aby každý orgán Slovenskej republiky uplatňujúci svoju pôsobnosť vo veciach hospodárskej súťaže prikrešil k obmedzujúcemu zásahu voči hospodárskej súťaži iba vtedy, ak sa obmedzenie hospodárskej

---

¹¹⁸ KALESNÁ, K., BLAŽO, O. cit. dielo, s. 14.

súťaže deje vo verejnom záujme¹¹⁹ (viď kapitola 5.2. tohto príspevku). Ak konanie podnikateľov predstavujúce dohodu obmedzujúcu súťaž alebo zneužitie dominantného postavenia upravil zákonodarca v osobitnom zákone, zváženie konfliktu záujmu na ochrane hospodárskej súťaže a iného verejného záujmu a uprednostnenie tohto iného verejného záujmu prináležalo zákonodarcovi a neprináleží Protimonopolnému úradu, ako orgánu výkonnej moci.

Vzhľadom na vyššie uvedené zastávame názor, že treťou podmienkou aplikácie § 2 ods. 2 ZOHS je to, aby úpravu konania podnikateľov pri poskytovaní služby vo verejnom záujme alebo pri plnení úlohy vo verejnom záujme obsahoval osobitný zákon.

Na podnikateľov spĺňajúcich vyššie uvedené podmienky sa ZOHS nebude aplikovať, ak by im aplikácia ZOHS znemožňovala fakticky alebo právne plniť ich úlohy podľa osobitného predpisu. Podľa právnej doktríny, túto podmienku treba vykladať tak, že poskytnutie služby (alebo plnenie úlohy) vo verejnom záujme nie je možné zabezpečiť inak ako spôsobom, ktorý predstavuje obmedzenie súťaže¹²⁰.

Ako sme už uviedli vyššie, zákonodarca sa pri formulácii § 2 ods. 2 ZOHS priamo inšpiroval vyššie citovaným článkom 106 ods. 2 ZFEÚ. V ponímaní Ústavného súdu, na splnenie podmienok uplatnenia článku 106 ods. 2 ZFEÚ nie je nutné, aby bola finančná rovnováha alebo ekonomická životnosť podniku povereného spravovaním služby všeobecného hospodárskeho významu ohrozená. Stačí, aby bolo pri neexistencii sporných práv marené plnenie zvláštnych úloh zverených podniku vyplývajúcich z povinností a obmedzení, ktoré mu boli uložené alebo aby zachovanie týchto práv bolo nutné na to, aby sa ich majiteľovi poskytla možnosť plniť úlohy všeobecného hospodárskeho významu, ktoré mu boli zverené, za ekonomicky prijateľných podmienok.¹²¹

Vzhľadom na vyššie uvedené, poslednou podmienkou aplikácie § 2 ods. 2 ZOHS je to, aby poskytovanie služby vo verejnom záujme alebo plnenie úlohy vo verejnom záujme:

- a) bolo pri aplikácii ZOHS zmarené, alebo
- b) nebolo pri aplikácii ZOHS možné za ekonomicky prijateľných podmienok.

---

¹¹⁹ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 22.

¹²⁰ KALESNÁ, K., BLAŽO, O. cit. dielo, s. 14.

¹²¹ Cit. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 14/2014, odsek 34.

Príkladom situácie, keď by aplikácia ZOHS zmarila poskytovanie služby vo verejnom záujme alebo plnenie úlohy vo verejnom záujme, je práve vyššie popísaný príklad záväznej kolektívnej zmluvy podpísanej organizáciou zamestnávateľov, ktorá upravuje mzdové nároky zamestnancov tých zamestnávateľov, ktorí sú členmi tejto organizácie (a – za určitých podmienok – prípadne aj tých zamestnávateľov, ktorí členmi tejto organizácie nie sú). Pritom nepochybne mnohí spomedzi zamestnávateľov, ktorých zastrešujúca organizácia dojednala a podpísala kolektívnu zmluvu, pôsobia na rovnakom relevantnom trhu a sú medzi sebou v súťažnom vzťahu. Keďže takáto kolektívna zmluva predstavuje v podstate dohodu podnikateľov, prípadne rozhodnutie združenia podnikateľov, vrátane podnikateľov vo vzájomnom súťažnom vzťahu, o ich významnej nákladovej položke, v zásade by sa na ňu mal vzťahovať zákaz dohôd obmedzujúcich súťaž. Aplikácia zákazu dohôd obmedzujúcich súťaž by tak znemožnila vyjednanie a uzavretie kolektívnej zmluvy, ktorá by bola záväzná pre podnikateľov vo vzájomnom súťažnom vzťahu.

Odpoveď na otázku, či by podnikateľ/podnikatelia mohli poskytovať službu vo verejnom záujme alebo plniť úlohu vo verejnom záujme za ekonomicky prijateľných podmienok aj pri aplikácii ZOHS alebo nie, bude závisieť od konkrétneho posúdenia relevantných parametrov hospodárenia dotknutého podnikateľa/dotknutých podnikateľov a kvantitatívnych a/alebo kvalitatívnych požiadaviek kladených na službu alebo úlohu vo verejnom záujme, ktorú musí/musia poskytovať/plniť.

Pri oboch uvedených alternatívach dôvodu splnenia poslednej podmienky aplikácie § 2 ods. 2 ZOHS si naplnenie dôvodu bude vyžadovať právne a/alebo ekonomické posúdenie viac alebo menej komplexných skutočností, ktoré sa navyše môžu od prípadu k prípadu meniť. Preto posudzovanie skutočností relevantných pre naplnenie niektorého z alternatívnych dôvodov splnenia poslednej podmienky aplikácie § 2 ods. 2 ZOHS a prípadné konštatovanie naplnenia niektorého z alternatívnych dôvodov splnenia tejto podmienky logicky spadá do pôsobnosti Protimonopolného úradu [§ 22 ods. 1 písm. b) a f) ZOHS].

Súhrnne teda možno povedať, že podľa § 2 ods. 2 ZOHS sa ZOHS nebude aplikovať vtedy, ak:

- a) sa podnikatelia dopustili konania predstavujúceho dohodu obmedzujúcu súťaž alebo zneužívanie dominantného postavenia,
- b) konajúc na základe osobitného zákona, ktorý upravuje konanie podnikateľov pri poskytovaní služby vo verejnom záujme alebo pri plnení úlohy vo verejnom záujme,
- c) pričom poskytovanie tejto služby vo verejnom záujme alebo plnenie úlohy vo verejnom záujme:
  - i) by pri aplikácii ZOHS bolo zmarené, alebo
  - ii) by pri aplikácii ZOHS nebolo možné za ekonomicky prijateľných podmienok.

Účinkom aplikácie § 2 ods. 2 ZOHS na konanie podnikateľov obmedzujúce súťaž by bolo to, že hoci by sa toto konanie uskutočnilo v súťažnom prostredí, podnikatelia by boli chránení pred postihom Protimonopolného úradu¹²², či už v podobe rozhodnutia o tom, že konanie je zakázané, a o uložení povinnosti zdržať sa takého konania a o povinnosti odstrániť protiprávny stav [§ 22 ods. 1 písm. d) ZOHS] alebo v podobe uloženia peňažnej pokuty [§ 38 ods. 1 písm. a) a b) ZOHS].

Záver

Ústavný súd buduje režim povinnosti štátu chrániť a podporovať hospodársku súťaž podľa článku 55 ods. 2 Ústavy ako základný ústavný princíp, ktorý nemožno redukovať na ZOHS.

Javí sa, že Ústavný súd veľkoryso akceptuje kategóriu činností bez ekonomickej podstaty, ktoré sa v dôsledku tejto ich charakteristiky vymedzujú spod pôsobnosti článku 55 ods. 2 Ústavy. Pri koncipovaní kategórie činností bez ekonomickej podstaty je Ústavným súdom výslovne priznaná európska inšpirácia. Konštatovanie samostatnosti režimu článku 55 ods. 5 Ústavy vo vzťahu k ZOHS nebránilo Ústavnému súdu siahnuť po pojme relevantný trh, ktorý je definovaný práve v ZOHS, pri konštruovaní predmetu ochrany podľa článku 55 ods. 2 Ústavy. Ústavný súd by mal jasne zodpovedať otázku, ktorú sám otvoril, či predmetom ochrany podľa článku 55 ods. 2 Ústavy je iba na činnosť uskutočňovaná na určitom

---

¹²² KALESNÁ, K., BLAŽO, O. cit. dielo, s. 14.

konkrétnom relevantnom trhu alebo – za určitých osobitných podmienok – aj rovnosť právneho postavenia subjektov pôsobiacich na rôznych relevantných trhoch.

Obsah povinnosti štátu vyplývajúcej z článku 55 ods. 2 Ústavy je ustálený: i) zabezpečenie voľnosti vstupu na trhu a ii) zabezpečenie rovnosti pravidiel správania sa účastníkov hospodárskej súťaže na trhu. Zo systémového hľadiska je veľmi zaujímavá judikatúra týkajúca sa prípustnosti kritérií rozlišovania účastníkov hospodárskej súťaže v rámci posudzovania splnenia povinnosti zabezpečiť rovnosť pravidiel správania sa účastníkov hospodárskej súťaže na trhu. Predmetom cenzúry sú iba prípady frontálneho porušenia povinnosti zabezpečiť voľnosť vstupu na relevantný trh alebo povinnosti zabezpečiť rovnosť pravidiel správania sa účastníkov hospodárskej súťaže na trhu.

Ústavný súd ponecháva zákonodarcovi široký priestor pre zváženie formy a rozsahu obmedzenia, resp. vylúčenia, povinnosti štátu chrániť a podporovať hospodársku súťaž v prípade jej konfliktu s inou požiadavkou vo verejnom záujme. Na druhej strane, ako nedostatočná sa javila aplikácia testu proporcionality zásahu do povinnosti zabezpečiť voľný vstup na trh (ako súčasť povinnosti chrániť a podporovať hospodársku súťaž) v náleze PL. ÚS 1/06. V náleze úplne absentovali úvahy o zlučiteľnosti zásahu s článkom 55 ods. 2 Ústavy (popri sformulovaných úvahách o zlučiteľnosti zásahu so základným právom podnikateľ a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa článku 35 ods. 1 Ústavy), aplikácia testu proporcionality vyznela veľmi laxne v prospech zákonodarcu a niektoré kroky tvoriace súčasť testu proporcionality neboli vykonané vôbec.

Situácie, keď by plná aplikácia pravidiel hospodárskej súťaže znemožňovala plnenie úloh vo verejnom záujme, ktorých plnením boli poverení niektorí podnikatelia, podnietila zákonodarcu k úprave možnosti neaplikácie ZOHS na tieto situácie (§ 2 ods. 2 ZOHS); aj pri nastavení tohto mechanizmu je evidentná jeho európska inšpirácia.

Zdroje

DRGONEC, J. Právna ochrana hospodárskej súťaže v právnom poriadku Slovenskej republiky. In *Právny obzor*, 1996, č. 79, s. 351-358,

DRGONEC, J. Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax. Bratislava : C. H. Beck, 2015, s. 155 až 159 a 167, s. 319 – 323,

DRGONEC, J., DRGONCOVÁ, J. Ústavná a zákonná ochrana hospodárskej súťaže v Slovenskej republike. In *Právny obzor*, 1995, č. 78, s. 280-298,

KALESNÁ, K.. Zneužívane dominantného postavenia v teórii a v aplikačnej praxi. In *Právny obzor*, 2012, č. 4, s. 297 – 306,

KALESNÁ, K.. Generálne klauzuly v súťažnom práve. In *Právny obzor*, 2016, č. 2, s. 79 – 88,

KALESNÁ, K., BLAŽO, O. Zákon o ochrane hospodárskej súťaže. Komentár. Praha : C.H.Beck 2012, s. 1 a 14,

KRÁLIČKOVÁ B. Súkromnoprávne aspekty protimonopolného práva. Bratislava : VEDA, 2012, s. 18,

OVEČKOVÁ, O. a kolektív. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Bratislava : Wolters Kluwer s.r.o., 2017, s. 306,

SVÁK, J., CIBULKA, L. Ústavné právo Slovenskej republiky. Osobitná časť. Bratislava : EUROKÓDEX, s.r.o., 2009, s. 393,

SVÁK, J., CIBULKA, L., KLÍMA, K. Ústavné právo Slovenskej republiky. Všeobecná časť. Bratislava : EUROKÓDEX, s.r.o., 2009, s. 920,

ŠABOVÁ, Z. Zásada *nullum crimen sine lege* a ukladanie sankcií v súťažnom práve. In *Právny obzor*, 2013, č. 2, s. 105 – 125,

VOZÁR, J. Právo proti nekalej súťaži. Bratislava : Veda, 2013, s. 89 a 90,

ZEMANOVIČOVÁ, D. Zákon o ochrane hospodárskej súťaže vyžaduje logický výklad. In *Právny obzor*, 1996, č. 79, s. 247-252,

ŽITŇANSKÁ, L. K vzťahu ústavnoprávnej a zákonnej ochrany hospodárskej súťaže v Slovenskej republike. In *Právny obzor*, 1996, č. 79, s. 135-138,

ŽITŇANSKÁ, L. Podstata a predpoklady hospodárskej súťaže. In *Právny obzor*, 1996, č. 79, s. 339-347,

ŽITŇANSKÁ, L. Základné právne predpoklady existencie hospodárskej súťaže v podmienkach Slovenskej republiky. In *Právny obzor*, 1996, č. 79, s. 367-382,

ŽITŇANSKÁ, L. Štát, zákonodarstvo a hospodárska súťaž. In *Právny obzor*, 1997, č. 80, s. 53-61.

Akcionárske dohody a právo hospodárskej súťaže

Shareholders' agreements and competition law

Janáč, V.*

Shareholders' agreements are an increasingly used tool for modifying the mutual rights and obligations of the shareholders as a result of their participation in companies. They are still a current topic that resonates both in legal science and in application practice. Shareholders' agreements have their advantages and disadvantages. These are given by their nature as a contractual instrument of regulation that is based on the law of obligation, but it also serves to regulate relationships that are typically of a corporate nature. Typically, therefore, in examining shareholder agreements, intersection between the field of corporate law and the law of engagement is highlighted. However, their potential overlap in the public law is less emphasized. Some shareholder agreements, in particular in the case of the operation of joint ventures, may distort the competition rules, either from the point of view of establishing unlawful control over a competitor's business or also cartel agreements.

Key words: *shareholder agreements, definition of shareholder agreements, joint venture, concentration, cartels*

1. Akcionárske dohody

1.1 Všeobecne o akcionárskych dohodách

Akcionárske dohody predstavujú inominátny typ zmluvy v zmysle Obchodného zákonníka (“OBZ”), avšak so špecifickými subjektmi a špecifickým predmetom regulácie právnych vzťahov, ktorá je nad rámec úpravy vzťahov regulovaných stanovami spoločnosti, respektíve zákonom. Preto akcionárske dohody môžeme charakterizovať ako zmluvy, ktoré

---

* JUDr. Viliam Janáč. Ústav štátu a práva SAV. Príspevok bol spracovaný v rámci riešenia projektu APVV č. 15-0456 „Dlhodobé a recentné tendencie vývoja pozitívneho práva vo vybraných právnych odvetviach.“

medzi sebou uzatvárajú všetci alebo len niektorí spoločníci v rovnakej spoločnosti, a predmetom úpravy ktorých býva rôznorodá úprava existujúcich alebo vznikajúcich vzťahov titulom účasti na spoločnosti medzi:

- (a) týmito spoločníkmi navzájom;
- (b) medzi spoločníkmi na jednej strane a spoločnosťou a orgánmi spoločnosti na strane druhej, alebo aj
- (c) medzi spoločníkmi a tretími osobami (napr. veriteľmi).

Práve úprava otázok týkajúca sa účasti na spoločnosti je v tomto prípade rozhodujúca. Umožňuje odlíšenie akcionárskych dohôd od akýchkoľvek iných zmlúv, či dohôd uzatváraných v rámci súkromnoprávných vzťahov. V rámci tohto odlíšenia potom tieto dohody nesú označenie s prívlastkom „akcionárske“.

Terminológia používaná na označenie akcionárskych dohôd nie je v slovenskej právnej praxi, ani v legislatíve jednotná.

V anglo-americkéj právnej terminológii sa najčastejšie akcionárske dohody označujú pojmami ako „*sideletters*“ alebo „*shareholder agreements*“. Odtiaľ pochádzajú aj slovenské doktrínálne ekvivalenty; v preklade „*vedľajšie dohody*“ alebo „*akcionárske dohody*“. Slovenská zákonná úprava označuje akcionárske dohody v § 66c OBZ pojmom „*dohody medzi spoločníkmi*“. Pokiaľ však dohodu spoločníkov uzatvárajú medzi sebou akcionári jednoduchej spoločnosti na akcie („j.s.a.“), OBZ zavádza pre takéto dohody akcionárov legislatívnu skratku „*akcionárske zmluvy*“ (§ 220w OBZ). Uvedené terminologické rozlíšenie súvisí s viacerými formami obchodných spoločností, ktoré rozoznáva slovenské obchodné právo ako aj so systematickým zaradením zmienených ustanovení v rámci OBZ (§ 66c OBZ je zaradený medzi všeobecné ustanovenia o obchodných spoločnostiach, kým § 220w OBZ zasa v časti o j.s.a. Zjednodušene možno povedať, že pokiaľ sú dohody uzatvárané v rámci akciových spoločností, hovoríme o akcionárskych zmluvách alebo dohodách; v ostatných prípadoch sa potom jedná o dohody medzi spoločníkmi.

Na účely príspevku budeme pracovať s označením týchto dohôd termínom **akcionárske dohody** (bez ohľadu na právnu formu spoločnosti, ktorej spoločníci takúto dohodu uzatvárajú).

Čo sa týka obsahu akcionárskych dohôd, ten môže byť pomerne rôznorodý, rovnako ako sú rôznorodé aj vzťahy medzi akcionármi a situácie, ktoré počas doby trvania spoločnosti môžu nastať. Neexistuje preto nič také ako univerzálne znenie akcionárskej dohody. Akcionárska dohoda bude normovať celý rad zložitých otázok, z ktorých každá musí byť prispôbená daným skutkovým okolnostiam, participujúcim stranám, prípadne aj konkrétnej právnej forme obchodnej spoločnosti. Akcionárske dohody sa tak napríklad môžu dotýkať otázky obmedzenia prevoditeľnosti podielov alebo akcií v spoločnosti, a to najmä práva prvého odmietnutia, resp. práva prvej ponuky, povinnosti pridať sa k prevodu podielov, resp. akcií, práva pridať sa k prevodu podielov, resp. akcií. Akcionárske dohody môžu upravovať aj otázky korporátnych záležitostí, ustanovovania a odvolávania vedúcich zamestnancov, osobitné hlasovacie práva, spôsoby riešenia patových situácií v spoločnosti, predkupné a prednostné práva, zmeny a zrušenie akcionárskych dohôd, riešenie otázok spojených s rozhodným právom a právomocou.¹²³ Spomedzi naznačeného vecného rozsahu potenciálneho okruhu úpravy, môže akcionárska dohoda riešiť aj len vybrané parciálne vzťahy vyplývajúce z účasti spoločníkov na spoločnosti (napríklad ako dohoda o predkupnom práve na obchodný podiel, dohoda o výkone hlasovacích práv). Môže však byť koncipovaná aj oveľa širšie. Ako to vyplýva z vyššie uvedeného, v takom prípade už akcionárska dohoda môže regulovať pomerne komplexnú škálu vzťahov od obmedzení nakladania s podielmi, cez rôzne otázky týkajúce sa správy a riadenia spoločnosti, až riešenie sporov spoločníkov. Pod akcionárskou dohodou možno rozumieť aj len neformálnu dohodu, dokonca aj len *ad hoc* dohodu, až po detailne prepracovanú dohodu regulujúcu fungovanie spoločného podniku (tzv. joint-venture podniku).

1.2 Akcionárske dohody a ich normatívna úprava

Uzatváranie akcionárskych dohôd býva bežnou súčasťou obchodnej praxe, ktorá je v právnych poriadkoch krajín angloamerického, ako aj kontinentálneho právneho systému všeobecne prijímaná a dlhodobo akceptovaná (tak zo strany súdov ako aj doktrinálne). Napríklad v anglickom práve bola ich prípustnosť uznaná už v rozhodnutí *Welton v Saffery* z roku 1897.¹²⁴ V uvedenom prípade sa jednalo o rozhodnutie britskej Snemovne lordov,

---

¹²³ PATAKYOVÁ, M., GRAMBLIČKOVÁ, B. Dohody spoločníkov a akcionárov: Podpora alebo limitácia súkromnej autonómie v modelových úpravách? In CSACH, K., HAVEL a kol.: Akcionárske dohody. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, kapitola 4, s. 76

¹²⁴ CSACH, K. In OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok I., Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., s. 477, poznámka pod čiarou 121

v ktorom Lord Davey vo veci akcionárskych dohôd doslovne uviedol: „*Jednotliví spoločníci môžu pochopiteľne zmluvne narábať so svojimi záujmami spôsobom, ktorí uznajú za vhodný. Avšak takéto zmluvy, a to bez ohľadu na to, či sú uzavreté medzi všetkými alebo iba medzi niektorými spoločníkmi, zakladajú iba osobné záväzkové vzťahy, nezaväzujú spoločnosť, nezaväzujú právnych nástupcov zmluvných strán a ani nových prístupujúcich spoločníkov.*“¹²⁵

Nie je štandardom, aby možnosť uzatvárania akcionárskych dohôd bývala normatívne zakotvená v zákonoch. Možnosť slobodného uzatvárania akcionárskych dohôd je tradične výrazom zmluvnej autonómie spoločníkov ako zmluvných strán. Predmetné konštatovanie však zároveň neznamená, že spoločníci môžu slobodne uzatvárať akcionárske dohody s akýmkoľvek obsahom. Aj zmluvná autonómia má v právnych poriadkoch svoje limity. Tieto majú predovšetkým podobu kogentných noriem, zastúpených či už v oblasti korporáčného alebo záväzkového práva. V Slovenskej republike platí, že akcionárske dohody nesmú svojim obsahom alebo účelom byť v rozpore so zákonom, ani nimi nesmie dochádzať k obchádzaniu zákona. Aplikuje sa aj materiálny korektív, či už v podobe dobrých mravov, alebo zásad poctivého obchodného styku.

Ako už bolo v texte naznačené, s normatívnou úpravou akcionárskych dohôd sa v rámci právnych poriadkov krajín EÚ stretávame skôr výnimočne. Príkladom v tomto smere je Taliansko, kde zákonná úprava limituje u vybraných akcionárskych dohôd ich dĺžku v trvaní najviac 5-tich rokov.¹²⁶ Medzi krajiny s normatívnou úpravou akcionárskych dohôd zaraďujeme s účinnosťou od 1.1.2017 aj Slovenskú republiku¹²⁷. Akcionárske sú tiež „legislatívne“ vymedzené napríklad v článku 36 vzorového modelového zákona UNCITRAL

---

¹²⁵ Rozhodnutie Snemovne Lordov v prípade Welton v. Saffery (1897) AC 299 at 331. In: THOMAS, R. K., RYAN, CH.: The Law and Practice of Shareholders' Agreements. Fourth Edition. LexisNexis, 2014, s. 56. Originálne znenie: „Of course, individual shareholders may deal with their own interests by contract in such way as they may think fit. But such contracts, whether made by all or some only of the shareholders, would create personal obligations, (...) and would not become a regulation of the company, or be binding on the transferees of the parties to it, or upon new or non-assenting shareholders.“

Poukazuje sa na jeden z pojmových znakov akcionárskych dohôd, kde účinky regulácie platia len medzi účastníkmi dohody – inter partes.

¹²⁶ Bližšie pozri ŠULEKOVÁ, Ž. Zmluvná sloboda a právo obchodných spoločností. Dizertačná práca. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Právnická fakulta, 2015, s. 110.

¹²⁷ Slovenská zákonná úprava akcionárskych dohôd bola uskutočnená novelou OBZ (zákon č. 389/2015 Z.z.), ktorá nadobudla účinnosť 1.1.2017. Právny rámec, o ktorý bolo možné pripustnosť platného uzatvárania akcionárskych dohôd oprieť, existoval v slovenskom právnom poriadku aj pred zavedením novej zákonnej úpravy. Tá v prvom rade vznikla v súvislosti so zavedením novej právnej formy jednoduchej spoločnosti na akcie (j.s.a.) do právneho poriadku.

o jednoduchej obchodnej spoločnosti z roku 2015 (UNCITRAL Draft model law on a simplified business entity. A/CN.9/WG.I/WP.89.).

Protipólom v tomto smere zasa predstavujú právne úpravy, ktoré prípustnosť akcionárskych dohôd vylučujú. Ide napríklad o prípad Ruskej federácie, v ktorej sa uzatvorené akcionárske dohody považujú za neplatné.¹²⁸

1.3. Vzťah akcionárskych dohôd k základným korporáčnym dokumentom

Téma akcionárskych dohôd má nepochybne veľmi úzky súvis so základným dokumentami obchodnej spoločnosti, ktorými sú spoločenská zmluva, resp. stanovy.

Aj spoločenská zmluva aj stanovy a aj akcionárske dohody majú svoj zmluvný základ. Zmluvný základ stanov akciovej spoločnosti potvrdzuje aj rozhodnutie Súdneho dvora EÚ z 10. marca 1992 vo veci C-214/89, *Powell Duffryn plc v. Wolfgang Petereit*. V citovanom rozhodnutí Súdneho dvora EÚ potvrdil zmluvnú povahu stanov. Konštatoval, že akcionári sú ustanoveniami stanov zmluvne viazaní, ak im z nich vyplývajú povinnosti voči spoločnosti alebo ostatným akcionárom, a to aj v prípade že sa na ich prijatí nepodieľali, nehlasovali za ich prijatie alebo dokonca hlasovali proti. Tým že do spoločnosti vstúpia, prípadne v nej zotrávajú a majú možnosť sa s týmito rozhodnutiami zoznámiť, dobrovoľne sa im podriaďujú a nemôžu namietat' niečo iné¹²⁹. Akcionárske dohody tiež majú svoj zmluvný základ. Kým však akcionárske dohody sú typickou zmluvou záväzkového práva, stanovy možno charakterizovať ako zmluvu *sui generis*, ktorá vzniká osobitným, zákonom regulovaným, kontrakčným postupom¹³⁰. Uvedené závery sú v plnej miere aplikovateľné aj na spoločenskú zmluvu v prípade spoločnosti s ručením obmedzeným.

V praxi oba zmieňované dokumenty existujú popri sebe; dochádza k ich vzájomnej korelácii ako aj k prekryvaniu úprav právnych vzťahov, ktoré predmetné dokumenty regulujú. K uvedenému pritom dochádza na pomedzí dvoch právnych odvetví, t.j. korporáčného práva a zmluvného práva. Zjednodušene povedané, ide o dva paralelné svety s vlastnými pravidlami,

---

¹²⁸ ŠTĚRBA, J.: Bud'te opatrní pri joint venture. Dostupné online na: <https://www.euro.cz/archiv/budte-opatrní-pri-joint-venture-783600>

¹²⁹ DEDIČ, J., ČECH, P.: Evropské právo společností. Praha: Polygon, 2004, s. 18, 19

¹³⁰ DVORÁK, T: Akciová společnost a evropská společnost. Praha: ASPI, a.s., 2005, s. 82

ktoré sa navzájom priamo nedotýkajú, môžu ale pretnúť, prelínať.¹³¹

Spoločníci majú do veľkej miery slobodu v rozhodovaní sa, či určitému pravidlu priradia váhu korporáčného práva, alebo ho umiestnia mimo jeho úroveň a takému pravidlu udelia čisto obligačný charakter.¹³² Ako uvádza prof. Černá spoločenská zmluva alebo stanovы sú zo všetkých strán veľmi dobre viditeľnou právnou konštrukciou, na ktorej stojí väčšinou zložitá stavba obchodnej spoločnosti. Vedľa týchto formalizovaných a povinných dojednaní, ktoré sú verejnosti jednoducho dostupné, uzatvárajú spoločníci (akcionári) pod hladinou povinnej publicity aj dohody, ktoré vo významnej miere ovplyvňujú fungovanie spoločnosti a ich vlastné právne postavenie v nej. Akcionárske dohody potom majú často krát za následok, že kým navonok zostáva spoločník na prvý pohľad pánom svojho rozhodnutia, vo vnútri (vo vzťahu k ostatným spoločníkom) je viazaný a obmedzený súborom prevzatých záväzkov.¹³³

Vzájomné práva a povinnosti spoločníkov (akcionárov) spojených s ich účasťou na spoločnosti regulujú priamo spoločenská zmluva, alebo stanovы, prípadne je táto úprava predmetom úpravy akcionárskej dohody. V závislosti od voľby konkrétneho regulačného nástroja existujú pri úprave právnych vzťahov účasti na spoločnosti prirodzené rozdiely (podmienené povahou a pojmovými znakmi, ktoré sú charakteristické pre ten ktorý regulačný nástroj) .

Uvádzame nasledovný základný výpočet rozdielov medzi úpravou právnych vzťahov spoločníkov regulovaných v stanovách a v akcionárskej dohode:

- a) akcionárska dohoda na rozdiel od spoločenskej zmluvy, či stanov v zásade nepodlieha povinnej publicite; preto sa akcionárska dohoda nezakladá do verejne prístupných registrov (do zbierky listín vedenej príslušným registrovým súdom)¹³⁴. Práve naopak, v praxi nie je ničím nezvyčajným, ak akcionári majú záujem obsah akcionárskej dohody utajovať a obsah akcionárskej dohody označia za dôverné informácie spojené so záväzkom zachovávať o nich mlčanlivosť. Akcionárska dohoda však za určitých

---

¹³¹ CSACH, K., HAVEL, B. Dohody medzi spoločníkmi (akcionárske dohody). In CSACH, K., HAVEL a kol.: Akcionárske dohody. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, kapitola 1, s. 12

¹³² ČERNÁ, S.: Vedlejší dohody (sideletters) společníků kapitálových společností. In Obchodněprávní revue. roč. 3, č. 1, 2011, s. 2

¹³³ Tamtiež s. 3

¹³⁴ obsah zbierky listín vyplýva z § 3 zákona č. 530/2003 Z.z. o obchodnom registri

okolností môže fungovať ako nástroj získania kontroly nad podnikateľom a za splnenia podmienok zákona č. 136/2001 Z.z. o ochrane hospodárskej súťaže („ZOHS“) (obratové kritérium koncentrácie) bude znamenať koncentráciu, ktorá podlieha schvaľovaniu zo strany protimonopolného úradu. Utajenie existencie takejto akcionárskej dohody môže znamenať porušenie pravidiel protimonopolného práva a aj spáchanie správneho deliktu.

- b) zmluvný mechanizmus, z ktorého vychádzajú akcionárske dohody, je celkovo jednoduchší, flexibilnejší, rýchlejší a menej nákladný v porovnaní s procesom, ktorí musia akcionári absolvovať v prípade zmeny stanov. Každá zmena stanov nevyhnutne znamená potrebu zvolania valného zhromaždenia, pričom jeho priebeh (minimálne v časti, v ktorej akcionári rozhodujú o návrhoch na zmenu alebo doplnenie stanov) musí byť osvedčený notárom¹³⁵. So zvolaním valného zhromaždenia, s účasťou notára a následným vyhotovením notárskej zápisnice sú spojené náklady, ktoré nie je potrebné vynakladať pri zmenách akcionárskej dohody. Zároveň platí, že zákonná úprava vyžaduje pre platnú zmenu stanov dosiahnutie aspoň dvoj tretinovej väčšiny hlasov akcionárov prítomných na zasadnutí valného zhromaždenia. To znamená, že pokiaľ bol dodržaný zákonný postup zmeny stanov, stanovy v zmenenom a doplnenom znení sa automaticky stanú právne záväznými aj pre akcionárov, ktorí sa na valnom zhromaždení nezúčastnili, resp. hlasovali proti navrhovanej zmene stanov. Naopak na zmenu akcionárskej dohody (keďže v uvažovanej rovine zmluvného práva sa jedná o zmenu v obsahu záväzku) sa bude vyžadovať súhlas všetkých zúčastnených zmluvných strán.
- c) akcionárske dohody môžu byť uzatvorené a následne zaväzovať iba niektorých spoločníkov (typickým príkladom sú tzv. frakčné akcionárske dohody) na rozdiel od spoločenskej zmluvy, či stanov spoločnosti, ktoré nevyhnutne budú zaväzovať všetkých spoločníkov danej spoločnosti.
- d) akcionárske dohody vzhľadom k povahe umožňujú založiť práva a povinnosti aj individuálne v prospech konkrétneho spoločníka, ktorý bude v akcionárskej dohode bližšie špecifikovaný ako zmluvná strana. V praxi sa môže napríklad jednať o dohodu, v ktorej sa individuálne určený spoločník zaväzuje poskytovať spoločnosti dohodnutý objem financovania v podobe príspevkov alebo pôžičiek, a to mimo rámec korporáčnej

---

¹³⁵ § 61 zákona č. 323/1992 Zb. (Notársky poriadok)

úpravy. Naopak stanovy vzhľadom k svojej povahe (ako dokumentu, ktorý by sme s určitou dávkou zveličenia mohli snáď označiť za "ústavu" každej akciovej spoločnosti) musia vykazovať určitý stupeň všeobecnosti pri úprave vzájomných práv a povinností. Z uvedeného dôvodu by potom založenie práva iba v prospech niektorých spoločníkov, alebo opačne, uloženie povinnosti iba niektorým spoločníkom, mohlo zakladať konflikt so zákonnou korporácnou úpravou, konkrétne s ustanoveniami §56a a §176b OBZ (zabezpečenie rovnakého prístupu a zaobchádzania vo vzťahu ku každému spoločníkovi).

- e) ustanovenia akcionárskej dohody zaväzujú výlučne iba jej účastníkov ako zmluvné strany, t.z. že účinky akcionárskej dohody vždy pôsobia iba *inter partes*. V dôsledku uvedeného potom platí, že v prípade zmeny osoby spoločníka (napríklad v dôsledku prevodu jeho účasti na spoločnosti) ustanovenia akcionárskej dohody nebudú právne zaväzovať tohto "nového" spoločníka (nového nadobúdateľa účasti). Akcionárske dohody typicky obsahujú záväzok účastníka dohody, ktorý svoju účasť na spoločnosti prevádza, aby zabezpečil, že nadobúdateľ pristúpi k existujúcej akcionárskej dohode, a stane sa zmluvnou stranou dohody namiesto predávajúceho spoločníka. Na splnenie tejto podmienky možno prevzatie záväzkov z akcionárskej dohody uviesť v scudzovacej zmluve ako jednu z odkladacích podmienok nadobudnutia jej účinnosti.¹³⁶ K vzniku takýchto situácií v prípade spoločenskej zmluvy alebo stanov nedochádza, pretože nadobúdateľ v dôsledku získania účasti a tým aj statusu spoločníka bude automaticky viazaný existujúcou úpravou vzájomných práv a povinností spoločníkov upravenou v spoločenskej zmluve, či v stanovách.

2. Akcionárske dohody a právo na ochranu hospodárskej súťaže

Akcionárske dohody predstavujú významný fenomén v oblasti korporácného, ako aj záväzkového práva. Na akcionárske dohody (vzhľadom k ich obsahu) však môže dopadať aj verejnoprávna regulácia, napríklad aj v podobe pravidiel ochrany hospodárskej súťaže. Najmä z pohľadu protimonopolného práva sa môže jednať o prípady spoločných podnikov, v prípade ktorých sa akcionárske dohody využívajú ako tradičný nástroj na zabezpečenie výkonu

---

¹³⁶ dostupné online na <http://www.techstartupcenter.com/startup-guide-0/Shareholder-Agreements-1/key-provisions-shareholder-agreement-22>

kontroly jeho zakladateľov, a ktorí podobne ako spoločný podnik budú mať status súťažiteľov.

Spoločný podnik (alebo tzv. *joint venture* podnik) možno definovať ako podnik vytvorený na základe dohody dvoch alebo viacerých strán (súťažiteľov, podnikov), ktoré sa rozhodli združiť svoje zdroje a spolupracovať pri uskutočňovaní podnikateľských aktivít za účelom dosahovania (zvyšovania) zisku. Každá zo strán prináša do spoločného podniku svoj vklad, či už v podobe kapitálu, hmotného alebo nehmotného investičného majetku alebo iných zdrojov, a to výmenou za získanie majetkovej účasti v spoločnom podniku (napríklad v podobe akcií alebo obchodného podielu).

Vo všeobecnosti by základnou motiváciou pre združovanie podnikov malo byť dopomáhať kvalitnejšie, pružnejšie a efektívnejšie zabezpečiť tie činnosti, ktoré jednotlivé podniky síce zvládnu, ale s vynaložením väčšieho úsilia a väčšieho množstva finančných prostriedkov.¹³⁷ Podľa Kupkoviča sa za najdôležitejšie ciele združovania podnikov považuje vyššia hospodárnosť, posilnenie konkurencieschopnosti, menšie riziko a získanie mocenskej pozície na trhu.¹³⁸

Avšak za vytvorením spoločného podniku možno v určitých prípadoch badať aj vidinu zvýšenia mocenskej pozície na trhu obmedzením konkurencie. V takom prípade môže dochádzať ku konfliktu s platnou legislatívou, a to jednak z pohľadu vytvárania možných koncentrácií (prípád tzv. koncentratívnych spoločných podnikov), alebo ku vzniku zakázaných kartelových dohôd (prípady tzv. kooperatívnych spoločných podnikov).

2.1 Rozpor akcionárskych dohôd s pravidlami protimonopolného práva a z toho plynúce právne dôsledky

V oblasti protimonopolného práva rozlišujeme dve základné skupiny spoločných podnikov. Prvou skupinou sú tzv. **kooperatívne spoločné podniky**, ktorých predmetom alebo účinkom je koordinácia konkurenčného správania podnikov, pričom však zároveň takéto spoločné podniky zostávajú na relevantnom trhu nezávislé. Vymedzenie konkrétnej podoby

---

¹³⁷ ZÁVARSKÁ, Z.: Legislatívne a ekonomické aspekty združovania podnikov, s. 256. Dostupné online na: http://www.pulib.sk/elpub2/FM/Kotulic17/pdf_doc/24.pdf

¹³⁸ Tamtiež, s. 257.

takejto kooperácie býva častokrát ponechané práve akcionárskym dohodám. Pritom tieto formy spolupráce môžu byť obmedzujúce tým, že môžu znižovať existujúcu alebo potenciálnu súťaž medzi účastníkmi kooperácie alebo obmedzujú tretie strany. Niektoré akcionárske dohody, obsahujúce zákazy konkurencie akcionárov ako súťažiteľov, môžu vo vzťahu k založenému spoločnému podniku predstavovať dohody o rozdelení trhu. Akcionárske dohody s takýmto obsahom sú potom typickým príkladom zákonom zakázaných kartelových dohôd. Zároveň ale platí, že v prípade ich posudzovania je potrebné zohľadniť viaceré pravidlá podľa ZOHS, akými sú pravidlo o prahových hodnotách, kedy bude účinok kartelových dohôd na súťaž zanedbateľný (tzv. pravidlo *de minimis*)¹³⁹, skupinové výnimky¹⁴⁰ ako aj pravidlá o blahobyte spotrebiteľa¹⁴¹. Akcionárske dohody, ktoré svojim obsahom napĺňajú niektorú podobu kartelovej dohody, a ani ich nemožno subsumovať pod niektorú z prípustných zákonných výnimiek, budú sankcionované absolútnou neplatnosťou, pre ich rozpor so zákonom¹⁴². Pokiaľ kartelovú dohodu bude predstavovať len úprava vybraných vzťahov v rámci širšie koncipovanej akcionárskej dohody, potom sankciou neplatnosti bude postihnutá len táto zodpovedajúca časť akcionárskej dohody.¹⁴³

Druhú skupinu spoločných podnikov predstavujú tzv. **koncentratívne spoločné podniky**, ktoré bývajú charakterizované nasledovnými znakmi. Spoločný podnik koncentratívneho typu musí na trhu pôsobiť dlhodobo, k svojmu pôsobeniu na trhu je vo vzťahu k ostatným účastníkom trhu vybavený potrebnými aktívami, obchodné vedenie sa uskutočňuje samostatne, a takýto podnik musí na trhu celkovo vystupovať nezávisle na svojich zakladateľoch. Nedochoádza tu tak ku koordinácii súťažného správania účastníkov (zakladateľov), ani navzájom a ani medzi nimi a spoločným podnikom.

V súvislosti s uvedenou skupinou spoločných podnikov a reguláciou vzťahov zakladateľov takýchto podnikov s využitím akcionárskych dohôd, je z pohľadu protimonopolných pravidiel potrebné uvažovať nad vznikom možnej koncentrácie, ktorá môže mať podobu získanej kontroly v zmysle príslušných ustanovení ZOHS (v uvažovanom prípade bude zároveň potrebné zohľadniť aj zákonom predpísané obrátové kritériá koncentrácie). Výkon kontroly nad iným súťažiteľom možno realizovať priamo alebo sprostredkované

---

¹³⁹ § 4 ods. 2 ZOHS

¹⁴⁰ §5 ZOHS

¹⁴¹ §4 ods. 5 ZOHS

¹⁴² §4 ods. 1 ZOHS

¹⁴³ §6 ods. 2 ZOHS

(nepriamo, napríklad s využitím dcérskych spoločností), kontrola ďalej môže byť realizovaná výlučne (samostatne) aj len jedným súťažiteľom alebo spoločne viacerými súťažiteľmi. Získať kontrolu znamená, že jeden alebo viac podnikov na právnom alebo faktickom základe získa spôsobilosť prijímať strategické rozhodnutia nad jedným alebo viacerými podnikmi.¹⁴⁴ Konkrétne sa môže jednat napríklad o právo schvaľovať obsadenie najvyšších postov v spoločnosti, právo vetovať strategické obchodné rozhodnutia, a to ja v prípadoch, pokiaľ sa tak deje nepriamo prostredníctvom schvaľovania rozpočtu a obchodných plánov, právo schvaľovať dividendovú a investičnú politiku spoločnosti, najmä tam, kde taká skutočnosť pravdepodobne ovplyvní strategické obchodné rozhodnutia, ako je uvedenie nových výrobkov na trh a pod.¹⁴⁵

Za určitých okolností môže k získaniu kontroly prichádzať nielen v dôsledku získania kontrolného balíka akcií v podniku súťažiteľa, ale už aj len v dôsledku získania minoritnej účasti. Len samotné nadobudnutie takejto účasti v spoločnom podniku ešte nebude zakladať kontrolu. Avšak vzhľadom ku konkrétnym skutkovým okolnostiam k založeniu kontroly aj len s minoritnou účasťou skutočne dôjsť môže; dokonca táto kontrola môže byť kvalifikovaná aj ako výlučná. A to najmä, pokiaľ daný podnik bude otvorenou spoločnosťou s výrazne rozptýlenou akcionárskou štruktúrou vďaka ktorej dokáže aj minoritný akcionár získať potrebnú väčšinu na prijímanie strategických rozhodnutí na valných zhromaždeniach. Pravdepodobnejší je však vznik spoločnej kontroly, kedy práve akcionárske dohody môžu poslúžiť ako potrebný „zosilovač“ postavenia minoritného akcionára a môžu mu prepožičať takú silu a vplyv na rozhodovanie, ktoré nezodpovedajú veľkosti jeho účasti na spoločnosti.¹⁴⁶ Posudzovať by sa preto malo najmä, či akcionárska dohoda smeruje k legitímnej ochrane minoritných akcionárov, alebo či rámec ochrany prekračuje a usiluje skôr o strategický vplyv na rozhodovanie cieľovej spoločnosti.¹⁴⁷

Včasné nenotifikovanie koncentrácie Protimonopolnému úradu vedie k vzniku zodpovednosti za správny delikt, za spáchanie ktorého úrad ukladá zákonom predpísanú pokutu (§ 38 a nasl. ZOHS).

---

¹⁴⁴ BEJČEK, J.: Akcionárske dohody na pomezí smluvného a súťažného práva. AD, In CSACH, K., HAVEL a kol.: Akcionárske dohody. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, kapitola 5, s. 89

¹⁴⁵ NERUDA, R.: Vybrané právní problémy posuzování fúzí a akvizicí z hlediska soutěžního práva České republiky a Evropské unie. Disertační práce. Masarykova univerzita v Brně. Právnická fakulta, 2008, s. 109

¹⁴⁶ BEJČEK, J.: Akcionárske dohody na pomezí smluvného a súťažného práva. AD, In CSACH, K., HAVEL a kol.: Akcionárske dohody. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, kapitola 5, s. 95

¹⁴⁷ Tamtiež, s. 95

Záver

Akciónárske dohody sú predovšetkým doménou súkromného práva. V prípade akcionárskych dohôd sa pomerne v širokej miere uplatňuje princíp zmluvnej slobody strán. Akcionárskym dohodám tiež možno pripísať atribút utajenosti. Uvedené však neplatí absolútne a akcionárske dohody sa v praxi môžu ocitnúť na pomedzí medzi súkromnoprávnou reguláciou (danou normami korporátneho, či záväzkového práva) a verejnoprávnou reguláciou, v našom prípade reprezentovanou pravidlami ochrany hospodárskej súťaže (konkrétne protimonopolnými pravidlami). Pri koncipovaní akcionárskych dohôd, najmä pokiaľ ide o založenie, vznik a fungovanie spoločných podnikov, by tak zmluvné strany nemali opomínať ani možné dopady verejnoprávnej regulácie.

Zdroje

- BEJČEK, J.: Akcionárske dohody na pomezí smluvného a súťažného práva. AD, In CSACH, K., HAVEL a kol.: Akcionárske dohody. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, kapitola 5
- ČERNÁ, S.: Vedlejší dohody (sideletters) společníků kapitálových společností. In Obchodněprávní revue. roč. 3, č. 1, 2011
- CSACH, K. In OVEČKOVÁ, O. a kol.: Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok I., Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017
- CSACH, K., HAVEL, B. Dohody medzi spoločníkmi (akcionárske dohody). In CSACH, K., HAVEL a kol.: Akcionárske dohody. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, kapitola 1
- DEDIČ, J., ČECH, P.: Evropské právo společností. Praha: Polygon, 2004,
- DVOŘÁK, T: Akciová společnost a evropská společnost. Praha: ASPI, a.s., 2005
- NEJEZCHLEB, K.: Nabývání minoritných podílu z hlediska hospodárskej súťaže. In Obchodní právo 11/2015
- NERUDA, R.: Vybrané právní problémy posuzování fúzí a akvizicí z hlediska soutěžního práva České republiky a Evropské unie. Disertační práce. Masarykova univerzita v Brně. Právnická fakulta, 2008
- PATAKYOVÁ, M., GRAMBLIČKOVÁ, B: Dohody spoločníkov a akcionárov: Podpora alebo limitácia súkromnej autonómie v modelových úpravách? In CSACH, K., HAVEL a kol.: Akcionárske dohody. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, kapitola 4

ŠTĚRBA, J.: Bud'te opatrní pri joint venture. Dostupné online na: <https://www.euro.cz/archiv/budte-opatrní-pri-joint-venture-783600>

ŠULEKOVÁ, Ž.: Zmluvná sloboda a právo obchodných spoločností. Dizertačná práca. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Právnická fakulta, 2015

THOMAS, R. K., RYAN, CH.: The Law and Practice of Shareholders' Agreements. Fourth Edition. LexisNexis, 2014

SZABÓ, L.: Ako posudzovať dohody a zosúladené postupy obmedzujúce hospodársku súťaž. Dostupné na: <https://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-/cislo-December/ako-posudzovat-dohody-a-zosuladene-postupy-obmedzujuce-hospodarsku-sutaz.html>

ZÁVARSKÁ, Z.: Legislatívne a ekonomické aspekty združovania podnikov. Dostupné online na: http://www.pulib.sk/elpub2/FM/Kotulic17/pdf_doc/24.pdf
<http://www.techstartupcenter.com/startup-guide-0/Shareholder-Agreements-1/key-provisions-shareholder-agreement-22>

Algoritmický spotrebiteľ

Algorithmic consumers

Králičková, B. *

We are standing on the verge of a brand-new world with respect to how we buy and sell. Roles that for centuries have been performed by humans will soon be transferred to algorithms. This change is inevitable, given technological developments that give algorithmic consumers strong comparative advantages over human consumers in some decision-making processes. These trends are intensified by the rise of the Internet of Things. It is thus essential that we recognize the effects of such a change on market dynamics. How are the systematic deviation of consumer purchasing decisions from past assumptions and the changes in suppliers' conduct which will surely follow, likely to alter competition and welfare? This was the main goal of this article. As elaborated, algorithmic consumers have fundamental effects on consumer choice, market demand, product design, marketing techniques, and contractual terms, among other factors. They have the potential to significantly increase competition, and at the same time to significantly limit it.

Key words: *algorithmic consumer, independent human decision making, competition in digital markets, legal regulation of technological evolution*

1. Úvod

Vaše automatizované auto vykonáva nezávislé rozhodnutia o tom, kde zaobstaráť pohonné hmoty, kedy sa odviezť na pravidelný servis, z ktorého servisného strediska objednať náhradný diel alebo či sa prenajať iným pasažierom. Všetko uvedené vykonáva automaticky bez toho, aby bolo potrebné Vaše rozhodnutie. Iný algoritmus synchronizuje údaje súvisiace so zdravotným stavom Vášho domáceho zvieratá zo senzorov umiestnených na jeho tele s údajmi zo senzorov umiestnených v jeho balíčku s jedlom a údajmi o jeho aktuálnych

---

* Mgr. Barbora Králičková, PhD., Ústav štátu a práva SAV. Príspevok bol pripravený v rámci riešenia projektu APVV-15-0465 s názvom „Dlhodobé a recentné tendencie vývoja pozitívneho práva vo vybraných odvetviach právneho poriadku.“

ochoreniach. Ak sa zásoba stravy pre Vaše domáce zvieratá takmer minie, algoritmus automaticky vyhladá najlepšiu ponuku a objedná takú stravu, ktorá najlepšie vyhovuje aktuálnym potrebám Vášho zvieratá.

Science fiction? Už viac nie. Najnovšia generácia e-obchodu bude vykonávaná digitálnymi agentmi založenými na algoritmoch, ktorí môžu uskutočniť kompletne transakcie: od použitia dát pre predvídanie preferencií spotrebiteľov, cez výber najvhodnejšieho produktu alebo služby pre objednanie resp. nákup, až po uskutočnenie a vykonanie transakcie.¹⁴⁸ Samostatné ľudské rozhodovanie môže byť kompletne nahradené resp. obídene. Uvedené algoritmy môžu byť vytvorené spotrebiteľmi pre ich vlastné použitie, alebo dodané externými firmami.¹⁴⁹ Týchto digitálnych asistentov možno nazvať aj „algoritmickými spotrebiteľmi“.

Technologický pokrok v uvedenom zmysle je už súčasťou súčasného sveta. Možno istom zmysle povedať, že budúcnosť je už tu. V niektorých oblastiach priemyslu a svetového obchodu, ako napr. obchodovanie na burze, algoritmy už v súčasnosti automaticky transferujú výsledky spracovania svojich dát do obchodných rozhodnutí.¹⁵⁰ Inteligentní osobní asistenti ako napr. Google Assistant,¹⁵¹ Amazon Echo¹⁵² a Apple Siri¹⁵³ vykonávajú úlohy pre individuálnych používateľov, ktoré sú založené na vstupoch získaných od používateľov (ako napr. termínové obmedzenia) a rôznych druhov online zdrojov (ako napr. počasie alebo dopravné podmienky). Spotrebiteľia si dokonca už môžu kúpiť automatickú práčku zo série W9000, ktorá bola navrhnutá v spolupráci Samsung a IBM a ktorá používa technológiu tzv. IBM ADEPT (Autonomous Decentralized Peer-to-Peer Telemetry), čo v praxi znamená, že uskutočňuje autonómne objednávky a platby (napr. nákup pracieho prostriedku) o ktorých informuje svojho majiteľa prostredníctvom smartfónu.¹⁵⁴ Uvedená technológia, predstavená

---

¹⁴⁸ Pozri napr. MINGHUA HE, N. R. Jennings, HO-FONG LEUNG. *On Agent-Mediated Electronic Commerce*, 15 IEEE TRANSACTIONS ON KNOWLEDGE & DATA ENGINEERING 985, 985–90 (2003), M. GALL, N. ELKIN –KOREN. *Algorithmic Consumers*, Harvard Journal of Law and Technology 30, 2 (2017).

¹⁴⁹ CH. STEINER. *Automate this: How Algorithms Came To Rule Our World* (2012); Theo Kanter, TEDx Talks, *Ambient Intelligence*, YOUTUBE at 15:13 (Feb. 3, 2016), <https://www.youtube.com/watch?v=1Ubj2kLiKMw> [<https://perma.cc/9VAU-P2Z2>]; D. PEPPERS, *The Consumer of the Future Will Be an Algorithm*, LINKEDIN (July 8, 2013), <https://www.linkedin.com/pulse/20130708113252-17102372-the-consumer-of-the-future-will-be-an-algorithm> [<https://perma.cc/ZW3G-23FQ>].

¹⁵⁰ S. Keegan, G.M.P. O'Hare & M.J. O'Grady, *Easishop: Ambient Intelligence Assists Everyday Shopping*, 178 INFO. SCI. 588, 589–90 (2008); Gaurav Tewari, Jim Youll & Pattie Maes, *Personalized Location-Based Brokering Using an Agent-Based Intermediary Architecture*, 34 DECISION SUPPORT SYS. 127, 127–30 (2002).

¹⁵¹ *Google Assistant*, GOOGLE, <https://assistant.google.com/> [<https://perma.cc/L44Q-QHE4>].

¹⁵² Greg Miller, *Amazon Echo: The World's Smartest Assistant*, WALL STREET DAILY (Aug. 4, 2015, 4:00 AM), <https://www.wallstreetdaily.com/2015/08/04/amazon-echo-assistant/> [<https://perma.cc/9H3P-8EVU>].

¹⁵³ Sheetal Rehal, *Siri — The Intelligent Personal Assistant*, 5 INT'L J. ADVANCED RESEARCH IN COMPUTER ENGINEERING & TECH. 2021, 2021 (2016).

¹⁵⁴ Stan Higgins, *IBM Reveals Proof of Concept for Blockchain-Powered Internet of Things*, COINDESK (Jan. 17, 2015, 7:12 PM), <http://www.coindesk.com/ibm-reveals-proof-concept-blockchain-powered-internet-things> [<https://perma.cc/4UE5-77WU>]; IBM INSTITUTE FOR BUSINESS VALUE, IBM, *ADEPT: AN IOT*

v roku 2015, je príkladom toho, čo považujeme za tzv. „Internet vecí“ (Internet of Things- „IoT“), kde prepojené zariadenia denne automaticky uskutočňujú nespočetné množstvo úloh.¹⁵⁵ S nástupom uvedených technologických zmien, mnohí experti z rôznych oblastí spoločenského života predpokladajú, že algoritmickí spotrebitelia sa stanú skôr pravidlom ako výnimkou pre exponenciálne sa zvyšujúci počet transakcií. Predpokladá sa, že sa naplní vízia sveta, kde „ľudia budú myslieť a rozhodovať sa menej, pokiaľ ide o drobné rozhodnutia, z ktorých pozostáva bežný každodenný život“.¹⁵⁶

Algoritmickí spotrebitelia obsahujú potenciál dramaticky zmeniť spôsob, akým sa doteraz uskutočňoval a uskutočňuje obchod, ako aj súťažnú dynamiku na trhu. Spotrebitelia v rámci tohto nového technologického ekosystému neuskutočňujú nákupné rozhodnutia priamo, ale namiesto toho takéto rozhodovanie delegujú na algoritmus, čím minimalizujú svoju priamu rolu, ktorá je štandardná pri ich akýchkoľvek nákupných rozhodnutiach v súčasnosti. Používanie algoritmických spotrebiteľov tiež ovplyvňuje trhovú dopyt a obchodné podmienky. Dôvodom týchto zmien je čiastočne skutočnosť, že algoritmickí spotrebitelia môžu významne redukovať náklady potrebné na vyhľadávanie, transakčné náklady, pomôcť spotrebiteľom prekonať ovplyvňovanie ich správania rôznymi vonkajšími spôsobmi, umožniť im viac racionálnejších a sofistikovanejších možností na výber, ako aj posilniť kúpnu silu. Algoritmy ale predovšetkým môžu dokonca ovplyvniť spotrebiteľské preferencie a rozhodovanie spotrebiteľov, pričom potenciálne ich môžu značne vzdialiť od subjektívnych rozhodnutí individuálnych používateľov. Uvedené dosahy algoritmov môžu mať vážne dôsledky na trhovú ponuku, ako aj na marketingové stratégie dodávateľov, obchodné podmienky a ponuky produktov.

Technologický vývoj tak prináša celý rad nových dôležitých koncepčných a regulačných problémov, s ktorými sa bude musieť právo ako aj zákonodarca vysporiadať. Možno predpokladať, že bude dokonca potrebné prehodnotiť základné koncepcie fungovania trhu. Bude napr. stále zmysluplné, hovoriť o spotrebiteľskom výbere, ak sú preferencie definované, predvídané a profilované algoritmami? Ako bude ovplyvnený trhovú dopyt a ponuka? Zákonodarca aj regulačné úrady budú musieť prehodnotiť svoje postupy a nástroje

---

PRACTITIONER PERSPECTIVE 13 (Draft Copy for Advance Review, Jan. 7, 2015), <http://www.scribd.com/doc/252917347/IBM-ADEPT-Practitioner-Perspective-Pre-Publication-Draft-7-Jan-2015> [<https://perma.cc/87UL-ZPT6>].

¹⁵⁵ Pozri aj OECD, DSTI/ICCP/CISP(2015)3/FINAL, THE INTERNET OF THINGS: SEIZING THE BENEFITS AND ADDRESSING THE CHALLENGES 9 (May 24, 2016).

¹⁵⁶ Danny Yadron, *Google Assistant Takes on Amazon and Apple to Be the Ultimate Digital Butler*, THE GUARDIAN (May 18, 2016, 2:17 PM), <https://www.theguardian.com/technology/2016/may/18/google-home-assistant-amazon-echo-apple-siri> [<https://perma.cc/EZ4V-79HY>].

zakotvené v legislatíve, aby mohli efektívnejšie reagovať na prípady zlyhania trhu a regulačné zlyhania, ktoré môžu vzniknúť v tomto novom technologickom ekosystéme. Uvedené otázky sa pravdepodobne čoskoro stanú základnými otázkami pre oblasť e-obchodu a právnici teoretici aj praktici sa budú musieť s nimi dostatočne detailne a včas vysporiadať.¹⁵⁷

Napriek týmto technologickým zmenám, ktoré môžu zmeniť „pravidlá hry“ fungovania trhu, väčšina dostupnej literatúry, ktorá sa zaoberá komerčnými algoritmi, sa zameriava na použitie algoritmov dodávateľmi, ako napr. Google, Uber, Amazon.¹⁵⁸ Zdôrazňuje úlohu algoritmov v zhromažďovaní a analyzovaní informácií o spotrebiteľských preferenciách a umožňuje firmám lepšie súťažiť o pozornosť spotrebiteľov, ako aj vytvárať efektívnejšie a ziskovejšie marketingové kampane.¹⁵⁹ Ďalší smer v odbornej literatúre, týkajúcej sa problematiky algoritmov, sa zaoberá skôr potenciálnym využitím algoritmov pre jednoduchšie kreovanie kolúzie alebo oligopolistickej koordinácie medzi dodávateľmi na trhu.¹⁶⁰ Záujmy spotrebiteľov sú tu väčšinou obmedzené na ich úlohu ako zdroja informácií („spotrebiteľia ako produkty“) a ako cieľ marketingových kampaní.¹⁶¹

Literatúra, ktorá analyzuje použitie algoritmov spotrebiteľmi sa zameriava na ich skúmanie ako nástrojov, ktoré pomáhajú spotrebiteľom porovnávať cenu a kvalitu, predpovedať cenové a trhové trendy, uskutočniť lepšie informované rozhodnutia a celkovo posilniť súťažný tlak na trhu.¹⁶² Literatúra prehliada možnosť, že podrobenie sa spotrebiteľa algoritmu môže v istom momente vyústiť do situácie, kedy môže algoritmus úplne obísť spotrebiteľov vstup. Zámerom článku je analýza práve tejto špecifickej situácie, ktorá sa môže vyskytnúť. Cieľom článku je skôr náčrt základnej technologickej aj právnej problematiky a analýzy možných dôsledkov, ktoré môžu v takomto prípade nastať, osobitne s ohľadom na súťažné prostredie na trhu a dynamiku trhu. Článok vzhľadom na širokú problematiku a okruh súvisiacich otázok nemá ambíciu poskytnúť detailnú vyčerpávajúcu analýzu. Uvedená téma bude ešte predmetom ďalších analýz. Článok súhrnne systematizuje a analyzuje zmeny, ktoré možno očakávať v dynamike trhu v súvislosti s bezprostredným technologickým vývojom, ako

---

¹⁵⁷ Kevin D. Werbach, *The Song Remains the Same: What Cyberlaw Might Teach the Next Internet Economy*, 69 FLA. L. REV. (forthcoming 2017) (manuscript at 30–31), https://papers.ssrn.com/sol3/papers2.cfm?abstract_id=2732269 [<https://perma.cc/2QJQ-X5TY>].

¹⁵⁸ Ariel Ezrachi & Maurice E. Stucke, *Artificial Intelligence & Collusion: When Computers Inhibit Competition* (Univ. of Oxford Ctr. for Competition Law & Policy, Working Paper No. CCLP(L)40, Univ. of Tenn. College of Law, Research Paper 267, May 2015). Porovnaj aj ARIEL EZRACHI & MAURICE E. STUCKE, VIRTUAL COMPETITION: THE PROMISE AND PERILS OF THE ALGORITHM-DRIVEN ECONOMY 11–21 (2016).

¹⁵⁹ David Evans, *Attention Rivalry Among Online Platforms*, 9 J. COMPETITION L. & ECON. 313, 313–15 (2013).

¹⁶⁰ Ezrachi & Stucke, *supra* note 11, at 2.

¹⁶¹ See Evans, *supra* note 12, at 313–14.

¹⁶² EZRACHI & STUCKE, VIRTUAL COMPETITION, *supra* note 11, at 191–202.

aj implikácie pre reguláciu reality, v ktorej spotrebiteľia rutinne uskutočňujú nákupné rozhodnutia prostredníctvom algoritmov.¹⁶³ Súčasťou analýz sú aj otázky, či reálni spotrebiteľia môžu prosperovať z toho, čo ponúkajú algoritmičtí spotrebiteľia ako aj otázky, aký druh regulácie (ak vôbec) je potrebný na zabezpečenie toho, aby spotrebiteľia neboli poškodení prichádzajúcimi zmenami. Druhá časť predstavuje základné technologické a terminologické pozadie algoritmičtých spotrebiteľov. Skúma potenciálne výhody a nevýhody algoritmičtých spotrebiteľov, pričom následne tretia časť skúma vplyvy týchto technologických zmien na súťažné podmienky na trhu. Štvrtá časť následne analyzuje zmeny takéhoto technologického pokroku na reguláciu trhu, pričom sa zameriava na špeciálne regulačné nástroje, ktoré sú potrebné pre zabezpečenie, aby algoritmičtí spotrebiteľia skutočne prinášali sľubovaný prospech. V tomto zmysle možno identifikovať tri hlavné regulačné výzvy, ktoré vznikajú- redukcia bariér prístupu k spotrebiteľom, redukcia bariér prístupu k relevantným údajom a riešenie problematiky výhradného správania navzájom súťažiacich algoritmov ako napr. viazanie, zhoda v cenotvorbe alebo výhradné exkluzívne kontrakty.

2. Technologické a terminologické vymedzenie algoritmičtých spotrebiteľov

Algoritmy sú štruktúrované rozhodovacie procesy, ktoré používajú súbor pravidiel alebo procedúr, aby automaticky poskytli výstupy založené na dátových vstupoch a rozhodovacích parametroch.¹⁶⁴ V širšom zmysle možno povedať, že všetci používame algoritmy v našom bežnom dennom živote. Príkladom môže byť situácia, kedy sa rozhodujeme, čo zjeme. Používame dátové vstupy (napr. ako veľmi sme hladní, aké jedlo je k dispozícii, ako zdravá alebo chutná je jednotlivá možnosť) a zvažujeme každý jeden vstup pre to, aby sme dosiahli výsledok, ktorý najviac zodpovedá našim preferenciám (napr. dnes si dám šalát aj keď čokoládový koláč vyzerá lákavejšie, pretože chcem zjesť niečo zdravé).

Kódované algoritmy v podstate vykonávajú rovnakú funkciu. Používajú preddefinovaný rozhodovací strom, ktorý priradzuje váhu jednotlivým rozhodovacím parametrom s cieľom navrhnúť optimálne rozhodnutie vzhľadom na určitý súbor vstupných

---

¹⁶³ Kevin D. Werbach, *The Song Remains the Same: What Cyberlaw Might Teach the Next Internet Economy*, 69 FLA. L. REV. (2017), at 30–31, https://papers.ssrn.com/sol3/papers2.cfm?abstract_id=2732269 [<https://perma.cc/2QJQ-X5TY>].

¹⁶⁴ THOMAS H. CORMEN, CHARLES E. LEISERSON, RONALD L. RIVEST & CLIFFORD STEIN, *INTRODUCTION TO ALGORITHMS* 5 (3rd ed. 2009).

dát a okolností.¹⁶⁵ Rozhodovacie parametre a ich váha sú stanovené dizajnérmi algoritmov (IT odborníkmi) tak, aby optimalizovali a zrkadlili rozhodnutia používateľov.

V súčasnosti už široké spektrum algoritmov pomáha spotrebiteľom rozhodovať sa v rámci ich obchodných transakcií. Na najjednoduchšej úrovni algoritmy ponúkajú spotrebiteľom relevantné informácie, týkajúce sa ich výberu. Niektoré jednoducho zhromažďujú a organizujú relevantné informácie poskytnuté dodávateľmi, ako napr. Kayak, Expedia a Travelocity, ktoré ponúkajú informácie o cenách letov a cestovných poriadkoch. Iné ponúkajú informácie o kvalite, ako napr. hodnotiace platformy TripAdvisor a Yelp. Sofistikovanejšie algoritmy používajú analýzu dát pre odhad cien do budúcnosti.¹⁶⁶ Iné algoritmy používajú charakteristiku spotrebiteľov a posledné zverejnené preferencie pre to, aby zúžili možnosti a prezentovali len tie, ktoré sú najrelevantnejšie, ako to napr. uskutočňujú online zoznamovacie platformy OKCupid a Tinder. Tieto algoritmy slúžia ako nástroj na zväčšenie výberu pre spotrebiteľov tým, že zhromažďujú a organizujú relevantné dáta a tým pomáhajú spotrebiteľom urobiť dostatočne informované rozhodnutie. Finálne rozhodnutie je stále v rukách spotrebiteľov, a to na základe poskytnutých informácií.

Najnovšia generácia algoritmickej spotrebiteľov môže tento systém posunúť ešte krok vpred, pričom budú uskutočňovať a vykonávať rozhodnutia pre spotrebiteľov prostredníctvom priamej komunikácie s inými systémami cez internet.

Vzostup algoritmickej spotrebiteľov je v súčasnosti zrýchlený kombináciou technologických možností a spotrebiteľského dopytu. Technologické pokroky v umelej inteligencii (artificial intelligence), zhromažďovaní veľkých dát, ukladaní a analytike umožnili algoritmom byť výhodnejšími a silnejšími ako kedykoľvek v minulosti.¹⁶⁷ Na druhej strane, exponenciálny rast množstva dostupných dát, ktoré spracovať predstavuje výzvu pre ľudskú kognitívnu kapacitu, zvýšili dôležitosť algoritmov napomôcť spracovať relevantné dáta. Dopyt po takýchto službách algoritmov sa zvyšuje aj preto, že poskytujú spotrebiteľom voľný čas, ktorý môžu využiť pre riešenie záležitostí, ktoré si skutočne vyžadujú ľudskú pozornosť a kreativitu, ako napr. čas strávený v práci, s rodinou a priateľmi. Idea spoľahnúť sa na výber druhých však nie je nová. Knižné kluby, ktoré posielajú svojim členom každý mesiac v rámci knižného predplatného knihy (na Slovensku túto službu poskytuje aj internetové kníhkupectvo

---

¹⁶⁵ THOMAS H. CORMEN, CHARLES E. LEISERSON, RONALD L. RIVEST & CLIFFORD STEIN, *INTRODUCTION TO ALGORITHMS 5* (3rd ed. 2009).

¹⁶⁶ Sarah Perez, *Decide.com's Shopping Engine Now Tells You What to Buy, Not Just When to Buy It*, TECHCRUNCH (July 31, 2012), <https://techcrunch.com/2012/07/31/decide-coms-shopping-engine-now-tells-you-what-to-buy-not-just-when-to-buy-it/> [<https://perma.cc/ABF9-DEAH>].

¹⁶⁷ EZRACHI & STUCKE, *VIRTUAL COMPETITION*, *supra* note 11, at 11–21.

Martinus), dobre ilustruje tento typ vzťahu. Algoritmickí spotrebiteľia môžu nahradiť ľudí v uskutočňovaní takýchto výberov.

Uvedené zmeny však podľa nášho názoru neznamenajú, že ľudské nakupovanie úplne vymizne. V skutočnosti akt nákupu aspoň u niektorých spotrebiteľov napĺňa špecifické potreby, vrátane sociálnej interakcie a osobného potešenia z výberu konkrétneho produktu, napr. šperku.¹⁶⁸ Avšak aj spotrebiteľia, pre ktorých je nakupovanie radosťou môžu preferovať zapojenie algoritmických spotrebiteľov pre bežné produkty ako napr. strava pre domáce zvieratá.

3. Vplyv technologických zmien na súťažné podmienky na trhu- bariéry súťaže na digitálnych trhoch

Algoritmickí spotrebiteľia môžu prostredníctvom svojej činnosti vytvárať na trhu nové riziká a škody ako napr. limitovanie spotrebiteľského výberu a autonómie; zvýšenie zraniteľnosti spotrebiteľov pre neefektívne rozhodnutia uskutočnené v ich mene; škody súvisiace s kybernetickou bezpečnosťou; ako aj negatívne sociálne vplyvy.

Nová generácia algoritmov vzdaluje spotrebiteľov od aktuálneho obstarávacieho rozhodnutia. Protiargumentom v tejto situácii môže byť, že spotrebiteľ môže vykonávať svoju autonómiu na vyššom stupni prostredníctvom výberu, ktorý algoritmus použije. Algoritmy zároveň umožňujú spotrebiteľom vytvoriť ich tak, aby spotrebiteľ mohol zasiahnuť do ktoréhokolvek kroku v procese, zmeniť rozhodovacie parametre (napr. farba balenia) alebo potenciálne odmietnuť návrh ponúknutý algoritmom. Veľmi veľa však závisí od transparentnosti algoritmu voči spotrebiteľovi- motivácia spotrebiteľa ako aj schopnosť spotrebiteľa overiť si, či rozhodnutie algoritmu najlepšie napĺňa jeho/jej preferencie, môže však byť veľmi malá.

Limitáciou využitia algoritmických spotrebiteľov môže byť výber spotrebiteľov. Výber uskutočnený algoritmom nemusí vždy zodpovedať preferenciám spotrebiteľa. Dôvodom je určitá limitácia v počítačovom kódovaní. Algoritmus nemusí (aspoň ešte v súčasnosti) rozpoznať jemné nuansy, ktorým ľudia intuitívne rozumejú. Uvedené nuansy nemusia byť vôbec dôležité v určitých typoch transakcií, môžu byť však kľúčové v iných. V tejto súvislosti,

---

¹⁶⁸ Yiannis Gabriel, *Identity, Choice and Consumer Freedom — The New Opiates? A Psychoanalytic Interrogation*, 15 *MARKETING THEORY* 25, 27 (2015)

väčšina z nás by pravdepodobne nechcela, aby im algoritmus automaticky vybral obchodného alebo životného partnera, a pravdepodobne ani snubný prsteň.

Potenciálnym problémom je aj zvýšená zraniteľnosť spotrebiteľov k určitým škodám v prípade využívania algoritmických spotrebiteľov. Najväčšou obavou je zraniteľnosť voči rizikám súvisiacim s digitálnym svetom v oblastiach ako bezpečnosť v kyberpriestore a ochrana súkromia. Algoritmickí spotrebiteľia zbierajú, ukladajú a zhromažďujú obrovské množstvo osobných údajov. Zlyhanie bezpečnosti môže spôsobiť nedovolený prístup neautorizovaných osôb k súkromným dátam, ktoré môžu byť následne použité bez spotrebiteľovho súhlasu.¹⁶⁹

Doteraz sme predpokladali, že algoritmy vykonávajú svoju činnosť v najlepšom záujme spotrebiteľa. Nie je však vylúčené, aspoň v určitých prípadoch, že algoritmy môžu byť manipulované spôsobmi, ktoré nepodporujú spotrebiteľský blahobyť.

Digitálne trhy trpia vysokou mierou koncentrácie. V súčasnosti malý počet digitálnych sprostredkovateľov s mega platformami kontroluje body vstupu pre potenciálnych používateľov. Uvedené zahŕňa smart zariadenia (iPhone, Kindle), operačné systémy (iOS, Android), online obchody s aplikáciami (Apple Store, Google Play) a vstupy prehliadačov (Google Search, Facebook). Vysoká miera koncentrácie je v značnej miere spôsobená sieťovými efektmi, vznikajúcimi keď hodnota platformy pre každého spotrebiteľa používajúceho platformu rastie paralelne s počtom ostatných, ktorí používajú systém.¹⁷⁰ So zblížujúcou sa kontrolou obsahu, prístupu a online distribučných kanálov, veľké siete disponujú podstatnou súťažnou výhodou v prístupe k ohromnému množstvu osobných online dát o používateľoch.

Uvedená situácia zahŕňa viacero možností k predpokladu existencie súťaže na trhu algoritmických spotrebiteľov. Najdôležitejšou skutočnosťou je fakt, že prístup k takýmto sprostredkovateľom je nevyhnutný pre väčšinu dodávateľov (tvorcov) algoritmických spotrebiteľov, keďže nevyhnutne musia prejsť cez uvedených sprostredkovateľov, aby boli schopní mať dosah na svojich konečných používateľov (napr. prostredníctvom app store-obchodu s aplikáciami), alebo zbierali relevantné dáta (napr. prostredníctvom vyhľadávacej aplikácie). Výsledkom je, že digitálni sprostredkovatelia môžu ovplyvniť to, ktorý

---

¹⁶⁹ Shoshana Zuboff, *Big Other: Surveillance Capitalism and the Prospects of an Information Civilization*, 30 J. INFO. TECH. 75, 78–79 (2015).

¹⁷⁰ NICOLAI VAN GORP & OLGA BATURA, EUROPEAN PARLIAMENT DIRECTORATE-GEN. FOR INTERNAL POLICIES, POLICY DEP'T A: ECON. & SCI. POLICY., IP/A/ECON/2014-12, *CHALLENGES FOR COMPETITION POLICY IN A DIGITALISED ECONOMY* (8 July 2015).

algoritmický spotrebiteľ bude mať dosah na potenciálnych používateľov a za akých podmienok.

Zaujímavou otázkou je, ako táto trhová štruktúra ovplyvní dodávku tovarov. Dáta o spotrebiteľských aktuálnych a predpokladaných preferenciách môžu generovať významnú súťažnú výhodu pre každého dodávateľa, ktorý bude spolupracovať s mega platformami, pretože takíto dodávateľia budú lepšie schopní predpovedať a pokryť spotrebiteľský dopyt. Následne, kontrola nad spotrebiteľskými dátami môže umožniť veľkým platformám, ktoré budú zásobovať dátami algoritmických spotrebiteľov špekulatívne nastaviť svoju silu tak, aby mohli čiastočne kontrolovať dodávku tovarov. Následkom takéhoto stavu bude významný dosah na dopyt aj ponuku.

Z hľadiska možných rizík a prospechu, ktorý spotrebiteľom prinesú uvedené zmeny nie sme v dlhodobej vízii zástancami príliš pesimistického názoru. Technológia pripomína občas Fénixa a znovu a znovu sa zvykne nanovo „vynájsť“, niekedy aj s pomocou asistencie správne nastavenej regulácie. Stupeň sily a metódy kontroly sa môžu v budúcnosti zmeniť tak, aby sa na trhu posilnila súťaž. Taktiež Internet vecí môže zmeniť štruktúru dát, ktoré budú potrebné pre operácia algoritmických spotrebiteľov od internetu k viac fyzickým a pravdepodobne aj menej koncentrovaných vecí (ako napr. smart domovy, smart autá, smart prístroje, smart šaty). Tento vývoj môže na druhej strane odňať aspoň časť sily existujúcim internetovým sprostredkovateľom.

Záverom možno zhrnúť, že algoritmickí spotrebiteľia môžu významne ovplyvniť dynamiku trhu, modifikovať dopyt (výber spotrebiteľov) a dodávku (zmeniť mnohé dimenzie správania spotrebiteľov). Algoritmy majú potenciál vytvoriť pozitívne efekty na spotrebiteľov a spoločenský blahobyt. Zvýšením súťaže medzi dodávateľmi, algoritmy môžu zvýšiť produktovú dynamiku a efektivitu, čo následne môže viesť k zníženiu nákladov a vyššej kvalite produktov. Môžu tiež asistovať spotrebiteľom k napĺňaniu iných preferencií, ako napr. vyššia ekologická udržateľnosť a posilnenie súkromia. Navyše môžu znížiť aj transakčné náklady. Realizácia uvedených výhod v praxi bude závisieť okrem iného aj od rozsahu bariér vstupu na trh algoritmických spotrebiteľov, čo následne ovplyvní intenzitu súťaže medzi samotnými jednotlivými algoritmickými spotrebiteľmi. Bariéry vstupu môžu vznikáť z rôznych dôvodov, zahŕňajúc prístup k dátam o spotrebiteľských preferenciách, prístup k potenciálnym spotrebiteľom, trh vstupov, trh výstupov a výhradného správania algoritmickými spotrebiteľmi prostredníctvom viazania produktov alebo vznikajú v súvislosti s výhradnými kontraktmi.

4. Regulačné výzvy - riešenie problematiky výhradného správania navzájom súťažiacich algoritmov

Algoritmický spotrebiteľ môže potenciálne vstúpiť do exkluzívneho kontraktu s dodávateľmi, čím uzatvorí vstup pre iných algoritmických spotrebiteľov. Exkluzívne (výhradné) správanie algoritmického spotrebiteľa môže tiež budovať umelé bariéry pre dodávateľov. Algoritmický spotrebiteľ si napr. môže „vybrať“, že nebude nakupovať od určitého dodávateľa aj keď uvedený dodávateľ ponúka najlepšie podmienky na trhu. V takýchto prípadoch by malo súťažné právo aktívne zasiahnuť, aby nedošlo k protisúťažnému správaniu a deformácii trhu.

Relatívne jednoduchý prípad nastane, ak algoritmický spotrebiteľ, ktorý požíva významné trhové postavenie sa zapojí do výhradného protisúťažného správania. Takéto správanie môže byť postihnuté súťažnou legislatívou v rámci zákazu zneužitia dominantného postavenia. Aj tu však môžu vzniknúť zaujímavé nové výzvy pre súťažné právo. V prípade, ak napr. spoločnosť použije technológiu tak, aby prepojila zdarma poskytované služby s funkciami algoritmického spotrebiteľa, bude táto spoločnosť svojím konaním napĺňať znaky protisúťažného správania a protisúťažnej praktiky viazania tovarov a služieb?¹⁷¹ Odpoveď pravdepodobne nebude jednoznačná a bude závisieť od všeobecného vyvažovania spôsobenej škody a prospechu pre spotrebiteľov.

Zaujímavou otázkou bude aj prípad, kedy síce žiaden algoritmický spotrebiteľ nebude požívať významné trhové postavenie, ale viacero existujúcich algoritmov sa zapojí do protisúťažného paralelného správania. Každý algoritmický spotrebiteľ síce je aplikovaný samostatne a nezávisle svojím používateľom, kumulatívny efekt vyvstávajúci z paralelného použitia algoritmov mnohými používateľmi však môže ovplyvniť súťaž na trhu.

Záverom je možné zhrnúť, že súčasná legislatíva neobsahuje všetky regulačné nástroje, ktoré bude pravdepodobne v budúcnosti nutné využiť, aby použitie algoritmických spotrebiteľov v praxi nespôsobovalo nežiaduce protisúťažné účinky na trhu. Iné regulačné nástroje budú musieť byť vymyslené a navrhnuté pre zabezpečenie odstránenia bariér vstupu na trh algoritmických spotrebiteľov. Bude tiež potrebné regulačne novo riešiť situácie ako

---

¹⁷¹ Alden F. Abbott & Joshua D. Wright, *Anti-trust Analysis of Tying Arrangements and Exclusive Dealing*, in ANTITRUST LAW AND ECONOMICS 183, 183 (Keith N. Hylton ed., 2010).

viazanie poskytovania tovarov a služieb, zvýšenie sily kupujúceho a regulovať zjednodušenie možnosti vytvorenia nežiaducej oligopolistickej koordinácie na trhu.

Zdroje

MINGHUA HE, N. R. Jennings , HO-FONG LEUNG. *On Agent-Mediated Electronic Commerce*, 15 IEEE TRANSACTIONS ON KNOWLEDGE & DATA ENGINEERING 985, 985–90 (2003)

M. GALL, N. ELKIN –KOREN. *Algorithmic Consumers*, Harvard Journal of Law and Technology 30, 2 (2017)

S. Keegan, G.M.P. O’Hare & M.J. O’Grady, *Easishop: Ambient Intelligence Assists Everyday Shopping*, 178 INFO. SCI. 588, 589–90 (2008)

Gaurav Tewari, Jim Youll & Pattie Maes, *Personalized Location-Based Brokering Using an Agent-Based Intermediary Architecture*, 34 DECISION SUPPORT SYS. 127, 127–30 (2002)

Yiannis Gabriel, *Identity, Choice and Consumer Freedom — The New Opiates? A Psychoanalytic Interrogation*, 15 MARKETING THEORY 25, 27 (2015)

Ariel Ezrachi & Maurice E. Stucke, *Artificial Intelligence & Collusion: When Computers Inhibit Competition* , Univ. of Oxford Ctr. for Competition Law & Policy, Working Paper No. CCLP(L)40, Univ. of Tenn. College of Law, Research Paper 267, May 2015

Ariel Ezrachi & Maurice E. Stucke, *Virtual Competition: The Promise and Perils of the Algorithm-Driven Economy*, Harvard University Press, 2016, ISBN 9780674545472

Alden F. Abbott & Joshua D. Wright, *Anti-trust Analysis of Tying Arrangements and Exclusive Dealing*, ANTITRUST LAW AND ECONOMICS 183, 183. Keith N. Hylton ed., 2010

II. část
PRÁVO PROTI NEKALEJ SÚŤAŽI

Nemajetková ujma (Pohľad na problematiku v oblasti práva proti nekalej súťaži)

Non-pecuniary damage (View of the issue from the perspective of law against unfair competition)

V o z á r, J. *

The contribution deals with the issue of non-pecuniary damage compensation as a form of satisfaction when intervening in the law against unfair competition. It points to the fact that acknowledgment of satisfaction is at the discretion of the court. The molding of law by judicial decisions not only emphasises their predictability; it envisages the application of law in accordance with its meaning and purpose. The court must take into account mutual relations of individual arguments coming into consideration and to balance their role in a particular case with regard to its specific character and the person whose personality rights have been infringed.

Key words: *non-pecuniary damage, satisfaction, unfair competition, case law*

1. Teoretické východiská

Nemajetková (imateriálna, morálna) ujma patrí k novším právnym pojmom, aj keď základy tohto inštitútu možno nájsť už v rímskom práve.¹⁷² Tento inštitút sa opätovne

---

* Doc. JUDr. Jozef Vozár, CSc. Riaditeľ Ústavu štátu a práva SAV v Bratislave. Príspevok bol spracovaný v rámci riešenia projektu APVV č. 15-0456 „Dlhodobé a recentné tendencie vývoja pozitívneho práva vo vybraných právnych odvetviach.“

¹⁷² Náhrada škody ako sankcia spôsobenia nemajetkovej ujmy sa objavuje v kapitalistickom súkromnom práve. In LUBY, Š. Prevencia a zodpovednosť v občianskom práve. II. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1958, s. 436.

V súvislosti s témou článku v prvorepublikovej právnej úprave nachádzame náhradu nemajetkovej ujmy v zákone č. 111/1927 Sb. z. a n. o ochrane proti nekalej súťaži, kde v zmysle § 16 ods. 4 mohol súd okrem náhrady škody žalobcovi na jeho návrh prisúdiť aj primerané odškodné za utrpenie príkoria a inej osobnej ujmy.

udomácnil v slovenskom právnom poriadku po roku 1989.¹⁷³ Teoretické východiská tohto pojmu v našej literatúre však možno nájsť omnoho skôr, a to v dielach Š. Lubyho.¹⁷⁴

Zodpovednosť za škodu a zodpovednosť za nemajetkovú ujmu možno označiť za klasické civilistické témy. Zodpovednosti za škodu je venovaná pozornosť v niekoľkých monografiách, tak v českej, ako aj v slovenskej odbornej literatúre. Zodpovednosť za nemajetkovú ujmu je spracovaná len v niekoľkých odborných článkoch. Je to následkom aj toho, že tento inštitút sa opätovne plnohodnotne udomácnil v československom právnom poriadku až po roku 1989.¹⁷⁵

Náprava nemajetkovej ujmy nesleduje cieľ poskytnúť poškodenému náhradu peňažného ekvivalentu ani obnovu pôvodného stavu (ujmu v osobnej sfére postihnutého totiž pre jej povahu nemožno ani obnoviť, ani v peniazoch presne ohodnotiť a vyčíslieť), ale iba jej určité spravodlivé zmiernenie (tzv. zadosťučinenie, satisfakciu).¹⁷⁶ Majetkové ujmy sa často stotožňujú so škodou, čo už vo svojom nadčasovom diele pred viac ako pol storočím označil Š. Luby za nesprávne.¹⁷⁷ Tieto dva termíny veľmi úzko súvisia, o čom svedčia vydané Princípy európskeho deliktuálneho práva, kde škodu chápajú ako ujmu, ktorá sa nahradzuje v zmysle jeho ďalších ustanovení.¹⁷⁸ V niektorých krajinách považujú tieto dva pojmy raz za synonymá, raz

---

¹⁷³ Prvý zákon, ktorý zaviedol tieto zmeny, bol zákon č. 87/1990 Zb., ktorým sa novelizoval Občiansky zákonník. Podľa § 13 ods. 1 tohto zákona občan má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadosťučinenie.

(2) Ak by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť občana alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má občan tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

(3) Výšku náhrady podľa odseku 2 určí súd s ohľadom na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

V súčasnosti môžeme tento pojem registrovať v desiatkach zákonov súkromného a verejného práva. Komplexné spracovanie inštitútu náhrady nemajetkovej ujmy sa nachádza v článkoch: KEREČMAN, P. Právo na primerané zadosťučinenie a náhradu nemajetkovej ujmy v slovenskom právnom poriadku (1. časť). In: *Justičná revue*, 2006, s. 1 157 – 1 182; KEREČMAN, P. Právo na primerané zadosťučinenie a náhradu nemajetkovej ujmy v slovenskom právnom poriadku (2. časť). In: *Justičná revue*, 2006, s. 1 431 – 1 445.

¹⁷⁴ LUBY, Š. *Prevenia a zodpovednosť v občianskom práve*. I. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1958, s. 98, 219, 273.

¹⁷⁵ Prvý zákon, ktorý zaviedol po novembri 1989 pojem ujma a primerané zadosťučinenie, bol zákon č. 87/1990 Zb., ktorým sa novelizoval Občiansky zákonník – § 13.

¹⁷⁶ LAZAR, J. a kol. *Základy občianskeho hmotného práva*. 2. vydanie, 2. zväzok. Bratislava: Iura Edition, 2004, s. 557.

¹⁷⁷ LUBY, Š. *Prevenia a zodpovednosť v občianskom práve*. I. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied. 1958, s. 274-275. Autor poukazuje na to, že nie každá majetková ujma je škodou. J. Švestka chápe oba pojmy v pomere triedy (vyšší stupeň) a rodu (nižší stupeň). Pozri ŠVESTKA, J. *Odpovednosť za vady podľa československého socialistického práva*, UK Praha, 1976, s. 72.

¹⁷⁸ ELISCHER, D. *Pojetí škody, resp. újmy v aktuálních dokumentech evropského deliktního „soft law“*. In: *Právník*, 2011, č. 4, s. 380, 382.

rozdielne, pričom škodou nazývajú vlastný zásah (poškodenie) osobnej či majetkovej sféry, kým za ujmu označujú majetkové a nemajetkové následky takéhoto zásahu.¹⁷⁹

Primerané zadosťučinenie sa chápe ako nástroj na odstránenie spôsobenej nemajetkovej ujmy. Predovšetkým môže ísť o ujmu vo forme zásahu do dobrej povesti právnickej osoby (tzv. goodwill), resp. do dobrého mena fyzickej osoby. Formy, v akej možno primerané zadosťučinenie poskytnúť, sú rôzne; môže to byť najmä ospravedlnenie (v prvom rade vo verejnej forme), ale aj vyplatenie peňažnej sumy. Všeobecnou tendenciou je rozširovanie rozsahu náhrady škody, vrátane škody nemajetkovej, teda inými slovami, rozsiahlejšia ochrana poškodeného.¹⁸⁰ Poskytnutie zadosťučinenia v peniazoch bude prichádzať do úvahy najmä v prípade, ak ujma – svojou povahou nemajetková – bude mať negatívny dosah aj majetkového charakteru (najčastejšie v podobe straty klientely), ktoré ani zadosťučinenie vo forme ospravedlnenia nebude môcť odčiniť alebo zvrátiť.¹⁸¹

Podobne ako pri majetkovej ujme aj pri nemajetkovej ujme sa na vznik zodpovednosti vyžaduje dôkaz existencie kauzálneho nexu, viažuceho sa na protiprávne konanie rušiteľa, v dôsledku ktorého došlo k vzniku určitej nemajetkovej ujmy. Zodpovednosť rušiteľa sa posudzuje podľa objektívneho princípu (zavinenie sa neskúma a ani sa nijako nepredpokladá). Na vznik zodpovednosti stačí zvyčajne už ohrozenie príslušných chránených práv. Ide teda o tzv. súkromnoprávny delikt ohrozovacej povahy. Objektívna zodpovednosť za ohrozenie alebo porušenie práv je systémovo príznačná práve pre oblasť zákonnej ochrany práv na nehmotné statky a ochrany hospodárskej súťaže.¹⁸² Primerané zadosťučinenie je v prvom rade satisfakčný prostriedok (žaloba, ktorou sa žalobca domáha priznania primeraného zadosťučinenia, sa nazýva aj satisfakčná), preto sa pri ňom neberú do úvahy prvky, ktoré majú materiálnu povahu, keďže tento právny prostriedok neslúži primárne materiálnej reparácii. Samozrejme, poskytnutie primeraného zadosťučinenia má aj povahu sankčnú, keďže zaplatenie zadosťučinenia predstavuje pre rušiteľa aj istú finančnú ujmu, ale táto sankčná stránka hrá pri poskytovaní zadosťučinenia len vedľajšiu úlohu. Rozhodujúca bude nemateriálna stránka satisfakcie. Subjektívne a sankčné kritériá nie sú teda určujúcimi

---

¹⁷⁹ Tamže, s. 382.

¹⁸⁰ PELIKÁNOVÁ, I. Právni zodpovednosť i v jejích různých formách vždy dle jejího smyslu a účelu dle zákona a její současné vývojové tendence (se zaměřením především na náhradu škody) s přihlédnutím ke zvláštnostem českého práva. In XX. Karlovarské právnické dny. Monografie „effet utile“. Praha: Leges, 2012, s. 231.

¹⁸¹ ELIÁŠ, K. Kurs obchodního práva – Úvodní a obecná část. Soutěžní právo. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 1997, najmä s. 291.

¹⁸² TELEČ, I. – TŮMA, P. Autorský zákon (EVK). 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 422.

kritériami pri určovaní primeranosti zadosťučinenia.¹⁸³ Domnievame sa, že pri súčasnom stave súťažného prostredia v našej krajine nemali by sme sankčné kritérium podceňovať. V prípade žaloby je nevyhnutné, aby žalobca presne určil a špecifikoval nemateriálnu ujmu, ktorej kompenzáciu si nárokuje, ako aj fakty dokumentujúce rozsah týchto nehmotných strát (miera agresivity konania, trvanie protiprávneho konania). K obom funkciám primeraného zadosťučinenia sa vyjadril aj Vrchný súd v Prahe¹⁸⁴: „*Pri posudzovaní odôvodnenosti nároku na primerané zadosťučinenie v peniazoch treba zobrať do úvahy, že na jednej strane ide o vyrovnanie ujmy poškodeného, ale na druhej strane tiež určitú súkromnoprávnu sankciu toho, kto závadne konal.*“ Primerané zadosťučinenie sa chápe ako nástroj na odstránenie ujmy nemateriálneho charakteru, a nie ako náhrada za spôsobenú materiálnu škodu. K tomu NS ČR¹⁸⁵ uviedol: „*Právna teória a prax sú zajedno v tom, že nárok na primerané zadosťučinenie je nárokom, ktorým sa reparuje ujma nemateriálnej povahy. Tento aspekt vyplýva už zo samotnej podstaty tohto nároku, ktorý sa označuje ako zadosťučinenie alebo satisfakcia, aby sa už v samotnom jeho názve zdôraznila jeho nemateriálna povaha.*“

Jedným konaním možno dôjsť k porušeniu viacerých skutkových podstát nekalej súťaže, ale možno zasiahnuť aj do dobrej povesti právnickej osoby. Súčasne je však potrebné brať ohľad na to, že dobrú povest' právnickej osoby možno hodnotiť iba podľa jej správania v obchodných vzťahoch. Ak tento subjekt neplní svoje záväzky riadne a včas, prípadne iba výnimočne splní svoje povinnosti včas, nemožno dospieť k záveru, že ide o právnickú osobu podnikateľa, ktorá by „požívala“ dobrú povest'. Z toho je zrejmé najmä to, že dobrá povest' právnickej osoby je predovšetkým utváraná na základe skúseností, ktoré s týmto subjektom majú osoby, ktoré s ním prichádzajú do kontaktu – obchodní partneri, zákazníci atď. Podľa judikatúry NS ČR za nehmotnú ujmu môžeme považovať stratu jedinečnosti, sebaúcty, rozlišovacej spôsobilosti, prestíže z hľadiska jeho solídnosti a poctivosti.¹⁸⁶

Problematika nemajetkovej ujmy a primeraného zadosťučinenia ako satisfakcie za nemajetkovú ujmu je v súkromnom práve upravená v občianskom práve (napr. ochrana osobnosti, dobrej povesti právnických osôb, ohrozenie práv z duševného vlastníctva), v autorskom práve a v obchodnom práve (nekalá súťaž). V slovenskej právnej úprave sú rôzne

---

¹⁸³ Rozsudok NS ČR, sp. zn. 29 Odo 652/10-161.

¹⁸⁴ Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe, sp. zn. 3 Cmo 684/95.

¹⁸⁵ Rozhodnutie NS ČR, sp. zn. 29 Odo 652/2001.

¹⁸⁶ Rozhodnutie NS ČR, sp. zn. 32 Cdo 1 39/2008.

formulované kritériá na náhradu nemajetkovej ujmy tak v Občianskom zákonníku, ako aj v Obchodnom zákone. Autorský zákon odkazuje na zákonné riešenie uvedené v Občianskom zákonníku.¹⁸⁷ Domnievame sa, že táto odlišnosť právnej úpravy predpokladov priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch nie je výsledkom sofistikovaného postupu zákonodarcu, ale skôr výsledkom zákonodarnej nekoordinovanosti. Pritom, podľa môjho názoru, kritériá na prisúdenie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch mohli byť pre všetky tri zákony z oblasti súkromného práva identické a judikatúra by vo svojej rozhodovacej činnosti precizovala všeobecné podmienky jej priznania a zároveň by zobrala do úvahy osobitosti jednotlivých zákonov. Komparujúc tri súkromnoprávne úpravy – občianskoprávnu, obchodnú a autorskú – vychádza ako najprecíznejšia úprava v Občianskom zákonníku pre oblasť ochrany osobnosti (§ 13 ods. 2 a 3 OZ), kde pre výšku priznania nemajetkovej ujmy v peniazoch sú stanovené dve kritériá:

- závažnosť vzniknutej ujmy,
- okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

Obchodnoprávna úprava je v tejto oblasti strohá. Zákon v § 53 ods. 1 hovorí len o možnosti požadovať primerané zadosťučinenie, ktoré sa môže poskytnúť aj v peniazoch. Na druhej strane nič nebráni tomu, aby sa pri hľadaní kritérií priznania výšky nemajetkovej ujmy judikatúra aj v oblasti obchodného práva inšpirovala touto občianskoprávnou úpravou.

2. Vznik zodpovednosti za ujmu podľa Obchodného zákonníka

Zodpovednosť za škodu a za ujmu majú veľa spoločných znakov. Pri nekalej súťaži sa často stáva, že jedným konaním možno spôsobiť nielen škodu, ale aj ujmu. Čo majú uvedené zodpovednosti spoločné a čo rozdielne?

Podobne ako pri škode, tak aj pri nemajetkovej ujme sa na vznik zodpovednosti vyžaduje dôkaz existencie kauzálneho nexu viažuceho sa na protiprávne konanie rušiteľa, v dôsledku

---

¹⁸⁷ S pojmom ujma pracuje aj Autorský zákon, aj keď len vo veľmi stručnej podobe, keď v rámci § 56 Autorského zákona nazvanom „Ochrana autorského práva“ priznáva autorovi, do ktorého práva sa neoprávnene zasiahlo alebo ktorého právu hrozí neoprávnený zásah, aj možnosť domáhať sa náhrady ujmy podľa osobitného predpisu, pričom sa odkazuje na Občiansky zákonník, ktorý problematiku náhrady nemajetkovej ujmy rieši v § 442a ods. 1 OZ. Podľa uvedeného ustanovenia OZ pri porušení alebo ohrození práva duševného vlastníctva sa uhradza aj nemajetková ujma v peniazoch, ak by sa priznanie iného zadosťučinenia, najmä ospravedlnenie alebo zverejnenie rozsudku súdu na náklady osoby, ktorá porušila alebo ohrozila právo duševného vlastníctva, nezdalo postačujúce.

ktorého došlo k vzniku určitej nemajetkovej ujmy. Zodpovednosť rušiteľa sa posudzuje podľa objektívneho princípu (zavinenie sa neskúma a ani sa nijako nepredpokladá). Na vznik zodpovednosti za ujmu stačí už ohrozenie príslušných chránených práv. Ide teda o tzv. súkromnoprávny delikt ohrozovacej povahy. Objektívna zodpovednosť za ohrozenie alebo porušenie práv je systémovo príznačná práve pre oblasť zákonnej ochrany práv na nehmotné statky a ochrany hospodárskej súťaže.¹⁸⁸ Pri zodpovednosti za ujmu nie je možné sa exculpovať, pretože takáto možnosť prichádza do úvahy len pri zodpovednosti založenej na zavinení. Škodca zodpovedá za ujmu bez ohľadu na zavinenie alebo vedomosť, že svojím konaním porušuje právo. Teoreticky sa možno zbaviť zodpovednosti za ujmu ako objektívnej zodpovednosti. V praxi pôjde o veľmi zriedkavé prípady nekalej súťaže, keď by sa škodcovi podarilo dokázať, že k ujme došlo vlastným konaním poškodeného. Škodu vyžadujú sudy presne dokázať, pri ujme stačí ujmu preukázať a odôvodniť. Škoda sa dá presne vyčíslit' a len vo výnimočných prípadoch môže súd použiť pri náhrade škody sudcovskú úvahu, presné určenie ujmy nie je možné. Na rozdiel od žalobného nároku na náhradu škody, kde priznaná náhrada odškodňuje v zásade celú spôsobenú škodu, poskytnuté zadosťučinenie sa má uhrádzať primerane. Jedným konaním môže škodca privodiť ujmu podobne ako škodu aj viacerým súťažiteľom. Treba rozdielne chápať náhradu škody a ujmy. Nemožno ich zamieňať. Primerané zadosťučinenie sa chápe ako nástroj na odstránenie ujmy nemateriálneho charakteru, a nie ako náhrada za spôsobenú materiálnu škodu. V prípade ujmy hmotného charakteru zákon upravuje dva kompenzačné prostriedky, a to náhradu škody a vydanie bezdôvodného obohatenia. Preto nie je možné pripustiť, aby si oprávnený cestou nároku na zaplatenie primeraného peňažného zadosťučinenia riešil vzniknutú hmotnú ujmu. Primerané zadosťučinenie slúži predovšetkým ako kompenzácia nemajetkovej ujmy, ktorá môže mať aj majetkový dopad.

Ujma je jeden z pojmových znakov generálnej klauzuly nekalej súťaže. Ako som už uviedol, je to pojem širší ako škoda. Zahŕňa nielen majetkovú ujmu, ale môže ísť aj o nehmotnú ujmu (napr. ohrozenie dobrej povesti). Na splnenie skutkovej podstaty vyjadrenej v generálnej klauzule nekalej súťaže nie je potrebné, aby k spôsobeniu ujmy skutočne došlo, stačí, ak jej vznik hrozí. Aby bolo možné kvalifikovať určité konanie ako nekalosúťažné, musí spĺňať nielen špeciálnu skutkovú podstatu, ale aj všetky predpoklady uvedené § 44 ods. 1 OBZ. Preto

---

¹⁸⁸ TELEČ, I. – TŮMA, P. Autorský zákon (EVK). 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 422.

asi neprekvapí, že termín ujma ostatné špeciálne skutkové podstaty s výnimkou § 50 OBZ nepoužívajú.¹⁸⁹

V prípade žaloby je nevyhnutné, aby žalobca presne určil a vyšpecifikoval nemateriálnu ujmu, ktorej kompenzáciu si nárokuje, ako aj fakty dokladajúce rozsah týchto nehmotných strát (miera agresivity konania, trvanie protiprávneho konania, opakovateľnosť a podobne). K obom funkciám primeraného zadost'učinenia sa vyjadril aj Vrchný súd v Prahe¹⁹⁰ takto: „*Pri posudzovaní odôvodnenosti nároku na primerané zadost'učinenie v peniazoch treba zobrať do úvahy, že na jednej strane ide o vyrovnanie ujmy poškodeného, ale na druhej strane aj o určitú súkromnoprávnu sankciu toho, kto protiprávne konal.*“

3. Forma primeraného zadost'učinenia

Primerané zadost'učinenie slúži ako náhrada za spôsobenú nemajetkovú ujmu, ktorá je predovšetkým zásahom do dobrej povesti a dobrého mena súťažiteľa. Existujú viaceré formy, v ktorých je možné primerané zadost'učinenie poskytnúť. Môže ísť o ospravedlnenie, ale aj o vyplatenie peňažnej sumy. Nepeňažná forma zadost'učinenia má povahu tzv. morálneho plnenia. Ide o odčinenie spôsobenej nemajetkovej ujmy tými istými alebo podobnými prostriedkami, akými bola táto ujma vyvolaná, napr. uverejnenie opravného článku alebo doplňujúcej informácie, verejného ospravedlnenia najčastejšie v tlači, rozhlase alebo v televízii. Neverejné ospravedlnenie napríklad súkromným listom nie je vylúčené, ale v praxi sa využíva len ojedinele. Dotknutá osoba má väčšinou záujem, aby sa o ospravedlnení dozvedela širšia verejnosť. Aj keď uverejnenie ospravedlnenia navrhuje žalobca neznamená to, že môže žiadať uverejnenie čohokoľvek. Vrchný súd v Prahe okrem iného uviedol, že nemožno pripustiť, aby bolo povinnému uložené (na jeho náklady) v texte ospravedlnenia uverejniť v podstate text reklamného charakteru ohľadne výrobku oprávneného.¹⁹¹

---

¹⁸⁹ Podľa § 50 ods. 1 a 2 OBZ:

„Zľahčovaním je konanie, ktorým súťažiteľ uvedie alebo rozširuje o pomeroch, výrobkoch, alebo výkonoch iného súťažiteľa nepravdivé údaje spôsobilé tomuto súťažiteľovi privodiť ujmu. Zľahčovaním je aj uvedenie a rozširovanie pravdivých údajov o pomeroch, výrobkoch alebo výkonoch iného súťažiteľa, pokiaľ sú spôsobilé tomuto súťažiteľovi privodiť ujmu.“

¹⁹⁰ Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe, sp. zn. 3 Cmo 684/95.

¹⁹¹ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 14.1.2004 sp. zn. 3 Cmo 33/2003

Ak žalobca požaduje primerané zadosťučinenie nepeňažnou formou, musí v žalobnom petite uviesť presné znenie ospravedlnenia vrátane toho, kde a v akom rozsahu má byť ospravedlnenie uverejnené. Ospravedlnenie nebude súd opravovať a nesmie znamenať napr. skrytý útok na žalovaného.¹⁹² Ospravedlnenie v médiách má pre žalobcu väčšinou význam, len ak bude uverejnené čo najskôr od času nekalosúťažného konania. Neskoršie hrozí, že ospravedlnenie nebude plniť svoju funkciu, či dokonca bude kontraproduktívne.

Ak ide o vyriešenie otázky poradia jednotlivých nárokov či pravidiel priznávania niektoej z oboch foriem zadosťučinenia, text Obchodného zákonníka dáva jednoznačne prednosť primeranému zadosťučineniu v nehmotnej podobe pred vyplatením satisfakcie v peňažnej forme.¹⁹³ Podobne aj autori K. Eliáš a J. Bejček¹⁹⁴ uvádzajú, že primerané zadosťučinenie v peniazoch je možné požadovať až vtedy, ak zadosťučinenie v nepeňažnej forme nemôže slúžiť ako satisfakcia alebo by nemateriálnu ujmu nekompensovalo v dostatočnej miere.

Podobný záver vyplýva aj z prevažnej časti judikatúry. Najvyšší súd SR vyslovil názor, že požadovať zadosťučinenie v peniazoch je namieste vtedy, ak osobe, ktorej práva boli porušené alebo ohrozené nekalou súťažou, vznikla aj iná než majetková ujma a ak by jej nepeňažná forma zadosťučinenia neposkytovala primerané zadosťučinenie.¹⁹⁵ V zásade pôjde o prípady, v ktorých ujma, svojou povahou nemajetková, bude mať také negatívne dosahy, ktoré ani zadosťučinenie vo forme napr. ospravedlnenia nebude spôsobilé zvrátiť.

Primerané zadosťučinenie v peniazoch možno požadovať až vtedy, ak zadosťučinenie v nepeňažnej forme nemôže slúžiť ako satisfakcia alebo by nemateriálnu ujmu nekompensovalo v dostatočnej miere.¹⁹⁶ Tento nespochybniteľný názor vychádza zo znenia zákona. Na strane druhej si treba uvedomiť, že sme v oblasti obchodného práva, kde sa všetko točí okolo kategórie zisku. Nemožno vylúčiť, že v určitých špecifických situáciách bude postačovať aj ospravedlnenie, najmä ak si určitý problém nekalosúťažného konania všimli aj

---

¹⁹² ONDREJOVÁ, D. Právni prostriedky ochrany proti nekalé súťaži. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 104.

¹⁹³ VEČERKOVÁ, E. Nekalá súťaž a reklama (vybrané kapitoly). Brno: Masarykova univerzita, 2005, s. 172.

¹⁹⁴ ELIÁŠ, K. – BEJČEK, J. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 371 a 372.

¹⁹⁵ Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Obo 4/2000.

¹⁹⁶ ELIÁŠ, K. – BEJČEK, J. a kol. Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 371 a 372. VEČERKOVÁ, E. Nekalá súťaž a reklama (vybrané kapitoly). Brno: Masarykova univerzita, 2005, s. 172.

médiá. Inštitút ospravedlnenia však považujeme za účinnejší prostriedok nápravy protiprávneho stavu skôr v prípadoch ochrany osobnosti ako nekalej súťaže.

Zákonná formulácia nevyklučuje kombináciu peňažnej a nepeňažnej formy zadosťučinenia tak, aby v celkovom súhrne bolo zadosťučinenie primerané. Voľba formy zadosťučinenia je na žalobcovi, záleží na ňom tak, ako aj dôkazné bremeno k odôvodnenosti a oprávnenosti jeho voľby.

4. Primeranosť peňažného zadosťučinenia

Primeranosť, ktorá je pojmovým znakom zadosťučinenia, sa vzťahuje nielen na výšku poskytnutého zadosťučinenia, ale aj na jeho zvolenú formu a rozsah. Na rozdiel od žalobného nároku na náhradu škody, kde priznaná náhrada odškodňuje v zásade všetku spôsobenú škodu, poskytnuté zadosťučinenie sa bude uhrádzať primerane.

Súd priznáva peňažné zadosťučinenie vrátane jeho konkrétnej výšky na základe vlastnej úvahy; takto má dostatočný priestor na zváženie všetkých okolností prípadu. Žalobným petitom je súd viazaný do takej miery, že nesmie v žalobe požadovanú výšku peňažného zadosťučinenia prekročiť.¹⁹⁷

Vrchný súd v Prahe vo svojom rozhodnutí¹⁹⁸ uviedol úvahu o primeranosti výšky peňažného zadosťučinenia, ako aj o otázkach dôkazného bremena: „Možno prihliadnuť na to, ako a akým spôsobom výšku primeraného zadosťučinenia žalobca zdôvodňuje a aké dôkazy v tomto smere uvádza, ale rozhodná je v tomto prípade úvaha súdu, ktorá smeruje k nájdeniu primeranej výšky priznávaného zadosťučinenia v peniazoch v pomere k vzniknutej ujme. Nemožno síce stanoviť žiadnu stupnicu, žiadne ohodnotenie závažného konania, táto úvaha však nie je a nemôže byť ľubovoľná. Vždy bude súd o výške uvažovať v intenciách konkrétneho sporu. Vo svojom hodnotení musí vychádzať z konkrétnych zistených skutkových okolností a pre základ tohto svojho uváženia môže vykonať i dôkazy, ktoré sám oprávnený nenavrhol. Potom musí súd posúdiť, aká výška zadosťučinenia je primeraná. Neprichádza do úvahy

---

¹⁹⁷ Podľa § 153 ods. 2 OSP: „Súd môže prekročiť návrhy účastníkov a prisúdiť viac, než čoho sa domáhajú, iba vtedy, ak sa konanie mohlo začať aj bez návrhu alebo ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkmi.“

¹⁹⁸ Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe, sp. zn. 3 Cmo 684/95.

doloženie určitej výšky tejto ujmy žalobcom, lebo sama povaha tejto ujmy jej priame vyčíslenie neumožňuje. Nemožno preto zamietnuť žalobu iba z toho dôvodu, že žalovaný nenavrhol dôkazy o výške ním požadovanej ujmy, keď má súd inak za preukázané, že táto ujma vznikla.“ Zároveň z českej judikatúry vyplýva i to, že sudcovská úvaha o výške peňažného zadosťučinenia musí byť preskúmateľná. Výslovne to uviedol Najvyšší súd ČR:¹⁹⁹ „Primeranosť zadosťučinenia, ktorá predstavuje tiež primeranosť výšky peňažnej formy zadosťučinenia, je nutné posudzovať v závislosti od konkrétnych okolností jednotlivého prípadu... Primeranosť výšky peňažného zadosťučinenia musí byť posudzovaná tak z objektívnych, ako aj zo subjektívnych hľadísk. Objektívnymi kritériami sú najmä závažnosť a intenzita nekalosúťažného konania, dosah tohto konania (akú veľkú časť trhu konanie zasiahlo), vplyv tohto konania na počet súťažiteľov v odbore, hodnota goodwillu postihnutého, úroveň obratu v danom okruhu obchodov i výška obratu. Patrí sem tiež okolnosť, či ten, ktorý sa nekalosúťažného konania dopustil, si bol tohto konania vedomý, poprípade si mohol a mal byť tohto konania vedomý, tiež motív tohto konania, okolnosť, ako ten, ktorý sa konania dopustil, reagoval na upozornenie a požiadavky postihnutého, poprípade či postihnutý dával najavo svoj nezáujem o nekalosúťažné konanie druhého subjektu.“

Vrchný súd v Olomouci²⁰⁰ pri stanovení výšky primeraného zadosťučinenia zvažoval nasledujúce aspekty: „Ak ide o rozsah nemateriálnej ujmy, odvolací súd zastáva názor, že povaha tejto ujmy neumožňuje jej vyčíslenie a pri stanovení formy a výšky primeraného zadosťučinenia je tak potrebné zväžiť, že konanie žalovaného malo trvajúcí charakter, jednalo sa o úmyselné konanie motivované zisťným úmyslom.“²⁰¹

V rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pri uvažovaní o výške primeraného zadosťučinenia zohráva najdôležitejšie kritérium otázka dĺžky protiprávneho konania a dobrovoľnosti upustenia od tohto konania.²⁰²

¹⁹⁹ Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 1 Odon 45/97.

²⁰⁰ Rozhodnutie Vrchného súdu v Olomouci, sp. zn. 4 Cmo 162/2007.

²⁰¹ Podľa názoru právnej teórie a praxe pri úvahe o určení výšky peňažného zadosťučinenia súd prihliadne aj na to, či pôvodca neoprávneného zásahu zasiahol do osobnosti fyzickej osoby z nedbanlivosti (ľahkovážnosti), alebo či mu je možné na neoprávnenom zásahu a vzniknutom závažnom nepriaznivom následku pripočítať úmysel, popr. dokonca zlý úmysel a pohnútku (rozsudok Najvyššieho súdu č. k. 1 Cdo 1/93 z 30. 11. 1993).

²⁰² Pozri k tomu Rozhodnutia č. 5 Obo 138/2006 a 3 Obo 95/2005.

Hoci v zásade platí, že kritériá objektívnej a subjektívnej povahy majú skôr vedľajšiu povahu, treba ich brať do úvahy, keďže poskytnutie peňažného zadosťučinenia, ako aj určenie jeho formy a výšky sa posudzuje od prípadu k prípadu. Čo sa týka výšky peňažného zadosťučinenia, tak sa zo strany žalobcu nevyžaduje určenie presného peňažného ekvivalentu jemu spôsobenej nemateriálnej ujmy, nemôže sa však iba odvolávať na všeobecné tvrdenia, že mu ujma vznikla. Z rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 32 Odo 511/2006 v tejto súvislosti napr. vyplýva, že povinnosťou žalobcu, ktorého právo bolo ohrozené alebo porušené nekalosúťažným konaním žalovaného a ktorý požaduje zadosťučinenie v peňažnej forme, je tvrdiť, prečo práve forma peňažnej satisfakcie je s ohľadom na uvedené a preukázané nekalosúťažné konanie namieste a prečo je primeranou práve požadovaná suma. Tento prístup je v súlade už s prvorepublikovou judikatúrou.²⁰³

V prípade ujmy hmotného charakteru zákon upravuje dva kompenzačné prostriedky, a to náhradu škody a vydanie bezdôvodného obohatenia. Nie je možné preto pripustiť, aby si oprávnený cestou nároku na zaplatenie primeraného peňažného zadosťučinenia riešil vzniknutú hmotnú ujmu. Primerané zadosťučinenie slúži, ako už bolo spomenuté, predovšetkým na kompenzáciu nemajetkovej ujmy, ktorá môže mať aj majetkový dosah.

5. Dokazovanie nemajetkovej ujmy

V konaní vo veciach nekalej súťaže platí, že dôkazné bremeno nesie žalobca, teda osoba, ktorá tvrdí, že jej bola spôsobená nemateriálna ujma neoprávneným zásahom

Žalobca teda musí dokázať existenciu zásahu, to znamená, že k určitému konaniu, ktoré je zásahom do práv žalobcu, skutočne došlo, ako aj už spomenutú súvislosť medzi zásahom a vzniknutou škodou. Žalobca nesie aj dôkazné bremeno ohľadom dokazovania predpokladov priznania primeraného zadosťučinenia. Ako dôkazné prostriedky je možné použiť napr. výsluch svedkov či predloženie listín na potvrdenie, resp. vyvrátenie tvrdení žalovaného.²⁰⁴

Nie všetky fakty sa v práve dokazujú. Návrh na primerané zadosťučinenie nemusí byť opatrený dôkazmi čo do výšky primeraného zadosťučinenia, mal by však obsahovať solídne

---

²⁰³ Pozri rozhodnutie Vážny, č. 11 142.

²⁰⁴ KERECMAN, P. Právo na primerané zadosťučinenie a náhradu nemajetkovej ujmy v slovenskom právnom poriadku (2. časť). In Justičná revue, 2006, č. 10, s. 1438 – 1439.

dôvody svedčiace o závere, že povahe daného prípadu zodpovedá, aby sa aplikovalo primerané zadost'učinenie.²⁰⁵

V praxi je obvykle jednoduchšie uplatnenie nároku na primerané zadost'učinenie ako nároku na náhradu škody či nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, a to najmä vzhľadom na problematickosť dokazovania v prípade oboch naposledy menovaných inštitútov. Nemajetkovú ujmu stačí len preukázať, čo nie je synonymom dokazovania ako pri náhrade škody. Tomuto názoru zodpovedá aj judikatúra slovenských súdov. Primeranosť zadost'učinenia vyjadreného v peniazoch netreba (ani nemožno) preukazovať tak ako výšku škody alebo bezdôvodné obohatenie.²⁰⁶

Pri dokazovaní je treba spomenúť špecifiká dokazovania nekalosút'ažného konania na internete. V týchto prípadoch na zdokumentovanie nekalosút'ažného konania sa využívajú notárske zápisy a osvedčenia právne významných skutočností. Praktický príklad cybersquattingu nás presvedča o dôležitosti zabezpečenia dôkazu. Žalovaní totiž po obdržaní výzvy od žalobcu, vadné webové stránky odstránili.²⁰⁷ Ak by nebola spísaná notárska zápisnica o existencii takejto stránky, žalobca by neunesol dôkazné bremeno v konaní.

6. Zásady pri rozhodovaní súdov o primeranom zadost'učinení

Prvoradou zásadou je primeranosť zadost'učinenia z hľadiska jeho účelu. Pre správne a spravodlivé uloženie sankcie je ďalej významné aj dodržiavanie princípov zákonnosti a individualizácie sankcie.²⁰⁸ Podstatou zásady zákonnosti sankcie je dodržanie zákonných podmienok na uloženie sankcie, ktoré, aj keď len veľmi náznakovito, ustanovuje Obchodný zákonník. Zásada individualizácie sankcie znamená, že druh, kombinácia a intenzita sankcií musia byť v konkrétnom prípade stanovené tak, aby zodpovedali všetkým okolnostiam a osobitostiam konkrétneho prípadu.²⁰⁹

---

²⁰⁵ HAJN, P. Přiměřené zadostiučinění ve sporech z nekalé soutěže. In Obchodní právo, 1994, č. 7, s. 19.

²⁰⁶ Rozsudok NS SR zo 16. októbra 2008, sp. zn. 3 Obo 147/2007.

²⁰⁷ ONDREJOVÁ, D., SCHÖBLOVÁ, B. Dokazování ve sporech z nekalé soutěže z pohledu teorie a praxe. In Právní fórum, 2010, č. 7, s. 341.

²⁰⁸ ONDREJOVÁ, D. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 111.

²⁰⁹ K tomu pozri napr. Rozsudok Krajského soudu v Brne, sp. zn. 57 Ca 49/2006.

Preventívna úloha postihu nevyplýva len z účinku voči osobe, ktorej sa sankcia ukladá. Postih musí mať zároveň taký charakter, aby mohol odradiť od nezákonného postupu aj iných nositeľov rovnakých zákonných povinností; tento účinok však môže vyvolať iba postih zodpovedajúci významu chráneného záujmu a musí byť najmä včasný, vecne a správne vyvodený. Ak ide o finančný postih, musí byť citeľný v majetkovej sfére porušiteľa, teda nesmie byť preňho zanedbateľný, a nevyhnutne musí obsahovať i represívnu zložku, nemal by však byť pre porušiteľa likvidačný.²¹⁰ Domnievame sa, že sme príliš starostliví k porušovateľom práva, čo niektorí zneužívajú. Nepoznáme rozhodnutie súdov v tejto oblasti, ktoré by boli skutočne likvidačné. Skôr opak je pravdou. Aj keď rešpektujeme rozdiel medzi právom súkromným a verejným, výška prisúdených zadosťučinení má skutočne ďaleko od možností, aké poskytuje protimonopolné právo.²¹¹

Ďalšou zásadou je zákonnosť. Jej podstatou je dodržanie zákonných podmienok na uloženie sankcie, ktoré, aj keď len veľmi náznakovito, ustanovuje Obchodný zákonník. Neraz rozhodnutia súdov akoby vychádzali zo zásady síce priznať nemajetkovú ujmu, ale nie v takej výške, aby bol naplnený zmysel a účel zákona.

Konečná výška primeraného zadosťučinenia bude výsledkom voľnej úvahy súdu pri zvážení jednotlivých okolností konkrétneho prípadu. Súd by však pri využití voľnej úvahy o výške priznávaného primeraného zadosťučinenia vždy mali dbať na to, aby toto zadosťučinenie nebolo príliš nízkym a „nemotivovalo“ súťažiteľov k nekalosúťažnému konaniu.

Zákon spresňuje, že zadosťučinenie poskytnuté poškodenému súťažiteľovi, musí byť primerané. Primeranosť poskytnutého zadosťučinenia sa bude zrejme vzťahovať nielen na výber formy zadosťučinenia (peňažné, nepeňažné), ale aj na určenie rozsahu (výšky) zadosťučinenia. Ohľadom rozsahu (výšky) zadosťučinenia teda možno povedať, že na rozdiel od žalobného nároku na náhradu škody, kde priznaná náhrada škody odškodňuje v zásade všetku spôsobenú škodu, poskytnuté zadosťučinenie bude spôsobenú nemajetkovú ujmu nahrádzať iba primerane. Ohľadom kritérií na stanovenie primeranej výšky peňažného

---

²¹⁰ ONDREJOVÁ, D. Právni prostriedky ochrany proti nekalé súťaži. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2010, s. 112.

²¹¹ Aj zákon č. 147/2001 Z. z. o reklame v znení neskorších prepisov má pomerne vysoké sankcie za protiprávnu klamlivú či porovnávaciu reklamu. Príslušný orgán môže udeliť pokutu až do 165 969,59 €.

zadosťučinenia vychádzal Najvyšší súd SR napr. z rozsahu a intenzity nekalosúťažného konania v pomere k vykázanému zisku odporcu v roku, v ktorom došlo k realizácii nekalosúťažného konania.²¹²

7. Preventívnosť primeraného zadosťučinenia

Súdy vo väčšine zverejnených prípadov boli relatívne zdržanlivé na priznanie vyššej náhrady nemajetkovej ujmy. Akoby sa zabúdalo aj na preventívnosť prisúdenej náhrady tak z pohľadu individuálnej, ako aj generálnej prevencie. Skúsenosti predovšetkým z angloamerického práva dokazujú, že v krajinách, kde sú prisúdené náhrady vyššie, často po podaní žaloby dôjde k mimosúdnemu urovnaniu sporu. To má následne pozitívny vplyv na zaťaženosť súdov.

Trend nízko priznávaných nemajetkových ujem narušilo zásadným spôsobom jedno z najnovších rozhodnutí Vrchného súdu v Prahe č. k. 3 Cmo 406/2010, kde súd priznal náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 5 miliónov Kč.

Žalovaný mobilný operátor (Vodafone Czech republic, a. s.) propagoval svoju ponuku textom „*Áno, mohli sme pre Vás natočiť normálnu vianočnú reklamu, a krásnu. Umelý sneh, falošné soby a potom nejaká tá vábnička pre nových zákazníkov. Lenže my sme povedali: Nie. Žiadne návody a keď darčeky, tak pre všetkých. Na tieto Vianoce dostanú všetci noví, ale aj stáli zákazníci Vodafonu vikendové SMS-ky zdarma*“. Táto reklama bola doplnená výrazným prvkom reklamnej kampane žalovaného, ktorým bolo použitie makety sobieho parožia pripevneného na psoch – čivavách. Bolo preukázané, že maketa sobieho parožia bola umiestnená na reklamných nosičoch, prenajatých žalobcom, obsahujúcich vianočnú reklamu žalobcu. Mala napriek krátkemu trvaniu veľký mediálny ohlas. Žalobcom bola spoločnosť T-mobile Czech republic, a. s.

Vo veci bolo rozhodnuté rozsudkom zo dňa 9. apríla 2009 č. k. 15 Cm 1/2007-324, ktorým krajský súd uložil žalovanému povinnosť uverejniť v celoštátnych denníkoch *MF Dnes*, *Hospodárske noviny* a *Blesk* v troch po sebe idúcich vydaniach ospravedlnenie znenia: „*Spoločnosť Vodafone Czech republic, a. s., sa ospravedľňuje spoločnosti T – Mobile Czech*

---

²¹² Rozhodnutie NS SR č. 48/2001, Zb. sr. 2001, 3, s. 41.

republic, a. s., za porušenie dobrých mravov súťaže tým, že v dňoch 5. a 6. decembra 2006 umiestnila na reklamné nosiče, prenajaté na prezentáciu vianočnej kampane spoločnosti T – mobile Czech republic, a. s., svoje reklamné predmety, čím hrubo zasiahla do jej práv“ v rozsahu minimálne ½ strany, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozsudku. Žalobu o zaplatenie primeraného zadosťučinenia vo výške 5 mil. Kč krajský súd zamietol. Žalobca sa proti rozhodnutiu krajského súdu odvolal na Vrchný súd v Prahe. Ten žalobu zmenil a priznal náhradu nemajetkovej ujmy v navrhovanej výške 5 mil. Kč. Fakt, že sa priznaná suma obratu v obchodoch účastníkov zásadnejšie neprejaví, nie je dôvodom na zamietnutie nároku na zadosťučinenie v peniazoch, zdôraznil vrchný súd.

V zdôvodnení svojho rozsudku ďalej uviedol, že podľa jeho názoru bol preukázaný vznik nemateriálnej ujmy žalobcu, a to v možnom odleve jeho zákazníkov a v znížení celkového goodwillu žalobcu, kam treba zahrnúť aj povedomie zákazníkov o „férovej“ ponuke jeho produktov. Žalovaný reklamu žalobcu pripojením makety sobieho parožia znížil, zľahčil a obrátil proti nemu tak, že jeho vážnosť a serióznosť ako zmluvného partnera podstatným spôsobom v očiach celej verejnosti zľahčil. Akcia žalovaného bola svojho druhu akciou dosiaľ nevídanou, a práve preto sa jej dostalo takejto pozornosti médií aj celoštátneho dosahu, takže sa s ňou zoznámila celá verejnosť, t. j. tak doterajší zákazníci žalobcu, ako aj zákazníci uvažujúci o žalobcovi ako o svojom budúcom zmluvnom partnerovi. Žalobca bol takto práve pre použitie makety parožia zosmiešnený, pretože mu žalovaný, ako uviedli aj titulky periodík, „nasadil parohy“. Súd vo svojom zdôvodnení ďalej uviedol, že nehmotná ujma žalobcu vyplýva zo zníženia jeho dobrého mena a dobrej povesti jeho produktov a je preto zásadnej povahy.

Tento prípad nakoniec skončil až na dovolacom súde, ktorý sa stotožnil s argumentmi súdov nižšej inštancie. V právnej vete pritom súd zdôraznil aj preventívnu funkciu primeraného zadosťučinenia:

„Zaplatenie zadosťučinenia by malo pre rušiteľa predstavovať určitú finančnú ujmu (a nielen ujmu morálnu), ktorá má vyrovnať porušenie rovnováhu v postavení rušiteľa a nekalou súťažou dotknutej osoby. Primerané zadosťučinenie plní dvojité funkciu – sankčnú (sankcia postihuje toho, kto chybné konal, a odrádza ho od opakovania závadného konania) aj preventívnu (priznaním zadosťučinenia je dané najavo, že nekalá súťaž sa „nevypláca“ a dobré mravy súťaže je potrebné rešpektovať).

V súdnom rozhodnutí (v rámci právneho riešenia sporu z titulu nekalej súťaže) súd musí dokázať vyjadriť nielen svoje stanovisko ku konkrétnemu prípadu, odôvodniť svoje závery a vychádzajúc z uplatnených nárokov uložiť rušiteľovi za čin nekalej súťaže zaslúženú sankciu zodpovedajúceho rozsahu, prípadne aj viac sankcií, ale pri konkrétnom rozhodovaní o ukladaní povinností rušiteľovi je vždy súčasne vedený snahou „vychovávať“ konkrétneho rušiteľa a aj všetkých potenciálnych rušiteľov, aby ani rušiteľ, ani nikto iný nemohol nadobudnúť dojem, že „nekalá súťaž sa stále ešte vypláca.“²¹³

8. Úloha súdov pri stanovení výšky primeraného zadosťučinenia

Právo proti nekalej súťaži je predovšetkým právom sudcovským. Tento fakt sa zdôrazňuje opakovane a dnes by sme to už mohli označiť za notoricky známu skutočnosť. Pri uplatňovaní náhrady nemajetkovej ujmy je dôležitosť súdnych rozhodnutí dvojnásobná. Stanovenie výšky primeraného zadosťučinenia spôsobuje súdom najväčšie problémy a v tejto oblasti očakávajú čo najpresnejšiu právnu úpravu. Tieto očakávania súdnej praxe nie sú vždy adekvátne. Aj keby bola právna úprava oveľa konkrétnejšia, nikdy nepostihne celú škálu konaní, ktoré prinesie praktická aplikácia práva a tvorivosť podnikateľských subjektov.²¹⁴ Súdny sa teda nevyhne dotváranie práva.²¹⁵ Nedá sa určiť konkrétna náhrada nemajetkovej ujmy v prípadoch nekalej súťaže sadzobníkmi podobne, ako je to pri bolestnom.²¹⁶ Každý jedinečný prípad zostáva napokon v rukách sudcu a závisí od jeho právnej úvahy. S takouto situáciou vyslovene počíta aj procesné právo, keď ustanovenie § 136 OSP hovorí: „*Ak možno výšku nárokov zistiť len s nepomernými ťažkosťami alebo ju nemožno zistiť vôbec, určí ju súd podľa svojej úvahy.*“

Na druhej strane existujú právne poriadky európskych krajín, kde problematika nekalosúťažného konania nemá osobitnú právnu úpravu (ako napr. vo Francúzsku) a súdna

---

²¹³ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 23 Cdo 3704/2011.

²¹⁴ Profesor I. Telec dokonca vytvoril metodiku, ktorá má vedecky poslúžiť na to, aby sudcovské uváženie bolo čo najviac preskúmateľné a zároveň predvídateľné (nie prekvapivé). TELEEC, I. Test přiměřenosti zadosťučinění za nemajetkovou újmu. In Právní rozhledy, 2010, č. 4 s. 147 – 152.

²¹⁵ Nejde podľa môjho názoru o tvorbu práva v zmysle anglo-amerického práva, preto tejto činnosti lepšie zodpovedá slovné spojenie dotváranie práva.

²¹⁶ Pozri zákon č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov.

prax sa opiera len o články Občianskeho zákonníka o zodpovednosti za škodu.²¹⁷ Tým sme chceli opätovne demonštrovať mimoriadnu úlohu súdov v oblasti súťažného práva aj v kontinentálnom systéme práva, ktorá v niektorých krajinách už hraničí s tvorbou práva.

V publikácii okrem slovenských súdnych rozhodnutí používam najmä české rozhodnutia. Umožňuje mi to identickosť časti českej a slovenskej právnej úpravy v oblasti ochrany pred nekalou súťažou, ktorá pochádza ešte z čias Československa. Na strane druhej treba otvorene priznať, že slovenská judikatúra v tejto oblasti nie je taká rozsiahla, aby postačovala na určité zovšeobecnenia a mohli sme hovoriť o ustálenej judikatúre.²¹⁸ Ide o dôsledok dlhodobej uzavretosti justičného systému, keď sa súdne rozhodnutia publikovali len v *Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR*.²¹⁹

Dotváranie práva rozhodnutiami súdov nekladie dôraz len na ich predvídateľnosť, ale očakáva sa aplikácia zákona v súlade s jeho zmyslom a účelom. Súd musí prihliadať na vzájomné vzťahy jednotlivých do úvahy pripadajúcich argumentov a ich úlohu v konkrétnom prípade vyvážiť s ohľadom na špecifikum danej kauzy, a nie tieto kritériá iba mechanicky aplikovať. Takýto prístup je zároveň prístupom modernej judikatúry, ktorá postupne nahrádza formálne legalistický pohľad na právo postojom, ktorým sa sudca usiluje poskytnúť najlepšie zargumentovanú odpoveď na právne a skutkové otázky, ktoré pred neho strany sporu predložia.²²⁰ Aj keď Obchodný zákonník nevymedzuje konkrétne pravidlá na určenie primeranosti zadosťučinenia, neznamená to, že súd môže určiť jeho výšku bez toho,

---

²¹⁷ Článok 1 382: „Akékoľvek previnenie človeka, ktoré inému spôsobuje škodu, zakladá povinnosť toho, koho vinou k nej došlo, nahradiť ju.“

Článok 1 383: „Každý je zodpovedný za škodu, ktorú spôsobil nielen svojim previnením, ale tiež svojou nedbalosťou alebo svojou neopatrnosťou.“

²¹⁸ Hlavne po nadobudnutí účinnosti Obchodného zákonníka sa judikatúra vytvárala veľmi pomaly. Za päť rokov od účinnosti Obchodného zákonníka obsahoval informačný systém Aspi len tieto rozhodnutia, ktoré sa týkajú nekalosúťažného konania:

- rozhodnutie venujúce sa vydávaniu periodickej tlači a nekalej súťaži,
- rozhodnutie č. k. 1 Obo 57/97 riešiace podania predbežného opatrenia v oblasti nekalej súťaže,
- rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. februára 1998 sp. zn. 6 Obo 194/97 venujúci sa otázkam vyvolania nebezpečenstva zámeny,
- rozsudok NS SR z 31. júla 1998 sp. zn. Obdo V. 26/98 venujúci sa otázkam vyvolania nebezpečenstva zámeny,
- rozsudok NS SR sp. zn. Obdo V. 34/97 venujúci sa ochrane zahraničnej právnickej osoby v zmysle § 43 OBZ.

²¹⁹ Od roku 1995 sa skupina sudcov Najvyššieho súdu SR usilovala prelomiť tento informačný nedostatok vydávaním výberu rozhodnutí v časopise *Zo súdnej praxe*, ale ani to nemohlo plnohodnotne stačiť na účely tak právnej vedy, ako aj právnej praxe. V uvedenom časopise sa raz za dva mesiace publikujú zaujímavé rozhodnutia z týchto právnych oblastí: občianske právo, pracovné právo, obchodné právo, trestné právo a správne právo.

²²⁰ Nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 243/07.

aby uviedol, z akých faktov vychádzal a akými úvahami sa spravoval. Zadosťučinenie by malo zodpovedať povahe spôsobenej ujmy.²²¹

Záver

Z doterajšej zverejnenej slovenskej a českej literatúry možno vyvodit' niekoľko záverov na priznanie primeraného zadosťučinenia:

- dôkazné bremeno nesie žalobca,
- návrh na primerané zadosťučinenie nemusí byť opatrený dôkazmi čo do výšky primeraného zadosťučinenia, mal by však obsahovať solídne dôvody svedčiace o závere, že povaha daného prípadu zodpovedá,
- objektívnymi kritériami sú najmä závažnosť a intenzita nekalosúťažného konania, dosah tohto konania (akú veľkú časť trhu konanie zasiahlo), dĺžka protiprávneho konania, vplyv tohto konania na počet súťažiteľov v odbore, hodnota goodwillu postihnutého, úroveň obratu v danom okruhu obchodov i výška obratu,
- aj keď ide o objektívnu zodpovednosť, dôležité sú aj subjektívne faktory, či dokonca úmyselné konanie s vedomím, že nekalá súťaž sa oplatí.

Tieto všeobecné kritériá platia pre všetky skutkové podstaty nekalej súťaže. Je však nepochybné, že nie pri každej skutkovej podstate sa primerané zadosťučinenie bude preukazovať tak ľahko, ako napríklad pri zľahčovaní.

---

²²¹ Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Obo 4/2000.

Právne nároky z nekalosúťažného zneužitia doménových mien

Legal Claims from the Abuse of Domain Names in Unfair Competition

Zlocha, Ľ.*

The author discusses the means of legal protection against unfair competition with regard to the abuse of domain names in unfair competition. Defines passive legitimate subjects. In particular, the author deals with the right to transfer a domain name, its legal basis and its characteristics. In the next part, the author discusses the causal jurisdiction of the courts in disputes from unfair competition. The conclusion is devoted to urgent measures. In many cases of unfair competition, time factor plays a very important role. The plaintiff must seek the rapid and effective protection of his rights and therefore the plaintiffs are seeking an order for the court to take immediate action before giving judgment in the main proceedings.

Key words: *unfair competition, internet, domain name, abuse, legal protection, claim, procedural provisions*

1. Úvod

Prostriedky ochrany proti nekalej súťaži sú systematicky zaradené na koniec právnej úpravy nekalej súťaže, a to do tretieho dielu piatej hlavy prvej časti zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka v platnom znení (§ 53 - § 55). Tieto ustanovenia upravujú okruh aktívne a pasívne legitimovaných subjektov, vzájomné vzťahy medzi týmito subjektami pri uplatňovaní nárokov z nekalej súťaže, špecifické účinky súdnych rozhodnutí z týchto sporov, podmienky vylúčenia verejnosti z pojednávania a uverejnenia rozsudku. Tieto ustanovenia môžeme považovať za *lex specialis* k všeobecnej procesnoprávnej úprave civilných sporových konaní, ktorá je obsiahnutá v zák. č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok. Z hľadiska

---

* JUDr. Ľubomír Zlocha, PhD. Ústav štátu a práva SAV v Bratislave. Príspevok bol napísaný v rámci riešenia projektu APVV-15-0456: Dlhodobé a recentné tendencie vývoja pozitívneho práva vo vybraných odvetviach právneho poriadku.

vecného rozsahu pôsobnosti právnej úpravy je právna úprava § 53 - § 55 Obchodného zákonníka právnu úpravu v základnom procesnom kódexe len čiastočne dopĺňa.

2. Porušíteľ z nekalej súťaže

Za porušenie práv z nekalosúťažného zneužitia doménových mien v celom rozsahu zodpovedá držiteľ domény. Nejednoznačné názory panujú ohľadne otázky, či možno uplatňovať nároky zo zodpovednosti za registráciu doménových mien aj voči správcom vrcholových domén, ktoré porušujú práva tretích osôb.

Podľa niektorých autorov, pokiaľ je porušenie práv tretích osôb správcom vrcholových domén riadne oznámené, majú títo povinnosť urobiť určité opatrenia smerujúce na ochranu práv tretích osôb v zmysle všeobecnej prevenčnej povinnosti podľa § 415 Občianskeho zákonníka, ktorá platí pre celú oblasť právnej regulácie súkromnoprávnych vzťahov.

Ako protiargument tohto názoru býva prezentovaná skutočnosť, že súkromnoprávne subjekty – doménové authority nemajú celý rad právomocí, akými disponujú orgány verejnej moci, aby boli schopné posudzovať prípustnosť registrácie a rozhodovať tak o právach a povinnostiach osôb majúcich záujem o registráciu domény, prípadne o silnejšom práve jedného z nich. Práve to by boli nútené robiť, ak by boli zodpovedné voči tretím osobám za registrácie domén porušujúcich práva tretích osôb.²²²

Naše všeobecné sudy bežne priznávajú žalobné nároky nielen voči **porušíteľom (držiteľom domény)**, ale popri nich aj **správcom národnej domény (registračnej autorite)** ako žalovaným v 2. rade.²²³ Sudy zároveň prihliadajú na skutočnosť, že bez spolupráce žalovaného v 2. rade nie je reálne možné odstrániť závadný stav a zabezpečiť zmenu registrácie domén na žalobcu (dotknutú osobu). Nakoľko registračné authority sa ocitajú v súdnych sporoch

---

²²² MATEJKA, J., ČERMÁK, J. Odpovednosť poskytovateľů volného prostoru za cizí obsah na internetu. Právník, 2011, č. 11. Zdroj: NÁVRAT, M. In: ŠVIDROŇ, J a kol. Právo duševného vlastníctva v informačnej spoločnosti a v systéme práva. 1. vydanie. VEDA, 2009, ISBN 978-80-224-1033-5, s. 429.

²²³ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dna 10.4.2004, sp. zn. 3 Cmo 293/2003: „Žalobca mal voľbu v spôsoboch, ktorými bolo možné dosiahnuť odstránenie vzniknutého nevyhovujúceho stavu. Bolo možné žiadať uloženie povinnosti prvému žalovanému, aby vykonal príslušné úkony podľa platných pravidiel registrácie, ktoré by viedli k následnému prevodu doménového mena na žalobcu. Za stavu, keď účastníkom konania popri porušíteľovi bol aj druhý žalovaný - teda registrátor, bolo možno však aj žiadať, aby - podľa daných zmluvných podmienok - zmenu v registrácii urobil priamo druhý žalovaný, bez ďalších úkonov (návrhu) zo strany prvého odporcu. Ak navrhovateľ tento posledný krát spomínaný postup v žalobe navrhol a súčasne bola - a to je úplne nevyhnutný predpoklad - v konaní zistená zodpovednosť existujúceho držiteľa doménového mena za vzniknutý protiprávny stav, rozhodnutie súdu prvého stupňa, ktorá tomuto návrhu vyhovel, nemožno vytknúť pochybenia.”

celkom nezavinene, súdy často nepriznávajú žalobcom voči registračnej autorite náhradu trov súdneho konania.²²⁴

Medzi žalobcom (subjektom, ktorého práva boli registráciou doménového mena porušené) a žalovaným v 2. rade (registračná autorita) **neexistuje súťažný vzťah**. Ten existuje medzi subjektom, ktorého práva boli registráciou doménového mena porušené a samotným držiteľom domény. Z doktrinálneho pohľadu nemôžeme registračnú autoritu označiť ani ako tzv. pomocnú osobu v nekalosúťažnom konaní držiteľa domény. Predpokladom pre kvalifikáciu určitého subjektu ako pomocnej osoby v nekalej súťaži je väzba na osobu hlavného súťažiteľa a uskutočňovanie jej konania so súťažným zámerom. Práve druhá podmienka - súťažný zámer - v konaní registračnej autority celkom určite absentuje, nakoľko podstatou služby doménovej autority je preklad doménového mena zvoleného držiteľom domény na adresu konkrétneho počítača v sieti, kde je webstránka uložená, pričom **táto činnosť je výlučne technická, automatická a pasívna**. „*Vecná legitímácia vyjadruje postavenie účastníka konania v hmotnoprávnom vzťahu (niekedy aj v procesnoprávnom vzťahu), ktoré v konečnom dôsledku vedie k úspechu alebo neúspechu v konaní. Účastník konania, ktorý je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti, má pasívnu legitímáciu. Vecná legitímácia sa na začiatku konania tvrdí. Súd žalobe vyhovie len vtedy, ak žalobca žaluje osobu, ktorá je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti. Ak sa to v konaní nedokáže, súd žalobu zamietne so záverom o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného bez ohľadu na prípadné zistenie, že nositeľom pasívnej vecnej legitímácie je iný subjekt, ktorého ale žalobca za žalovaného neoznačil.*”²²⁵ Z uvedeného implicitne vyplýva, že **pasívna legitímácia registračnej autority v doménových sporoch z titulu nekalej súťaže nemá základ v hmotnom práve**, nakoľko tu absentuje podmienka konania v hospodárskej súťaži, ako aj podmienka konania v rozpore s dobrými mravmi súťaže v zmysle generálnej klauzuly (§ 44 Obchodného zákonníka). Podľa M. Husovca **doménové autority nie sú prakticky vôbec vystavené deliktuálnej zodpovednosti**, a to dokonca ani *ex post*, t.j. po upozornení na porušovanie práv tretích osôb.²²⁶ Len v určitej úzkej a výnimočnej skupine prípadov je predstaviteľná aj ich vlastná deliktuálna zodpovednosť (napr. odmietnutie vykonať rozhodnutie súdu). Registračná autorita by mala mať spravidla veľmi obmedzenú povinnosť

---

²²⁴ NÁVRAT, M. In: ŠVIDROŇ, J a kol. Právo duševného vlastníctva v informačnej spoločnosti a v systéme práva. 1. vydanie. VEDA, 2009, ISBN 978-80-224-1033-5, s. 430.

²²⁵ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 18.1.2012, sp. zn. 6 Cdo 214/2011.

²²⁶ Pozri rozhodnutia BGH vo veciach Basler Haar-Kosmetik, sp. zn. I ZR 150/09, ambiente.de, sp. zn. I ZR 251/99 ako aj rozhodnutie OGH vo veci fpo.at, sp. zn. 4 Ob 166/00s.

zakročiť na ochranu práv druhých. Zodpovednosť za nezakročenie na ochranu iného by sa v podstate mala obmedzovať na súdmi konštatované a priznané neoprávnené zásahy do práv žalobcov. To však neznamená, ako sme už naznačili, že doménové authority nemôžu byť pasívne legitimované v rámci odstraňovacích alebo zdržovacích nárokov na základe obligatórnej súčinnosti neporušiteľa.²²⁷

3. Právne prostriedky ochrany

V § 53 Obchodného zákonníka sú taxatívnym spôsobom uvedené jednotlivé nároky, ktoré môže uplatniť voči rušiteľovi subjekt, ktorého práva boli porušené alebo ohrozené v dôsledku nekalosúťažného konania:

- zdržanie sa konania porušujúceho alebo ohrozujúceho právo navrhovateľa (*negatívna alebo zdržovacia žaloba*),
- odstránenie závadného stavu (*reštitučná alebo odstraňovacia žaloba*),
- poskytnutie primeraného zadosťučinenia, a to aj v peniazoch (*satisfakčná žaloba*),
- náhrada škody (*žaloba na náhradu škody*) a
- vydanie bezdôvodného obohatenia (*žaloba na vydanie bezdôvodného obohatenia*).

Voľba konkrétneho prostriedku ochrany v prípade nekalej súťaže je plne v dispozícii žalobcu. Žalobca môže proti rušiteľovi uplatniť iba niektorý z nárokov uvedených v ustanovení § 53 OBZ alebo aj kumulatívne niekoľko nárokov súčasne.²²⁸ **Zdržania sa konania** porušujúceho alebo ohrozujúceho svoje právo sa môže navrhovateľ domáhať iba v prípade, že konanie rozporné so zákonom stále trvá alebo hrozí, že sa bude opakovať. V tejto súvislosti má žaloba na zdržanie sa konania v prvom rade preventívnu povahu. Pritom hrozbu opakovania nezákonného konania netreba interpretovať ako zjavné nebezpečenstvo opakovania, ale skôr ako objektívnu možnosť opakovania. Trvanie protiprávneho konania je podmienkou úspechu

---

²²⁷ Pojem neporušiteľ používa M. Husovec pre poskytovateľa služby (v tomto prípade registračnú autoritu) preto, lebo personifikuje osobu, ktorá svojim dovoleným konaním rôzne objektívne umožňuje porušovanie právnych noriem tretími osobami bez toho, aby ich sama porušila. Kedykoľvek sa totiž umožňuje porušovanie právnych noriem nedovoleným konaním, ide o porušiteľa a akýkoľvek nárok nie je len obligatónym poskytnutím súčinnosti, ale priamo sankciou za dané nedovolené protiprávne konanie.

²²⁸ Okrem samotnej kumulácie nárokov v zmysle § 53 OBZ môže navrhovateľ kumulovať aj nároky smerujúce z rôznych právnych základov k totožným skutkovým okolnostiam (napr. nároky z titulu nekalej súťaže a z titulu porušovania práv k ochrannej známke, pričom žalobný petit bude zhodný).

aj pri žalobe o **odstránenie závadného stavu**. Cieľom takejto žaloby je odstránenie následkov nekalosúťažného konania, resp. obnovenie stavu (*restitutio*), ktorý existoval pred neoprávneným nekalosúťažným konaním. Na rozdiel od negatívnej žaloby smeruje tento typ žaloby do minulosti, pretože sa týka odstránenia zdroja negatívnych účinkov vzniknutých v dôsledku nekalosúťažného konania, ktoré už nastali.²²⁹

4. Nárok na prevod doménového mena

Problematická je otázka, či je možné domáhať sa nároku na prevod doménového mena a na akom právnom základe možno takýto nárok uplatňovať.²³⁰

Negatívny postoj k prevodu domény zaujal Najvyšší súd ČR už v notoricky známom prípade ohľadom domény globtour.cz, keď uviedol, že: „...Dovolací súd sa nestotožňuje s časťou záverov odvolacieho súdu, v ktorej odvolací súd tvrdí, že ak je v konaní preukázaný závadný stav, založený prípadne už registráciou a ďalším užívaním doménového mena, nápravou nevyhovujúceho stavu môže byť práve žalobkyňou uplatnený prevod doménového mena a táto požiadavka neprekračuje rámec práva na odstránenie nevyhovujúceho stavu (teda aj súvisí s porušeným právom, s povahou zásahu do neho a nie je k nim úplne neprimeraný), a rušiteľovi práv povinnosť doménové meno previesť na oprávneného možno uložiť rozhodnutím súdu, a to na základe a v rozsahu zákona. Podľa dovolacieho súdu je uvedená argumentácia odvolacieho súdu nesprávna najmä v tom, že na doménové meno v rámci ochrany pred nekalou súťažou nazerá ako na nehmotný statok, ku ktorému sa viažu absolútne práva (ako napr. k ochrannej známke). Nárok na odstránenie nevyhovujúceho stavu má smerovať predovšetkým k obnoveniu pôvodného (predošlého) stavu (*restitutio in integrum*). V danom prípade by to malo dosiahnuť rozhodnutím súdu uloženie povinnosti prvej žalovanej odhlásiť u registrátora zaregistrovanú doménu „globtour.cz“ (a to do určitého stanoveného dňa od právoplatnosti rozsudku), a nie nad rámec odstraňovacieho nároku rozhodnutím súdu o uložení povinnosti prvej žalovanej previesť doménu na žalobkyňu. Ak bolo preukázané, že žalobkyňa držiteľkou domény „globtour.cz“ nie je, ani nikdy nebola, rozhodnutie súdu prvého stupňa, ktoré ukladá

---

²²⁹ ONDREJOVÁ, D. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži. Praha: Wolters Kluwer, 2010, ISBN 978-80-7357-505-2; s. 95. Zdroj: VOZÁR, J. Právo proti nekalej súťaži. Bratislava: VEDA, 2013, ISBN 978-80-224-1272-8, s. 232.

²³⁰ Z technického hľadiska registračná autorita uskutoční zmenu priradenia doménového mena k určitej IP adrese v príslušných databázach.

prvej žalovanej povinnosť previesť na žalobkyňu túto doménu, podľa dovolacieho súdu úplne prekračuje limit daný uplatneným odstraňovacím nárokom.”²³¹

Naopak, slovenské súdy vo výrokoch svojich rozsudkov prevodný nárok bežne priznávajú.²³² Čo je však na škodu pre pochopenie podstaty veci, tento svoj postup žiadnym relevantným spôsobom neodôvodňujú. Ako príklad uvádzame spor ohľadne domény „viagra.sk.” Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom, sp. zn. 6CbPv/13/2008-385, zaviazal odporcu 1/ do 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia previesť doménové meno „viagra.sk.” na spoločnosť P. Odporcu 2/ zaviazal do 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia vykonať zmenu na strane užívateľa v registri doménových mien, ktorá by sa týkala doménového mena „viagra.sk” tak, že ako držiteľ domény bude zapísaná spoločnosť P.²³³ Navrhovateľ v žalobe uviedol, že odporca 1/ ako držiteľ doménového mena „viagra.sk” porušuje práva k jeho všeobecne známej ochrannej známke č. XXXXX „VIAGRA.” Odporca 1/ nie je majiteľom žiadnej ochrannej známky so slovným prvkom „VIAGRA,” ani mu navrhovateľ nikdy neudelil súhlas na užívanie takéhoto označenia. Navrhovateľ je jednou z najväčších farmaceutických spoločností. Na trh v Slovenskej republike bol liek Viagra uvedený v roku 1999, pričom už v roku 1996 s právom prednosti od 2. 12. 1996 si navrhovateľ zaregistroval slovnú ochrannú známku č. XXXXX „VIAGRA” pre tovary v triede 5 medzinárodného triedenia tovarov a služieb, okrem iných aj pre farmaceutický prostriedok na liečenie erektilnej nefunkčnosti. Možno konštatovať, že v súčasnosti je slovo „viagra” v povedomí svetovej ale aj slovenskej verejnosti natoľko všeobecne známe, že sa stalo príznačným pre označenie navrhovateľovho liečiva. V doménovom priestore .sk spravovanom odporcom 2/ ako národným správcom domény.sk, bolo doménové meno viagra.sk po prvýkrát registrované dňa 30. 3. 1999 a v súčasnosti je jeho držiteľom odporca 1/. Po pripojení sa na internetovú stránku <http://www.viagra.sk> sa na tejto nezobrazuje žiaden obsah, čím spotrebiteľ hľadajúci informácie o lieku Viagra nedostane tie informácie, ktoré vzhľadom na znenie doménového mena logicky očakáva. Odporca 1/ ponúkol navrhovateľovi mimosúdnu dohodu za odplatu 50.000 EUR splatnú pri jej podpise. V konaní obrana odporcu 1/ okrem toho, že neponúka pod predmetným doménovým menom žiadne tovary a služby, ani inak ochrannú známku nepoužíva, spočívala iba v tom, že pod doménovým menom viagra.sk mal v úmysle predávať počítače. Odvolací súd sa po preskúmaní

---

²³¹ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 19.4.2012, sp. zn. 23 Cdo 3407/2010.

²³² Ďalej pozri: HUSOVEC, M. Doménová čítanka. Výber zo slovenských doménových rozhodnutí [online]. European Information Society Institute (EISI), 2012. Dostupné: <http://www.eisionline.org/images/PAPERS/domenova%20citanka.pdf>

²³³ Tento rozsudok bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu Banská Bystrica zo dňa 9.11.2011, sp. zn. 41Cob/179/2010.

veci stotožnil s rozhodnutím okresného súdu v tom, že konanie odporcu 1/ možno kvalifikovať ako konanie v rozpore s dobrými mravmi hospodárskej súťaže. Možno vychádzať z úzkej súvislosti konania nekalej súťaže vo vzťahu k porušeniu práv vlastníka ochrannej známky, pretože platí, že súťažiteľ, ktorý neoprávnene využije akýkoľvek predmet práva priemyselného vlastníctva druhého súťažiteľa, jedná v rozpore s dobrými mravmi súťaže, a to k ujme tohto súťažiteľa. Konanie odporcu 1/ možno teda vnímať v zmysle ust. § 47 OBZ ako vyvolanie nebezpečenstva zámeny, tiež možno konanie odporcu 1/ podriaďiť pod skutkovú podstatu nekalej súťaže podľa § 46 OBZ, pretože označenie domény „viagra.sk” je spôsobilé vyvolať u záujemcu o webové stránky navrhovateľa mylnú domnienku o tom, že na stránkach takto označených nájde informácie týkajúce sa navrhovateľa. Okresný súd uložil odporcovi 1/ odstrániť závadný stav prevodom doménového mena na navrhovateľa s poukazom na ust. § 53 OBZ.

Výnimkou z priznávania prevodného nároku rovnako nie sú ani niektoré české všeobecné súdy, keď Vrchný súd v Prahe²³⁴ rozhodol, že žalovaný v 1. rade je povinný sa zdržať akejkol'vek dispozície s doménou druhého stupňa „ceskapojistovna,” registrovanú pod doménou najvyššieho stupňa „cz” a žalovaný v 2. rade (CZ.NIC, záujmové združenie právnických osôb - pozn. autora) je povinný do troch dní od právoplatnosti rozsudku vykonať zmenu registrácie subjektu držiteľa internetovej domény druhého stupňa „ceskapojistovna” pod doménou najvyššieho stupňa „cz” tak, aby ako držiteľ domény „ceskapojistovna” bol zapísaný namiesto žalovaného v 1. rade žalobca. Prvá časť výroku rozsudku je teda iba predpokladom pre uskutočnenie druhej časti výroku, ktorý nariaďuje CZ.NIC vykonanie zmeny registrácie subjektu držiteľa domény.²³⁵

Nielen súdna prax na Slovensku a v Čechách, ale ani právna doktrína nie je jednotná v otázke prípustnosti prevodu domény. Vyššie citované rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe, ohľadne domény ceskapojistovna.cz, podrobil pomerne veľkej kritike J. Aujezdský, podľa ktorého je toto rozhodnutie problematické z dvoch hľadísk: *„Prvým hľadiskom je, že zo žiadneho právneho predpisu nevyplýva nárok na prevedenie doménového mena v prospech poškodeného. Zákonný nárok poškodeného sa vždy obmedzuje na požiadavku zdržania sa*

---

²³⁴ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 10.8. 2004, sp. zn. 2 Cm 290/2001.

²³⁵ Skutkový stav bol taký, že Česká poisťovňa a.s. (žalobca) mala s predmetným doménovým menom zhodný kmeň svojej obchodnej firmy a ďalej bola vlastníkom niekoľkých ochranných známk obsahujúcich slová Česká poisťovňa, ktorých vlastníkom bola aj pred registráciou domény ceskapojistovna.cz. Žalovanou stranou bol pôvodný držiteľ doménového mena (žalovaný v 1. rade). Okrem samotného držiteľa domény bolo žalované záujmové združenie právnických osôb CZ.NIC (žalovaný v 2. rade).

všetkých činností alebo odstránenia nevyhovujúceho stavu zo strany škodcu (napríklad zrušenie registrácie doménového mena). Rovnako zo žiadneho právneho predpisu nemožno vyčítať, že by právne postavenie poškodeného v doménovom spore malo byť zlepšované vo vzťahu k ostatným nepoškodeným subjektom, napr. ostatným súťažiteľom v hospodárskej súťaži (rozhodnutím o nútenom vykonaní zmeny registrácie subjektu držiteľa domény je osoba žalobcu oproti tretím osobám, ktoré nie sú účastníkmi konania, právne zvýhodnená). Z právnoteoretického hľadiska je určite sporná aj konštrukcia súdu ohľadom vytvorenia zmluvného vzťahu medzi žalobcom a CZ.NIC rozsudkom. Druhé problematické hľadisko má závažnejšie dôsledky aj pre tretie osoby na spore nezúčastnené. Ako už bolo uvedené vyššie, registráciou, držaním a užívaním doménového mena môže dôjsť k porušeniu práv najrôznejších subjektov (zásah do práv z ochrannej známky, nekalá súťaž atď.). Tento zásah do niektorého práva však samozrejme nekonštituuje právny nárok poškodeného na toto doménové meno. V prípade, keď súd rozhodnutím uloží povinnosť na vykonanie zmeny registrácie subjektu držiteľa domény, prakticky „vytvorí“ právny nárok poškodeného na toto doménové meno. Právoplatný rozsudok, ktorý ukladá povinnosť vykonať zmenu registrácie v prospech určitého subjektu implicitne (v niektorých prípadoch i explicitne), obsahuje rozhodnutie o tom, kto je „oprávneným“ a teda aj jediným držiteľom určitého doménového mena. V súdnom konaní možno samozrejme priznať iba právo, na ktoré má účastník konania právny nárok. Všetky ostatné subjekty, aj v prípade silnejšieho práva k tomuto doménovému menu, nemôžu dosiahnuť zrušenie predchádzajúceho právoplatného rozsudku ohľadom „autorizovaného“ držania doménového mena (nie sú vôbec účastníkmi konania). V prípade, že by sa tento subjekt s prípadným silnejším právom domáhal súdnej ochrany, vzniká otázka, akým spôsobom by mu mohla byť priznaná, lebo pôvodnému poškodenému (teda pôvodnému žalobcovi) bol nárok na doménové meno „pridelený“ právoplatným rozsudkom.“²³⁶

Niektorí autori presadzujú uplatnenie prevodného nároku cez prizmu analogickej aplikácie ustanovení nariadenia Komisie (ES) č. 874/2004 z 28. apríla 2004, ktorým stanovujú pravidlá verejnej politiky týkajúce sa implementácie a funkcií domény najvyššej úrovne .eu (ďalej len „Nariadenie eu. TLD“).²³⁷

---

²³⁶ AUJEZDSKÝ, J. Rozsudek ohledně domény ceskapojistovna.cz. Co je špatně? [online]. LUPA, 2004. Dostupné elektronicky:

<http://www.lupa.cz/clanky/rozsudek-ohledne-domeny-ceskapojistovna-cz-co-je-spatne/>

²³⁷ Článok 22 bod 11. Nariadenia eu. TLD : V prípade konania proti držiteľovi názvu domény komisia pre alternatívne riešenie sporu rozhodne, že názov domény sa zruší, ak zistí, že registrácia je špekulatívna alebo je zneužitá tak, ako je definované v článku 21. Názov domény sa prevedie na navrhovateľa, ak navrhovateľ žiada o

I. Telec sa k tejto problematike vyjadril ako rozhodca v rozhodcovskom rozsudku, keď konštatoval, že: „...rozhodcovský súd si je vedomý, že súdy a rozhodcovský súd mali bežne v podobných veciach právne za to, že prevodný nárok je súčasťou nároku odstraňovacieho bez toho, aby sa zakaždým zaoberali dôkazom ohrozenia žalobcovho práva, pokiaľ by nedošlo k prevodu doménového mena na žalobcu, ale len k jeho zrušeniu (uvolneniu priestoru). Súdy a rozhodcovský súd tým akoby vychádzali z predpokladu budúceho nečestného alebo protiprávneho konania verejnosti (nielen žalovaného), avšak bez dôkazného doloženia ohrozovacieho skutku, čo takto nemožno brať ako smerodajné vodítko pre ďalšiu rozhodovaciu činnosť. Rozhodcovský súd je však toho právneho názoru, že prevod doménového mena je nárokom samostatným idúcim nad rámec odstránenia nevyhovujúceho stavu, ktorý v minulosti nastal, a teda nad rámec obnovenia pôvodného stavu, ktorý bol v súlade s právom a ktorý existoval pred neoprávneným zásahom. Dôvodom je tá skutočnosť, že pôvodným stavom bol stav, keď predmetné doménové meno vôbec neexistovalo, lebo žalobca si ho o svojej vôli nezabezpečil ani nedal zabezpečiť, ani takto v jeho prospech nekonal nikto iný, hoci mohol. Preto rozhodcovský súd právne posúdil žalobcom uplatnený nárok na prevod dotknutého doménového mena v doméne .cz, ktorým žalobca prejavil záujem na tomto spôsobe svojho informačného sebaurčenia, obdobne ako nárok na prevod doménového mena v doméne najvyššej úrovne .eu podľa čl. 22 ods. 11 veta druhá Nariadenia eu. TLD. Rozhodcovský súd dospel k právnemu názoru oprenému o rozširujúci výklad Nariadenia eu. TLD na doménové mená v doméne najvyššej úrovne .cz, a to na základe podobnosti pri sledovaní podobného účelu. Podobný výklad a použitie tohto právneho predpisu, ktorý je súčasťou českého právneho poriadku, nie je v danom prípade vylúčené, pretože práva k doménovým menám v doménach .eu a .cz a predmety týchto práv sú svojou povahou, obsahom a účelom navzájom natoľko podobné, že nie je vylúčená podobná súkromnoprávna ochrana týchto práv pomocou prevodného nároku. Rozdiel spočívajúci len v tom, pod ktorou doménou najvyššej úrovne je určité doménové meno technicky zavedené (uložené), nie je podstatné pre to, aby vylúčil rozširujúci výklad a použitie Nariadenia eu. TLD, a to pokiaľ ide o prevodný nárok pre prípad prevodu doménových mien v doméne najvyššej úrovne .cz. Rozhodcovský súd zistil, že tento právny názor je v súlade s príkazom ústavnej konformity výkladu a uplatňovania právnych predpisov... Rozhodcovským súdom použitá výkladová metóda podobnosti (analógie), a to aj v

---

tento názov domény a splňa všeobecné kritériá oprávnenosti, stanovené v článku 4 ods. 2 písm. b) nariadenia (ES) č. 733/2002.

*spojení s výkladovou metodou teleologickou, je všeobecně uznávaná a používaná při řešení právních otázek, protože je součástí teorie argumentácie.*²³⁸

V podstate rovnaký názor k tejto problematike prezentoval R. Polčák, ktorý taktiež z pozície rozhodcu v rozhodcovskom rozsudku uviedol, že: „*Vzhľadom na to, že žalujúca strana vzniesla medzi inými aj nárok na prevod doménového mena, zaoberal sa rozhodca otázkou, či je tento nárok dôvodný nielen z hľadiska ochrany obchodnej firmy, práv vyplývajúcich z ochranných známk alebo ochrany pred nekalosúťažným konaním, ale tiež z hľadiska špecifických noriem európskeho práva doménových mien. Na to, aby mohol rozhodca na predmetný prípad priamo aplikovať európske právo doménových mien, je potrebné vyriešiť otázku, či je právo doménových mien pre doménové mená s doménou prvej úrovne .eu priamo uplatniteľné tiež na spory z doménových mien s doménou prvej úrovne .cz. Právo doménových mien pre doménové mená s doménou prvej úrovne .eu pozostáva z Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 733/2002 z 22. apríla 2002 o zavedení domény najvyššej úrovne .eu a z Nariadenia Komisie (ES) č. 874/2004 z 28. apríla 2004, ktorým sa ustanovujú všeobecné pravidlá pre zavedenie a funkcie domény najvyššej úrovne .eu a zásady, ktorými sa riadi registrácia. Jedná sa o priamo aplikovateľné súčasti sekundárneho práva Európskej únie, ktoré je prostredníctvom ust. čl. ústavného zákona č. 1/1993 Zb. Ústava ČR v znení neskorších predpisov, súčasťou právneho poriadku ČR. Jednou zo základných interpretačných metód súkromného práva je logická metóda za použitia argumentu per analogiam. Ak nie je teda v súkromnom práve pre posúdenie sporu k dispozícii typická zákonná úprava, možno použiť úpravu, ktorá sa príslušnému skutkovému stavu čo do svojich subsumpčných podmienok najviac blíži... Zmyslom tejto skutkovej podstaty je postihnúť špecifický skutkový stav, kedy dochádza ku kolízii subjektívnych práv k rôznym označeniam a technickej náture doménových mien, t.j. hlavne technicky danej exkluzivity registrácie. Tieto špecifiká pritom súčasná všeobecná ochrana práv k registrovaným alebo neregistrovaným označeniam, respektíve ochrana pred nekalosúťažným konaním, nijako konkrétne nerieši, čím dochádza k pravej medzere v práve. Je teda potrebné posúdiť, do akej miery je skutkový stav v predmetnom prípade obdobný subsumpčným podmienkam čl. 21 bod 1. Nariadenia eu. TLD. Jediný podstatný rozdiel medzi skutkovým stavom v predmetnom prípade a skutkovou podstatou čl. 21 bod 1. Nariadenia eu. TLD možno vidieť v doméne prvej úrovne, pod ktorou je predmetné*

---

²³⁸ Bod 49. rozhodcovského nálezu Rozhodcovského súdu pri Hospodárskej komore České republiky a Agrárnej komore České republiky v spore č. 00059 [online]. Dostupné: <https://domeny.soud.cz/html/cz/adr/decisions/00059.pdf>.

doménové meno registrované. Čl. 1 Nariadenia eu. TLD totiž obmedzuje vecnú pôsobnosť cit. nariadenia na „domény najvyššej úrovne .eu.“ Ostatné aspekty skutkového stavu predmetného prípadu sú so skutkovou podstatou článku 21 bod 1. Nariadenia eu. TLD identické. Rozdiel v tom, pod ktorou doménou prvej úrovne je predmetné doménové meno registrované, nepovažuje rozhodca za natoľko závažný, aby vylúčil analogickú aplikáciu Nariadenia eu. TLD. Rozhodca teda nevidí dôvod na to rozlišovať pod tou istou jurisdikciou ohľadom právneho režimu medzi doménovými menami registrovanými pod doménami prvej úrovne .CZ a .EU., práve naopak - vylúčenie aplikácie európskeho doménového práva na doménové mená pod národnými doménami prvej úrovne členských štátov EÚ by bolo z podstaty veci diskriminačné a bezdôvodne by obmedzilo časť oprávnených subjektov v proporcionálnom uplatnení špecificky konštruovaných, legitímne založených, predvídateľných a z hľadiska vecnej pôsobnosti špeciálnych nárokov.”²³⁹

Keď by sme mali uvedené závery určitým spôsobom syntetizovať, môžeme uzavrieť a s určitosťou povedať, že **nárok na prevod doménového mena nemožno podriaďiť pod výkon odstraňovacieho alebo zdržovacieho nároku.** Výnimku v tomto prípade tvorí úzka skupina prípadov, v ktorých je žalobca pred porušením práva skutočne držiteľom predmetnej domény. V prípade prevodu domény preto v zásade nejde o výkon odstraňovacieho, ale o výkon prevodného nároku, ktorý slovenský právny poriadok analogicky pozná napríklad z ust. § 65 ods. 2 OBZ.²⁴⁰ **Ide o osobitný typ hmotnoprávneho nároku.**

V zásade sa prikláňame k názorom I. Teleca a R. Polčáka, ktorí pripúšťajú **analogickú aplikáciu Nariadenia .euTLD.** aj pre oblasť riešenia doménových sporov pod národnou doménou najvyššej úrovne. V prípade žaloby o zrušenie registrácie domény nie je takýto petit dostatočný a samotné zrušenie efektívne, pretože domény môžu medzičasom registrovať iní špekulanti. Za celkom nesprávne považujeme podanie určovacej žaloby v zmysle § 80 OSP o to, komu ma prislúchať právo k doméne, nakoľko dokonca ani právo absolútne (napr. k ochranným známkam) k určitému označeniu automaticky nezakladá právo na doménu s identickým označením. Použitie negatívnych žalôb na získanie výlučného obdobia registrácie

---

²³⁹ Bod 19. - 28. rozhodcovského nálezu Rozhodcovského súdu pri Hospodárskej komore České republiky a Agrárnej komore České republiky v spore č. 00060. [online]. Dostupné: <https://domeny.soud.cz/html/cz/adr/decisions/00060.pdf>.

²⁴⁰ STEHLÍČEK, Š., HUSOVEC, M. Amicus curiae ve věci žalobkyně GLOBTOUR GROUP, a.s., proti žalovaným Globtour, spol. s.r.o. a CZ.NIC z.s.p.o., o ochranu obchodní firmy, práv k ochranným známkam a před nekalou soutěží, vedené u Ústavního soudu pod spisovou značkou III. ÚS 2912/2012. European Information Society Institute, o.z. [online]. Dostupné: <http://www.eisionline.org/index.php/sk/projekty-m?catid=0&id=59>

je opäť problematickým riešením, najmä s ohľadom na nevyhnutnú dobrovoľnú súčinnosť správcu národnej domény. Argumentáciu v prospech analogickej aplikácie Nariadenia .euTLD ďalej veľmi výstižne rozviedol M. Husovec: „...*Treba uviesť na správnu mieru, že čl. 22 ods. 11, ktorý umožňuje prevod doménového mena pre prípad určitých typizovaných registrácií podľa čl. 21 Nariadenia .euTLD (špekulatívna a abuzívna registrácia), nie je bez ďalšieho priamo aplikovateľný pred všeobecným súdom... Narozdiel od čl. 21 ods. 1, je ustanovenie adresované len orgánu alternatívneho riešenia sporov, nie súdu. Inými slovami, je zrejmé, že čl. 22 ods. 11 neupravuje žiadny hmotnoprávny nárok, ktorý by bolo možné uplatniť pred vnútroštátnym súdom... Sme preto názoru, že čl. 22 ods. 11 by mal byť aplikovaný per analogiam aj v prípade, ak je žaloba ohľadom domény .euTLD podaná priamo na súd... medzinárodný úzus (obyčaj) ohľadom prevodov domén je tu možné chápať aj ako určitý nepriamy prameň výkladu práva. Hoci nie je vyvolaný priamo národným zákonodarcom, jeho vôľu možno odvodiť aj akceptáciou úzusu na medzinárodnej, ako aj únijnej pôde. Práve tento vývoj totiž potvrdzuje, že prevod domén sa “vžil,” pričom ako medzinárodné soft-law postupne presiakol aj do únijného sekundárneho práva. Súdny v rôznych štátoch ho pritom zdá sa v zásade rešpektujú. Tento úzus potom môžeme použiť aspoň ako opornú barličku pri zisťovaní teleologickej medzery v práve. Takto vyzbrojení potom môžeme ďalej klásť otázku, či by opačný výklad ako príliš úzky nespôsobil bezdôvodné odlišné zaobchádzanie s dvoma skutkovými okolnosťami, ktoré by sa podľa spravodlivého úsudku mali posudzovať podobne. Takýto test vykonáva pomerne podrobne vo svojom rozhodcovskom náleze doc. Polčák. Dôvodí tým, že žiadna z odlišností .czTLD a .euTLD nie je takého charakteru, aby nás vyslovene nútila s rovnakými skutkovými okolnosťami zaobchádzať odlišne. S úvahami doc. Polčáka sa možno jednoznačne stotožniť, azda len s výhradou toho, že sa podľa nášho názoru jedná skôr o teleologickú (nepravú), ako o pravú medzeru v práve. Nezdielame však argument o identickom fóre sporu. Na základe tejto úvahy dochádzame k záveru, že hypotéza § 853 OZ o občianskoprávných vzťahoch, ktoré “nie sú osobitne upravené ani týmto ani iným zákonom” je naplnená, t.j. existuje tu medzera v práve. Aplikujeme teda dispozíciu a usudzujeme, že hmotnoprávne nároky vzťahujúce sa k prevodu domén sa spravujú ustanoveniami toho zákona, ktoré “upravujú vzťahy obsahom aj účelom im najbližšie.” Za také treba nepochybne považovať pravidlá obsiahnuté v spomínanom únijnom Nariadení.”²⁴¹*

---

²⁴¹ HUSOVEC, M. Je (ešte stále) možné žalovať o prevod domény? In: Revue pro právo a technologie č. 6/2012, s. 6 a nasl. ISSN 1805-2797 [online]. Dostupné: <http://revue.law.muni.cz/dokumenty/21141>

5. Príslušnosť súdov

Ak sa niekto domnieva, že jeho práva boli registráciou alebo užívaním doménového mena registrovaného pod národnou doménou porušené alebo ohrozené v dôsledku nekalosúťažného zneužitia doménového mena, takýto subjekt má možnosť obrátiť sa na všeobecný súd, ktorý mu poskytne ochranu. Možnosť riešenia doménových sporov prostredníctvom všeobecných súdov je výrazom práva na súdnu ochranu zakotveného v čl. 46 Ústavy SR.

Všeobecné súdy sú *ex offio* povinné pred začatím konania skúmať vecnú príslušnosť. Nedostatok vecnej príslušnosti spôsobuje **neodstrániteľnú prekážku konania**. Pre oblasť nekalej súťaže je **kauzálna príslušnosť** daná ustanovením § 26 Civilného sporového poriadku.

Na konanie v sporoch z nekalého súťažného konania je príslušný:

a) Okresný súd Bratislava I pre obvody Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Trnave a Krajského súdu v Nitre,

b) Okresný súd Banská Bystrica pre obvody Krajského súdu v Banskej Bystrici, Krajského súdu v Žiline a Krajského súdu v Trenčíne,

c) Okresný súd Košice I pre obvody Krajského súdu v Košiciach a Krajského súdu v Prešove.

Na konanie o odvolaní je príslušný Krajský súd v Bratislave pre obvody súdov uvedených v písm. a), Krajský súd v Banskej Bystrici pre obvody súdov uvedených v písm. b), Krajský súd v Košiciach pre obvody súdov uvedených v písm. c).

Práve v doménových sporoch býva veľmi častým javom, že v prípade, ak registráciou samotnou, resp. užívaním doménového mena, bolo neoprávnené zasiahnuté do práv tretej osoby na označenie, táto sa domáha súdnej ochrany jednak z titulu nekalej súťaže a jednak

---

M. Husovec na záver dodáva, že iná situácia však nastáva, ak analogickú aplikáciu budeme chcieť aplikovať mimo skutkovej podstaty čl. 21 Nariadenia. V takomto prípade totiž Nariadenie samotné prestáva poskytovať referenčný rámec záväzného právneho textu potrebného pre dotváranie práva. Vyplňanie medzier v práve sa tu už javí byť skôr politickou úlohou (tvorbou práva) ako úlohou súdnej moci (dotváraním práva). Predsa len čl. 21 Nariadenia je "šitý" užšie tak, aby nepostihoval všetky predstaviteľné porušenia práv prostredníctvom internetových domén, ale aby iba reagoval na určitý spoločenský jav (cybersquatting). Prekračovanie tohto právneho rámca by tak jednoznačne vykračovalo zo spoločenského rozhodnutia úniijného zákonodarcu vteleného v tomto článku.

z titulu ochrany priemyselných práv (napr. práv z ochrannej známky). V tomto prípade hovoríme o **tzv. krížovej ochrane označenia**, s ktorým predmetná doména koliduje.

Podľa Civilného sporového poriadku je **diferencovaná príslušnosť v sporoch z priemyselného vlastníctva a príslušnosť v sporoch z nekalého súťažného konania**. V zmysle § 25 Civilného sporového poriadku je na konanie v sporoch z priemyselného vlastníctva príslušný Okresný súd Banská Bystrica s územným obvodom pre celé územie Slovenskej republiky. Na konanie o odvolaní je príslušný Krajský súd v Banskej Bystrici. Problematiku krížovej ochrany označení zákonodarca rieši v § 25 ods. 3 Civilného sporového poriadku tým spôsobom, že ak má spor z priemyselného vlastníctva súčasne povahu sporu z nekalého súťažného konania, je príslušný súd podľa § 25 Civilného sporového poriadku, teda **súd príslušný na konanie v sporoch z priemyselného vlastníctva**.

6. Neodkladné opatrenia

Uplatnenie niektorého z právnych prostriedkov ochrany proti nekalosúťažnému konaniu súdnou cestou predstavuje dlhé časové obdobie. V mnohých prípadoch nekalej súťaže zohráva práve časový faktor veľmi významnú úlohu. Dotknutý subjekt musí hľadať rýchlú a účinnú ochranu svojich práv a preto je preto viac ako pravdepodobné, že sa žalobcovia budú domáhať, aby súd nariadil neodkladné opatrenie, skôr než vynesie rozhodnutie vo veci samej. Aj v prípadoch nekalosúťažného zneužitia doménového mena pomerne často dochádza k využívaniu tohto inštitútu v aplikačnej praxi.

Právna úprava neodkladného opatrenia je obsiahnutá v § 324 - 344 Civilného sporového poriadku. Nakoľko bežnou súčasťou žalobných petítov v doménových sporoch sú zdržovacie (negatívne) nároky, **návrh na vydanie neodkladného opatrenia a petit žaloby môžu byť totožné**. J. Vozár ešte v súvislosti s predbežnými opatreniami podľa Občianskeho súdneho poriadku uviedol, že: „*Súdy totiž v týchto prípadoch musia byť mimoriadne obozretné a citlivo uplatňovať zásadu proporcionality. Pri rozhodovaní o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia tak musí súd posudzovať rovnováhu individuálnych záujmov a zároveň porovnávať záujmy, ktoré by mohli byť nariadením, resp. nenariadením predbežného opatrenia*

dotknuté.”²⁴² Tieto závery však v plnom rozsahu analogicky platia aj pre nový inštitút neodkladných opatrení.

K uvedenej problematike uviedol niekoľko zaujímavých postrehov aj Najvyšší súd SR: „Aj keď spravidla platí, že predbežné opatrenie nemá ukladať obsahovo rovnaké povinnosti, aké by boli uložené rozhodnutím vo veci samej, možno nariadiť predbežné opatrenie zakazujúce určité konanie rovnako, ako petit žaloby o zdržanie sa takého konania, ktoré napĺňa skutkové znaky nekalosúťažného konania.“²⁴³ Rovnako argumentuje aj Najvyšší súd ČR: „Hoci spravidla nie je prípustné, aby už predbežným opatrením oprávnený dosiahol to, čo je možné dosiahnuť až právoplatným rozsudkom vo veci, nemožno vylúčiť vydanie predbežného opatrenia, smerujúceho k zákazu určitého konania, v prípade žaloby o zdržanie sa tohto konania, ktoré napĺňuje znaky nekalosúťažného konania. Rozhodné je hľadisko zabránenia vzniku, prípadne rozšírenia ujmy dotknutého účastníka konania.“²⁴⁴

V rámci doménových sporov sa spravidla **v petitoch návrhov na nariadenie neodkladného opatrenia** požaduje, aby sa držiteľ doménového mena:

- *zdržal užívania doménového mena,*
- *zdržal sa prevodu doménového mena na tretiu osobu (okrem osoby navrhovateľa),*
- *zdržal sa publikovania určitých informácií prostredníctvom doménového mena,*
- *zdržal sa prevádzkovania webových stránok pod doménovým menom,*
- *zdržal sa umiestnenie odkazu na webové stránky pod doménové meno,*
- *zdržal sa zrušenia doménového mena,*
- *zdržal sa vykonávania akýkoľvek zmien údajov o doménovom mene,*
- *zdržal sa zriadenia záložného, predkupného alebo iného obdobného práva k doménovému menu.*²⁴⁵

Keďže doménu možno previesť na iný subjekt pomerne rýchlo, je vhodné, aby aktívne legitimovaný subjekt podal návrh na nariadenie neodkladného opatrenia voči držiteľovi domény, nakoľko v prípade, že by žalovaný previedol doménu na iný subjekt, **stratil by pasívnu legitimáciu v súdnom spore**. Pokiaľ je v teda návrhu na nariadenie neodkladného

---

²⁴² VOZÁR, J. Právo proti nekalej súťaži. Bratislava: VEDA, 2013, ISBN 978-80-224-1272-8, s. 235.

²⁴³ R 14/1998

²⁴⁴ Rc 46/1996

²⁴⁵ LIBERDA, A. Předběžná opatření ve sporech o doménová jména.[online]. PravoIT.cz, 2008. Dostupné: <http://www.pravoit.cz/novinka/predbezna-opatreni-ve-sporech-o-domenova-jmena>

opatrenia označený popri rušiteľovi aj správca národnej domény, súd doručuje neodkladné opatrenie priamo správcovi národnej domény a ten následne vykoná **blokáciu domény**.

Zdroje

AUJEZDSKÝ, J. Rozsudek ohledně domény ceskapojistovna.cz. Co je špatně? [online]. LUPA, 2004. Dostupné elektronicky: <http://www.lupa.cz/clanky/rozsudek-ohledne-domeny-ceskapojistovna-cz-co-je-spatne/>

HUSOVEC, M. Je (ešte stále) možné žalovať o prevod domény? In: Revue pro právo a technologie č. 6/2012, s. 6 a nasl. ISSN 1805-2797 [online]. Dostupné: <http://revue.law.muni.cz/dokumenty/21141>

HUSOVEC, M. Doménová čítanka. Výber zo slovenských doménových rozhodnutí [online]. European Information Society Institute (EISI), 2012. Dostupné: <http://www.eisionline.org/images/PAPERS/domenova%20citanka.pdf>

LIBERDA, A. Předběžná opatření ve sporech o doménová jména.[online]. PravoIT.cz, 2008. Dostupné: <http://www.pravoit.cz/novinka/predbezna-opatreni-ve-sporech-o-domenova-jmena>

MATEJKA, J., ČERMÁK, J. Odpovědnost poskytovatelů volného prostoru za cizí obsah na internetu. Právník, 2011, č. 11, ISSN 0231-6625

ONDREJOVÁ, D. Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži. Praha: Wolters Kluwer, 2010, ISBN 978-80-7357-505-2

VOZÁR, J. Právo proti nekalej súťaži. Bratislava: VEDA, 2013, ISBN 978-80-224-1272-8

STEHLÍČEK, Š., HUSOVEC, M. Amicus curiae ve věci žalobkyně GLOBTOUR GROUP, a.s., proti žalovaným Globtour, spol. s.r.o. a CZ.NIC z.s.p.o., o ochranu obchodní firmy, práv k ochranným známkám a před nekalou soutěží, vedené u Ústavního soudu pod spisovou značkou III. ÚS 2912/2012. European Information Society Institute, o.z. [online]. Dostupné: <http://www.eisionline.org/index.php/sk/projekty-m?catid=0&id=59>

ŠVIDROŇ, J a kol. Právo duševného vlastníctva v informačnej spoločnosti a v systéme práva. 1. vydanie. VEDA, 2009, ISBN 978-80-224-1033-5